Martin Page

M-am hotărât să devin prost

book

UMANITAS

Martin Page

M-am hotărât să devin prost

Traducere din limba franceză de

ADRIANA GLIGA

EDITURA HUMANITAS

2008

Colecţie îngrijită de

IOANA PÂRVULESCU

Coperta colecţiei de

IOANA DRAGOMIRESCU MARDARE

MARTIN PAGE

COMMENTJE SUIS DEVENU STUPIDE © *Le Diletante*

2001

Despre autor şi traducător

Născut la 7 februarie 1975, scriitorul francez MARTIN PAGE reuşeşte performanţa de a se impune ca romancier de enorm succes încă de la prima carte publicată, *Comment je suis devenu stupide* (ianuarie 2001). Avea 25 de ani când şi-a scris romanul, exact ca eroul său stânjenitor de inteligent. Şi-a întrerupt studiile universitare (antropologie) şi a mai scris, de atunci, două cărţi: *Une parfaite journée parfaite* şi

La Libellule de ses huit ans (în curs de apariție în *Cartea de pe noptieră*). Biografia pe care i-o dezvăluie revistele şi internetul este una nonconformistă. Ceea ce spune Page despre viața lui sunt amănunte care altora li se par frivole, dar care se înlănțuie, până la urmă, mai semnificativ decât o banală cronologie: are 1,80 m, îi place să bea ceai, îşi adoră prietenii, e pasionat de film, de teatrul elisabetan, de muzică şi, fireşte, de literatură. Îi plac bicicletele olandeze şi zăpada de Crăciun. A călătorit, grație companiei *Eurolines* şi „câtorva miracole” în vreo zece țări, inclusiv U.R.S.S., în 1989. Scriitorii preferați sunt Shakespeare, Wilde, Waugh, Saki, McCullers, Calvino, Dickens, Dahl, Austen, Dick, Chandler, Parker, Dostoievski, Jerome, Poe, dar în primul său roman cel mai sus stă totuşi un francez, Flaubert. Martin Page este una dintre bucuriile literare ale acestui început de secol. Biografia şi bibliografia lui sunt în curs de formare şi mai pot oferi multe surprize.

Adriana Gliga a mai tradus: Emanuel Roblès, *Sirenele,* Univers, 1979; Alain Monchablon, *Cartea cetățeanului*, Humanitas, 1991; Robert Ludlum, *Identitatea lui Bourne*, Elite, 1992; Julian Amery, *Ia-o spre Est, tinere!*, Ed. Militară, 1993; H. Tarnower şi S. Baker, *Regimul medical Scarsdale,* Humanitas, 1998; Dominique Fernandez, *Rapsodia română*, Humanitas, 2000.

Intro

„Îi invidia pentru tot ceea ce nu ştiau.”

Oscar Wilde
Crima Lordului Arthur Savile

„Ob-la-di ob-la-da life goes on bra.”

The Beatles,
Ob-la-di ob-la-da,
White Album

1

Lui Antoine i se păruse dintotdeauna că are vârsta câinilor. Când avea şapte ani, se simţea obosit ca un om de patruzeci şi nouă; la unsprezece, avea deziluziile unui bătrân de şaptezeci şi şapte. Acum, la douăzeci şi cinci de ani, sperând într-o viaţă ceva mai blândă, Antoine a luat hotărârea să aştearnă peste creierul lui giulgiul prostiei. Constatase de prea multe ori că inteligenţa este cuvântul care desemnează prostii bine ticluite şi frumos pronunţate, că este atât de pervertită, încât de multe ori eşti mai avantajat fiind prost, decât intelectual consacrat. Inteligenţa te face nefericit, singuratic, sărac, pe când deghizarea inteligenţei îţi conferă o imortalitate de hârtie de ziar şi admiraţia celor care cred în ce citesc.

Ceainicul începu să scoată un ţiuit anemic. Antoine turnă apa care bolborosea într-o ceaşcă albastră împodobită cu o lună înconjurată de doi trandafiri roşii. Frunzele de ceai se deschiseră învolburându-se, răspândindu-şi culoarea şi

mirosul, în timp ce aburii se înălţau şi se amestecau cu masa de aer. Antoine se aşeză la birou, în faţa singurei ferestre a garsonierei lui răvăşite.

Îşi petrecuse noaptea scriind. Într-un caiet mare de şcolar, după numeroase tatonări, după pagini de ciorne, reuşise în fine să dea o formă manifestului său. Înainte de asta, se istovise săptămâni în şir căutând o portiţă de scăpare, nişte subterfugii convingătoare. Dar sfârşise prin a recunoaşte groaznicul adevăr: cauza nefericirii lui era propria-i minte. În această noapte de iulie, Antoine consemnase aşadar argumentele care urmau să explice renunţarea lui la gândire. Caietul avea să rămână ca mărturie a proiectului său, în caz că nu va ieşi teafăr din această experienţă periculoasă. Dar fără îndoială că reprezenta în primul rând un mijloc de a se convinge pe sine însuşi de valabilitatea acţiunii lui, căci aceste pagini justificative aveau seriozitatea unei demonstraţii raţionale.

Un măcăleandru bătu cu ciocul în geam. Antoine îşi ridică privirea de pe caiet şi, parcă spre a răspunde, bătu în el cu stiloul. Luă o înghiţitură de ceai, se întinse şi, trecându-şi o mână prin părul cam gras, se gândi c-ar trebui să fure şampon de la Champion, magazinul din colţ. Antoine nu se considera un hoţ, nu era suficient de neserios pentru aşa ceva şi de aceea subtiliza doar ce-i trebuia: şampon cât o alună presată discret într-o cutiuţă de bomboane. La fel proceda pentru pastă de dinţi, săpun, cremă de ras, boabe de struguri, cireşe; astfel, luându-şi dijma, ciupea zilnic de prin marile magazine şi supermarketuri. Neavând destui bani nici ca să-şi cumpere toate cărţile pe care le dorea, şi constatând acuitatea supraveghetorilor şi a porţilor de securitate de la F.N.A.C., fura cărţile pagină cu pagină şi le reconstituia la adăpost, în apartamentul său, ca un editor clandestin. Fiecare pagină, fiind câştigată printr-un delict, căpăta o valoare simbolică mult mai mare decât dacă ar fi

fost lipită şi pierdută printre suratele ei; desprinsă dintr-o carte, şterpelită, pe urmă legată la loc cu răbdare, ea devenea sacră. Biblioteca lui Antoine număra astfel vreo douăzeci de cărți reconstituite în prețioasa lui ediție particulară.

Pe când se lumina de ziuă, epuizat de noaptea albă, se pregătea să dea o încheiere proclamației lui. După o clipă de şovăială cu capătul stiloului între dinți, începu să scrie, cu capul aplecat aproape de caiet, trecându-şi limba peste buze:

„Nimic nu mă enervează mai mult decât poveştile în care eroul, la final, va ajunge în situația lui de la început, după ce a câştigat ceva. Şi-a asumat riscuri, a trăit aventuri, dar, la sfârşit, va cădea tot în picioare. Nu pot să particip la această minciună: să mă prefac că nu cunosc deja cum se încheie totul. Ştiu că această călătorie în prostie se va transforma într-un imn al inteligenței. Va fi mica mea *Odisee* personală, iar după multe încercări şi aventuri primejdioase voi sfârşi prin a ajunge înapoi în Ithaca. Simt deja mirosul acela de ouzo şi de foi de viță umplute. Ar fi o ipocrizie să n-o spun, să nu spun că, încă de la începutul poveştii, se ştie că eroul va scăpa, ba chiar va ieşi înnobilat de atâtea încercări. Un deznodământ construit în mod artificial pentru a părea firesc va proclama o lecție de genul: «E bine să gândeşti, dar trebuie să profiți de viață.» Orice am spune, orice am face, există întotdeauna o morală care paşte pe imaşul personalității noastre.

Este miercuri 19 iulie, soarele se hotărăşte în sfârşit să iasă din ascunzătoare. Aş vrea să pot spune, la încheierea acestei aventuri, precum personajul Joker din *Full Metal Jacket*: «Sunt într-o lume de rahat, dar sunt viu şi nu mi-e teamă.»„

Antoine puse jos stiloul şi închise caietul. Bău o gură de ceai; dar lichidul se răcise. Îşi dezmorţi oasele şi încălzi nişte apă pe micul reşou de camping pus direct pe podea. Măcăleandrul ciocăni cu pliscul în geam. Antoine deschise fereastra şi puse un pumn de seminţe de floarea-soarelui pe pervaz.

2

Pe jumătate, familia lui Antoine se trăgea din Birmania. Bunicii lui din partea tatălui veniseră în Franţa prin anii treizeci, pe urmele lui Shan, ilustra lor strămoaşă, care, cu opt secole în urmă, descoperise Europa. Shan era o aventurieră botanistă; o pasionau artele, leacurile, încerca să schiţeze o cartografie a regiunii. După fiecare expediţie se întorcea la Pagan, oraşul ei natal, îşi regăsea familia şi le împărtăşea alor ei şi învăţaţilor descoperirile făcute. Anawratha, primul mare suveran birman, a auzit de pasiunea ei pentru cercetare şi aventură şi i-a oferit mijloacele materiale şi financiare pentru a descoperi vasta lume necunoscută. Luni în şir, Shan şi echipajele ei au călătorit pe uscat, pe mare, şi s-au rătăcit destul cât să găsească drumul spre Lumea Nouă, Europa. Traversând Mediterana, au debarcat în sudul Franţei şi au ajuns până la Paris. Au oferit mărgele de sticlă şi haine din mătase proastă indigenilor din ţinuturile europene şi au încheiat acorduri de negoţ cu şefii acestor triburi palide. Înapoindu-se acasă, Shan a avut parte, pentru descoperirea ei, de o primire triumfală; a fost sărbătorită şi şi-a sfârşit zilele în glorie. În mijlocul tulburărilor şi violenţelor din secolul XX, bunicii lui Antoine au hotărât să plece pe urmele strămoaşei lor, cu speranţa de a găsi o fericire pe potrivă. Se instalaseră aşadar în Bretania, la începutul anilor treizeci; în 1941 au

fost chiar întemeietorii celebrei celule de rezistenți F.T.P. Birmania. Se integraseră treptat, învățaseră bretona şi, ceva mai greu, să le placă stridiile.

Inspectoare a litoralului din partea Ministerului Mediului, mama lui Antoine era bretonă; tatăl lui, birman, îşi împărțea timpul între pasiunea de bucătar şi activitatea de pescar pe un trauler. La vârsta de optsprezece ani, Antoine îşi părăsise părinții grijulii şi neliniştiți, plecând în capitală, dornic să-şi croiască aici un drum propriu. În copilărie, ambiția lui fusese să devină Bugs Bunny, iar mai târziu, când s-a mai copt, voise să fie Vasco da Gama. Dar consiliera de orientare şcolară i-a cerut să aleagă nişte studii care figurau în documentele ministerului. Parcursul lui universitar avea forma labirintică a pasiunilor sale, şi nu înceta să-şi descopere altele noi. Antoine nu pricepuse niciodată separarea arbitrară a materiilor: asista la cursurile care-l interesau, indiferent de disciplină, şi le neglija pe cele la care profesorii nu erau la înălțime. Şi reuşea să obțină validarea unor diplome oarecum la întâmplare, datorită cumulării unităților valorice şi modulelor.

Avea puțini prieteni, căci suferea de acel soi de asociabilitate care se trage din prea multă toleranță şi înțelegere. Gusturile lui nediscriminatorii, disparate, îl excludeau din grupurile care se formează pe baza dezgusturilor. Nu avea încredere în anatomia duşmănoasă a mulțimilor, iar curiozitatea şi pasiunea lui, care ignorau frontierele şi clanurile, făceau din el un apatrid în propria lui țară. Într-o lume în care opinia publică este îngrădită în răspunsul la sondaje între *da, nu* şi *fără opinie*, Antoine nu voia să bifeze nici o rubrică. A fi *pentru* sau *împotrivă* era pentru el o insuportabilă limitare a unor întrebări complexe. În plus, avea o uşoară timiditate la care ținea ca la un vestigiu al copilăriei. Avea impresia că o ființă omenească este atât de vastă şi de bogată, încât nu există vanitate mai

mare pe lumea asta decât să fii prea sigur pe tine față de alții, față de necunoscut şi de incertitudinile pe care le reprezintă fiecare. La un moment dat, îi fusese teamă să nu-şi piardă stropul de timiditate şi să intre în tagma celor care te dispreţuiesc dacă nu-i domini; dar, cu o voinţă îndârjită, a izbutit să o păstreze ca pe o oază a personalităţii lui. Chiar dacă încasase răni multe şi adânci, asta nu-i înăsprise cu nimic caracterul; îşi păstra intactă sensibilitatea foarte mare, care, asemeni unui fenixian trup de mătase, renăştea mai pură ca niciodată de câte ori era şifonată şi lovită. În fine, dacă, în mod rezonabil, credea în el însuşi, se străduia să nu se creadă prea deştept, să nu accepte prea uşor ceea ce gândea, căci ştia cât de mult le place vorbelor minţii noastre să ne fie pe plac şi să ne încurajeze păcălindu-ne.

Înainte de a lua hotărârea ce avea să-i schimbe existenţa sub multe aspecte, deci înainte de a deveni prost, Antoine încercase şi alte căi, alte soluţii pentru a rezolva dificultatea pe care o avea de a lua parte la viaţă.

Iată prima lui tentativă, pe care am putea-o considera stângace, dar care a fost plină de o speranţă sinceră.

Antoine nu se atinsese niciodată de vreo picătură de alcool. Chiar dacă se rănea uşor, se zgâria, refuza, ca un bun abstinent, să se dezinfecteze cu alcool de şaptezeci de grade, preferând Betadina sau Mercurocromul.

Acasă, nu exista vin, nici aperitive. Mai apoi, a dispreţuit utilizarea unor artificii fermentate sau distilate care să suplinească o lipsă de imaginaţie sau să facă să dispară efectele unei depresii.

Constatând cât de vagă şi desprinsă de orice preocupare pentru realitate era gândirea persoanelor băute, cât de incoerente puteau fi frazele lor şi, ca să încununeze totul, cum aveau ele iluzia de a debita adevăruri remarcabile, Antoine s-a decis să adere la această filozofie promiţătoare. Beţia i se părea mijlocul de a suprima orice veleitate

reflexivă a inteligenței lui. Beat, n-ar mai avea nevoie să gândească, n-ar mai putea: ar fi un declamator de aproximații lirice, elocvent şi volubil. În sânul beției, inteligența nu ar mai avea sens; odată slăbite parâmele, ar putea să naufragieze sau să fie devorată de rechini fără ca lui să-i pese. Râsete fără motiv, exclamații absurde, în stare de ebrietate ar iubi pe toată lumea, ar fi dezinhibat. Ar dansa, ar face piruete! Ei, bineînțeles că nu uita partea sumbră a alcoolului: mahmureala, vomele, ciroza la orizont. Şi dependența.

Se gândea serios să devină alcoolic. E o preocupare. Alcoolul ocupă gândurile în întregime şi dă un scop în disperare: să te vindeci. Atunci ar frecventa reuniunile Alcoolicilor anonimi, şi-ar povesti parcursul, ar fi susținut şi înțeles de ființe asemeni lui aplaudându-i curajul şi voința de a se lăsa. Ar fi un alcoolic, adică cineva care are o boală recunoscută pe plan social. Pe alcoolici lumea îi deplânge, îi îngrijeşte, ei se bucură de considerație medicală, umană. Pe când pe oamenii inteligenți nimeni nu se gândeşte să-i plângă: „El studiază comportamentele umane, cred că asta îl face foarte nefericit”, „Nepoata mea e inteligentă, dar e o fată foarte în regulă. Vrea să scape”, „La un moment dat, mi-a fost teamă c-o să devii inteligent.” Iată genul de cugetări binevoitoare, pline de compasiune, care i s-ar fi cuvenit dacă lumea ar fi fost dreaptă. Dar nu, inteligența e de două ori rea: te face să suferi şi nimeni nu se gândeşte să o considere ca pe o boală.

Prin comparație, a fi alcoolic ar fi o promovare. Ar suferi de un rău vizibil, cu o cauză cunoscută şi tratamente prevăzute; nu există cură de dezintoxicare pentru inteligență. Dacă gândirea conduce la o anume excludere, prin distanța observatorului față de lumea observată, în schimb a fi alcoolic ar fi un mijloc de a găsi un loc. Iar a fi perfect integrat în societate, în caz că asta nu s-a realizat

firesc, nu poate fi decât dorința unui alcoolic. Datorită alcoolului, nu ar mai avea această reținere față de jocurile omeneşti şi ar putea liniştit să se lase în voia lor.

Neavând nici un fel de cunoştințe în domeniu, Antoine nu ştia cum să debuteze în noua carieră. Trebuia să-nceapă prin a o ține într-o beție, sau, dimpotrivă, să avanseze pas cu pas în smârcul spirtoaselor?

Nu putuse să se abțină. Curiozitatea lui vie l-a împins să se repeadă la biblioteca municipală din Montreuil, la doi paşi de casă: voia să devină alcoolic în mod inteligent, constructiv şi cultivat, să cunoască secretele otrăvii care avea să-l salveze. Antoine a scotocit prin rafturi, a ales cărțile care i se păreau cele mai interesante, sub privirea condescendentă a bibliotecarului, convins în sinea lui că este inteligent fiindcă e prost îmbrăcat. Îl cunoştea bine pe Antoine, de patru ani la rând era desemnat „cititorul anului". În ciuda protestelor lui Antoine față de acest exhibiționism cultural, bibliotecarul afişase o fotocopie a legitimației lui de bibliotecă cu inscripția în caractere grase: „Cititorul anului." Era ridicol.

Antoine s-a prezentat la pupitru cu *Dicționarul băuturilor alcoolice din lumea întreagă, Ghid istoric al băuturilor alcoolice, Băuturi alcoolice şi Vinuri, Cele mai faimoase băuturi alcoolice, Abecedarul băuturilor alcoolice...* Bibliotecarul a înregistrat împrumutul şi i-a spus:

— Iarăşi! O să vă depăşiți recordul de anul trecut, felicitări. Faceți cercetări istorice despre băuturile alcoolice?

— Nu, de fapt, eu... încerc să devin alcoolic. Dar înainte de a mă apuca de băut, aş prefera să cunosc subiectul.

Bibliotecarul şi-a petrecut următoarele zile întrebându-se dacă asta era o glumă, iar apoi a murit, sufocat în mod misterios sub un grup de turişti germani, aproape de turnul Eiffel.

După trei zile petrecute citind pe nerăsuflate aceste cărţi, luând notiţe şi făcând fişe de lectură, considerând că stăpâneşte oarecum subiectul, Antoine s-a apucat să caute printre cunoştinţele lui un alcoolic care ar putea să-l înveţe metoda. O persoană care să aibă stofă de profesor în materie de vinuri şi alcooluri albe, un Platon al lichiorului, un Einstein al calvadosului, un Newton al votcăi, Yoda[1] al whiskyului. Printre apropiaţii săi, rude îndepărtate, colegi şi vecini, a găsit şi a descoperit psihotici, catolici, un baron, o integramistă, un pârţoman, un heroinoman, aderenţi la partide politice... şi multe alte tare. Dar nici un alcoolic.

La cincizeci de metri, pe trotuarul de peste drum de apartamentul lui, se afla un bistrou numit Căpitanul Elefant. S-a decis să prospecteze acolo.

Antoine îşi luă cărţile, precum şi un caieţel ca să-şi noteze viitoarele experienţe şi toate cunoştinţele noi pe care spera să şi le însuşească. Uşa făcu să clincăne un clopoţel, dar nimeni nu întoarse capul la intrarea lui. Se uită la clienţi, îi măsură din priviri pentru a-l alege pe cel care avea să-i fie profesor. Nu era decât opt şi jumătate dimineaţa, dar toţi beau deja vârtos. Nu se aflau acolo decât bărbaţi, unii tineri, majoritatea peste patruzeci de ani; aveau vârsta aceea patinată, incertă, a alcoolicilor. Vieţile lor amărâte nu putuseră să le dea gustul şi forţa pasiunilor sănătoase, de aceea îşi cheltuiau micile salarii pe substitutele de fericire şi de frumuseţe care sunt băuturile alcoolice.

Barul semăna cu o mie de alte baruri: tejghea acoperită cu tablă de zinc, sticle aliniate precum soldaţii unei armate secrete, câteva mese, un tonomat vechi. Şi, mai ales, cocktailul acela de mirosuri de ţigări, de cafea, de alcool şi de detergent, care impregna amintirile.

---

[1] Yoda – personaj din Războiul stelelor, maestru spiritual.

Aşezat la tejghea, un bărbat, cu o şapcă pe cap, aliniase unsprezece pahare umplute cu lichide diferite. Antoine văzu în el un specialist. Şovăind, îşi puse cărțile pe tejghea. Bărbatul nu-i acordă nici o privire şi goli primul pahar. Pe baza fotografiilor din enciclopedia lui, Antoine deduse care sunt diferitele băuturi şi le spuse pe nume arătându-le cu degetul:

— Porto, gin, vin roşu, calvados, whisky, coniac, bere blondă, Guinness, bloody mary, iar aceea, fără-ndoială, şampanie. Vinul roşu ar putea fi bordeaux, iar dumneata tocmai ai băut un pastis.

Omul cu şapcă îl privi pe Antoine cu un aer suspicios. Apoi, văzând aspectul inofensiv al acestui tânăr cu părul ciufulit, zâmbi.

— Nu-i rău, recunoscu el. Eşti dotat, puştiule. Dădu pe gât paharul de whisky dintr-o înghițitură.

— Mulțumesc, domnule.

— Eşti un fizionomist al alcoolului? E o artă originală, chiar dacă n-am nici cea mai vagă idee la ce foloseşte. În general, există o etichetă pe sticlă.

— Nu, spuse Antoine întorcând capul ca să evite discret răsuflarea încărcată a bărbatului. Citesc cărți despre băuturile alcoolice ca să învăț cum sunt fabricate, ce materiale se folosesc... Vreau să ştiu totul despre alcool.

— La ce o să-ți folosească? replică bărbatul zâmbind, după ce goli paharul cu gin.

— Vreau să devin alcoolic.

Bărbatul închise ochii şi strânse paharul în mână; încheieturile i se albiră, paharul se sparse. Se auzeau zgomotele străzii, ale maşinilor, ale conversațiilor animate ale negustorilor. Bărbatul inspiră adânc şi suflă uşor. Redeschise ochii şi-i întinse mâna lui Antoine. Zâmbea iarăşi.

— Pe mine mă cheamă Léonard.

— Încântat. Eu sunt Antoine.

Îşi strânseră mâna. Léonard îl privea atent pe Antoine, intrigat şi amuzat. Strângerea de mână se prelungea. Antoine sfârşi prin a-şi retrage mâna.

— Vrei să devii alcoolic... murmură Léonard. Acum douăzeci de ani, aş fi crezut că eşti o halucinație, dar a trecut ceva vreme de când alcoolul nu-mi mai oferă drept miraj decât realitatea. Vrei să devii alcoolic, şi de-asta ai toate cărțile astea. E logic.

— Cărțile astea sunt ca să... Nu vreau să devin alcoolic oricum. Mă interesează asta cu-adevărat, diferitele feluri de alcool, alcoolurile albe, lichiorurile, vinurile, e aşa o bogăție! Am descoperit că alcoolul este legat de istoria omenirii şi că numără mai mulți adepți decât creştinismul, budismul şi islamismul la un loc. Tocmai citesc un eseu pasionant al lui Raymond Dumay pe tema asta...

— Dacă citeşti prea mult, n-o să ajungi niciodată alcoolic, remarcă Léonard impasibil. E o activitate care necesită o anumită angajare, trebuie să i te dedici mai multe ceasuri pe zi. E o disciplină, cum s-ar zice, olimpică. Nu cred că eşti bun de aşa ceva, puştiule.

— Ei bine, nu vreau să par lipsit de modestie, dar... în fine, vorbesc limba aramaică, am învățat să repar motorul avioanelor de vânătoare din Primul Război Mondial, să recoltez miere, să schimb scutecele câinelui vecinei mele, iar când aveam cincisprezece ani am petrecut o lună de vacanță la unchiul Joseph şi mătuşa Miranda. Aşadar, cu ajutorul dumitale, cred să sunt în stare să devin alcoolic. Am voința necesară.

— Cu ajutorul meu? întrebă mirat şi jovial Léonard. Se uită în cupa de şampanie – bule mici se ridicau la suprafață – şi chicoti.

— Da. Eu, eu cunosc teoria, dar n-am pic de practică. Dumneata, dumneata ai aerul unui specialist.

Antoine arătă spre şirul de pahare de pe tejghea. Léonard aspiră coniacul şi-l ținu câteva clipe în gură. Obrajii începeau să i se rumenească. Patronul barului şterse tejgheaua cu o cârpă şi luă paharele goale. Léonard încruntă din sprâncene.

— Şi cine-ți spune că ai aptitudini pentru asta? Crezi că devii alcoolic aşa...? Că ajunge să vrei şi să bei câteva pahare? Cunosc oameni care şi-au petrecut toată viața bând, dar n-au reuşit niciodată să devină alcoolici. Nu aveau predispoziție pentru asta. Aşa că tu... tu crezi că ai harul? Vii liniştit şi declari că vrei să devii alcoolic, ca şi cum ar fi ceva ce ți s-ar cuveni! Lasă-mă să-ți spun o chestie, tinere: alcoolul e cel care alege, alcoolul hotărăşte dacă eşti apt să devii bețivan.

Antoine ridică din umeri, dezamăgit: nu avusese niciodată pretenția să creadă că va fi ceva uşor, de aceea şi venise să caute un antrenor în acest bistrou. Léonard reacționase cu năduful care-i caracterizează pe bătrânii lupi de mare atunci când un tânăr, lipsit de experiență şi naiv, declară că vrea să plece pe mare. Dat fiind că-şi petrecuse copilăria prin mici porturi bretone, Antoine cunoştea bine acest sentiment şi-l înțelegea: meşteşugarii sunt mândri de arta lor şi geloşi.

— Nu vreau să dau această impresie, domnule Léonard. Îmi mărturisesc ignoranța şi nu ştiu dacă sunt dotat pentru asta. Vă rog să mă acceptați ca elev. Puteți să mă învățați.

— Sunt dispus să-ncerc, băiete, răspunse Léonard, flatat, dar nu-ți pot garanta nimic. Dacă n-ai ce trebuie... Nu oricine poate deveni alcoolic, asta e cert, există o selecție; e trist, dar asta-i viața. Aşa că să nu-mi porți ranchiună dacă rămâi pe chei. Mai sunt şi alte vapoare.

— Înțeleg.

Léonard şovăi între bloody mary şi paharul de Guinness. Alese berea. Îi rămase lipită de perii bărbii sure nişte

spumă, pe care o şterse cu mâneca scurteicii groase bleumarin.

— Bun. Trebuie să-ţi pun câteva întrebări. Un soi de examen prealabil.

— Un concurs de admitere?

— Ei, puştiule, înţelege că există unele condiţii pentru exercitarea alcoolismului, e treabă serioasă...

— Dar nu trebuie chiar un permis, spuse Antoine zâmbind şi ridicând din umeri.

— Ar trebui, totuşi. Unii nu rezistă la alcool, îşi stâlcesc în bătaie nevasta şi plozii, conduc aiurea şi votează... Statul ar trebui să se ocupe de formarea alcoolicilor, ca să-şi cunoască limitele, schimbările în modul cum percep timpul şi spaţiul şi în personalitatea lor... La fel ca pentru înot, e mai bine să te asiguri că ştii să înoţi înainte de a te arunca în bazinul cel mare.

— În cazul de faţă, remarcă Antoine, va trebui să te asiguri mai degrabă dacă voi fi în stare să mă duc la fund.

— Exact, puştiule. Vreau să ştiu dacă ai înotătoarele necesare ca să te duci la fund. Ia să vedem... Prima întrebare: de ce vrei să devii alcoolic? Mi se pare esenţial să-ţi cunosc motivaţia.

Frecându-şi fruntea, Antoine cugetă. Îi privi pe ceilalţi clienţi ai barului şi constată că se potriveau perfect cu decorul. Aveau un fel de aer familial căci, şi dacă nu semănau între ei, erau făcuţi cu toţii din aceeaşi materie tristă.

— ”Alcoolismul are drept cauză urâţenia, derutanta sterilitate a existenţei aşa cum ne este ea vândută.”

— E un citat? întrebă Léonard după ce dădu peste cap bloody mary-ul.

— Da, din Malcolm Lowry.

— O întrebare, puştiule: când te duci să cumperi pâine, îi citezi brutăresei din Shakespeare? „A cumpăra cornuri cu

unt sau chifle cu ciocolată, aceasta-i întrebarea." Aş prefera să vorbeşti tu însuţi, nu să invoci un mare scriitor tâmpit. Dacă vrei părerea mea, cu citatele scapi prea uşor, fiindcă-s atâţia scriitori mari care au spus atâtea lucruri, încât nici n-ar mai fi nevoie ca cineva să exprime o opinie personală.

— Atunci, să zicem că sunt sărman, fără nici un viitor... Şi mai ales gândesc prea mult, nu mă pot abţine să nu analizez şi să nu încerc să-nţeleg cum rezistă şi funcţionează toată harababura asta, mă întristează enorm să văd că nu suntem liberi şi că fiecare gând, fiecare act liber se face cu preţul unei răni care nu coagulează.

— Puştiule, tu eşti poet: vrei să spui că eşti deprimat...

— Asta e starea mea naturală, sufăr de o depresie de douăzeci şi cinci de ani.

Léonard îl bătu prieteneşte pe umăr pe Antoine. Un client intră şi se aşează la o masă unde se desfăşura o partidă de cărţi. Comandă o cafea şi un pahar de calvados. Patronul deschise radioul ca să asculte ştirile de la ora nouă.

— Dar, să ştii, alcoolul nu o să te vindece. Nu trebuie să crezi asta. Îţi va alina rănile, dar o să-ţi facă altele, poate chiar mai rele. N-o să te mai poţi lipsi de alcool şi chiar dacă, la început, o să simţi o euforie, o bucurie să bei, or să dispară repede şi n-o să mai rămână decât tirania dependenţei şi a privaţiunii. Viaţa ta nu va fi decât ceţuri, stări de semiconştienţă, halucinaţii, paranoia, crize de delirium tremens, violenţă împotriva anturajului tău. Personalitatea ta se va dezagrega...

— Asta şi vreau! spuse hotărât Antoine, lovind cu pumnul lui mic tejgheaua. Nu mai am tăria să fiu eu însumi, nu mai am curaj, nici chef să am ceva de genul unei personalităţi. O personalitate, ăsta-i un lux care mă costă prea scump. Vreau să fiu un spectru banal. M-am săturat de libertatea mea de gândire, de toate cunoştinţele mele, de blestemata mea de conştiinţă!

După ce goli paharul de porto, Léonard făcu o grimasă. Rămase dus pe gânduri, cu paharul ridicat, privindu-se în oglinda din fața lui, ascunsă parțial de sticle. Pe măsură ce golea paharele, se lăsa tot mai mult peste tejghea, ochii i se micşorau şi, în acelaşi timp, gesturile îi deveneau mai puțin tremurătoare, mai largi şi mai fluide. Ca ultimă întrebare de „examen”, Léonard îl puse pe Antoine să ghicească de ce aliniase pe tejghea unsprezece pahare cu băuturi diferite.

— Ca să nu existe gelozii? răspunse pe loc Antoine.

— Ca să nu existe gelozii... murmură Léonard zâmbind şi ciocănind uşor cu un pahar în tejghea. Poți fi mai clar?

— Poate că în felul acesta aduci un omagiu, la egalitate, tuturor acestor soiuri de alcool. Dumneata nu eşti un amator de bere sau de whisky scoțian, nu de ceva atât de sectar: îți place alcoolul în toate formele lui. Eşti un îndrăgostit de Alcool cu A mare.

— Nu m-am gândit niciodată la asta aşa, dar... da, sunt de acord. Antoine, Antoine... Îmi pari a avea aptitudinile, natura în marea ei milostivenie poate că ți-a dat harul. Dar trebuie să te pun la curent cu toate neplăcerile la care vei avea dreptul. O să vomiți des, stomacul îți va fi încordat şi acid, o să ai tot felul de migrene, oftalmice, cerebrale, dureri cervicale, în muşchi şi în oase, o să ai des diaree, ulcere, tulburări de vedere, insomnii, bufeuri de căldură, crize de angoasă. Pentru un pic de căldură şi de alinare, alcoolul îți va oferi toate astea, trebuie să fii conştient.

Intrară doi clienți noi. Dădură mâna cu patronul, îl salutară pe Léonard. Se aşezară la o masă din fundul barului, îşi aprinseră pipa şi băură bere împărțind între ei paginile *Monde*-ului. Antoine se uită la Léonard cu privirea lui francă; ca întotdeauna, era foarte calm, foarte sigur pe decizia lui. Îşi trecu mâna prin păr, zburlindu-l.

— Asta e ceea ce vreau, vreau alte chinuri, un rău real, manifestări fizice ale unui comportament precis. Cauza

răului meu va fi alcoolul; nu adevărul, alcoolul. Prefer o boală care încape într-o sticlă, mai degrabă decât o boală imaterială şi atotputernică căreia nu pot să-i dau un nume. Îmi voi cunoaşte cauza durerilor. Alcoolul îmi va ocupa toate gândurile, îmi va umple toate clipele ca pe nişte păhărele...

— Accept, spuse Léonard după ce-şi mângâie barba. O să fiu profesorul tău de alcoolism. O să fiu sever, o să te pun la treabă. E o ucenicie pe termen lung, aproape o asceză.

— Mulțumesc, mulțumesc din tot sufletul, spuse liniştit Antoine strângând mâna uscată şi aspră a alcoolicului.

Léonard ridică mâna şi pocni din degete ca să-l cheme pe patronul care citea *Le Parisien* la celălalt capăt al tejghelei, lângă casa de marcat:

— Roger, o bere la halbă pentru puşti! (Patronul puse berea în fața lui Antoine.) Mulțumesc. O să o luăm cu-ncetul. E bere de cinci grade, alunecă de la sine, trebuie să-ți obişnuieşti cerul gurii, să-ți deprinzi ficatul juvenil. Nu devii alcoolic trăgând o beție în fiecare sâmbătă seara, e nevoie de perseverență şi constanță. Să bei tot timpul, nu neapărat chestii tari, dar să faci asta cu seriozitate, cu sârguință. Majoritatea oamenilor devin alcoolici fără metodă, beau whisky, votcă în cantitate uriaşă, li se face rău, şi o iau de la capăt cu băutura. Dacă vrei părerea mea, Antoine, sunt nişte cretini. Cretini şi amatori! Poți foarte bine să devii alcoolic într-un mod mai inteligent, printr-o utilizare savantă a dozelor şi a gradelor alcoolului.

Antoine privea paharul mare de bere încununat cu spumă albă; prin prisma asta, totul era auriu. Léonard îşi scoase şapca şi o îndesă peste părul lui Antoine.

— Haide, omule, nu trebuie să-ți fie teamă, nu în ăsta o să te îneci.

— Trebuie să beau totul deodată, întrebă Antoine, puțin intimidat, sau cu înghițituri mici?

— Asta tu va trebui să vezi. Dacă-ți place gustul şi dacă nu vrei să te îmbeți prea repede, bea cu înghițituri mici, degustă acest nectar de hamei. Dacă nu, dacă ți se pare prea grețoasă, dă paharul peste cap dintr-una.

După ce adulmecă lichidul şi-şi puse spumă pe nas, Antoine începu să bea. Trase o strâmbătură, dar continuă să golească paharul.

Cinci minute mai târziu, o ambulanță oprea derapând pe trotuarul din fața Căpitanului Elefant. Doi infirmieri înarmați cu o targă intrară grăbiți în bar şi-l luară cu ei pe Antoine, aflat în plină comă etilică. Pe tejghea, paharul lui de bere era încă pe jumătate plin.

3

Din cauza unei sensibilități fiziologice deosebite, Antoine nu putuse să fie alcoolic. Ca remediu de substituție, a luat hotărârea să se sinucidă. Să fie alcoolic fusese ultima lui ambiție de integrare socială, a-şi lua viața era ultimul mijloc pe care-l vedea de a adera la lume. Personaje pe care le admira avuseseră curajul să-şi aleagă momentul morții: Hemingway, draga lui Virginia Woolf, dragul lui Seneca, Debord, Cato din Utica, Sylvia Plath, Demostene, Cleopatra, Lafargue...

Viața nu mai era decât un chin nesfârşit. Nu mai simțea nici o plăcere să vadă că se face ziuă, toate clipele lui erau acide şi stricau gustul a ceea ce-ar mai fi putut fi încă plăcut. Cum nu avusese niciodată cu-adevărat impresia că trăieşte, nu-i era frică de moarte. Ba chiar era fericit să găsească în moarte singura dovadă tangibilă că a fost în viață. Calitatea incredibil de proastă a mâncării ce i se servea de când era în spital a sfârşit prin a-l convinge să-şi pună capăt zilelor.

Antoine fusese internat la secția de urgențe a spitalului La Pitié-Salpêtrière, în pofida actului plastifiat din portofelul său, în care spunea că își donează organele în caz de moarte cerebrală și că preferă să agonizeze pe trotuar, decât să fie îngrijit la Pitié. Motivul pentru care nu voia să ajungă la acest spital este că risca să-i întâlnească aici pe unchiul său Joseph și pe mătușa Miranda. Antoine era o fire pașnică, dar nu îi putea suporta, de altfel nimeni nu-i suporta. Nu că ar fi fost periculoși, doar că se văitau tot timpul, protestau și făceau un caz din orice fleac. Niște budiști fermecători au intrat într-o miliție paramilitară după ce i-au frecventat prea mult. La fiecare călătorie a lor în străinătate, creau incidente diplomatice. De aceea, aveau interdicție de sejur în mai multe țări: în Israel, în Elveția, în Belgia și Olanda, în Japonia, în Statele Unite. I.R.A., E.T.A., Hezbollah-ul publicaseră comunicate în care afirmau că vor executa acest cuplu dacă mai calcă pe teritoriul lor. Autoritățile țărilor respective n-au făcut și n-au spus nimic care să dea de înțeles că s-ar opune. Poate că într-o bună zi armata va avea curajul să folosească potențialul distructiv al acestui cuplu și îl va folosi când bombele atomice se vor fi dovedit prea ineficace. Unchiul Joseph și mătușa Miranda își petreceau viața în spital de ani de zile; se mutau de la o secție la alta, de la un etaj la altul, în funcție de operații, de bolile reale sau inventate de ipohondria lor artăgoasă. Făceau turul tuturor serviciilor, treceau de la urologie la alergologie, încercau angiologia, gastroenterologia, oto-rino-laringologia, stomatologia, dermatologia, diabetologia... Călătoreau astfel prin spitalele capitalei ca prin niște ținuturi exotice, evitând mereu cele două servicii care ar fi putut face ceva pentru ei și pentru restul lumii: psihiatria și medicina legală.

Fără succes, Antoine a încercat să convingă niște infirmiere să-i șteargă numele din registrul spitalului ca să nu primească vizita unchiului și mătușii sale. Revenindu-și

încet-încet după comă, a luat hotărârea să se sinucidă, şezând în patul lui de spital, cu o linguriță băgată într-un borcănaş de gem de mere, rozaliu şi cu gogoloaie.

Prietenii lui – Ganja, Charlotte, Aslee şi Rodolphe – au venit să-l viziteze. Ganja, un fost codiscipol de la facultatea de biologie, omul cel mai destins din lume, bunătatea întruchipată, avea obiceiul să-l îmbărbăteze pe Antoine pregătindu-i ceaiuri din plante medicinale extraordinare care le înveseleau serile. Jucau şah de mai multe ori pe săptămână, sus pe observatorul de la Sorbona, şi hoinăreau pe străzi sporovăind. Antoine n-avea idee ce meserie are Ganja, iar acesta era foarte misterios în privința asta, dar avea destul de mulți bani şi prin urmare de multe ori el lua nota de plată. Traducătoare la o editură, Charlotte era o fostă vecină a lui Antoine. Marele ei vis era să aibă un copil, dar fiind lesbiană nu dorea câtuşi de puțin să reuşească pe căi naturale. De aceea, cu regularitate, datorită complicității prietenei ei care era medic, se ducea la inseminare. Pentru a-şi spori şansele, după fiecare inseminare, Antoine o însoțea la târgul de la Trône sau la orice serbare câmpenească şi, după-amieze întregi, se dădeau în roata mare. Nu era o tehnică foarte ştiințifică, dar Charlotte credea că forța centrifugă a acestor maşinării putea să propulseze acolo unde trebuie spermatozoizii recalcitranți. Rodolphe, un coleg de facultate, era indispensabilul opozant. Era cu doi ani mai mare ca Antoine, şi ținea un curs de filozofie intitulat „Kant sau domnia absolutei gândiri”. Pur produs al sistemului de învățământ, Rodolphe putea spera să obțină un post de conferențiar peste doi ani, să ajungă profesor universitar peste şapte ani şi să moară complet uitat peste şaizeci de ani, lăsând o operă care va influența generații de termite. Punctul lor comun, ceea ce îi apropia pe Antoine şi pe Rodolphe, era că nu cădeau niciodată de acord în nici o privință. Ultima lor dispută

fusese pe tema gândirii, Rodolphe afirmând, ca un bun filozof, că produce acte de gândire pură prin simpla funcționare a voinței lui atotputernice şi a perfectului său liber arbitru. Antoine îl luase peste picior, amintindu-i de contingențe şi de multiplele determinisme care apasă asupra ființelor umane. Dar Rodolphe nu părea a crede că un profesor de filozofie este atins de aceeaşi ploaie ca un muritor de rând. Pe scurt, Antoine era dilema, Rodolphe certitudinea, şi putem spune că fiecare îşi exagera înclinația în felul lui. În fine, Aslee era cel mai bun prieten al lui Antoine, dar vom vorbi despre el mai târziu.

La prima lor vizită la spital, Ganja a adus ceai, Charlotte flori, Aslee un palmier pitic de un metru cincizeci, în ghiveci, iar Rodolphe a regretat că Antoine nu era legat la un respirator artificial pe care l-ar fi putut debranşa.

Solicitudinea prietenilor lui nu a schimbat decizia tăcută a lui Antoine: hotărâse, o dată în viață, să fie egoist şi să nu mai trăiască doar ca să nu-i amărască pe prietenii lui.

Antoine avea ca vecin de cameră o ființă umană, e cert, dar n-ar fi putut fi mai precis. Nu ştia dacă e femeie sau bărbat, n-avea idee de vârsta acestei persoane, pentru simplul motiv că era înfăşurată în bandaje precum mumiile egiptene. Dar această formă albă nu adăpostea corpul neînsuflețit al unui faraon, căci articulă cu o voce feminină, fără urmă de accent din Valea Regilor:

— Nu-ți face griji, o să scap. Încă o dată, o să scap.

— Poftim? întrebă Antoine ridicându-se în pat.

— Dumneata de ce eşti aici?

— Comă etilică.

— Aha, am încercat deja asta, spuse femeia pe un ton degajat. Nu e rău. Ce ai băut? Votcă? Whisky?

— Bere.

— Câți litri?

— O jumătate de pahar.

— O jumătate de pahar? Ai stabilit un record în materie. Coma etilică este o chestie clasică.

— Nu ăsta era scopul meu, eu voiam să fiu alcoolic, dar n-a mers. Acum, sinuciderea mi se pare soluția cea mai abordabilă. Acolo, cel puțin, am toate şansele.

— Te-nşeli: nimic nu e mai greu decât să te autosuprimi. E mai uşor să iei bacul, concursul de inspector de poliție sau diploma în litere, decât să te sinucizi. Rata de reuşită e sub opt la sută.

Antoine se aşeză pe marginea patului. Soarele palid pătrundea prin transperante imprimându-şi lumina pe pereții de o culoare bolnăvicioasă ai camerei. Prietenii lui Antoine trecuseră cu câteva ore în urmă pe-acolo, dar nu venea nimeni, niciodată, să se intereseze de femeie.

— Dumneata te-ai sinucis? întrebă Antoine.

— După cum se vede, răspunse ea pe un ton răutăcios, am dat greş.

— Nu eşti la prima tentativă?

— Nici nu le mai număr, că m-ar deprima. Şi totuşi, am încercat tot ce se putea. Dar, de fiecare dată, ceva sau cineva se punea în calea morții mele. Când am încercat să mă înec, un imbecil curajos m-a salvat. De altfel, a murit după câteva zile de o pneumonie. E oribil, nu-i aşa? Când m-am spânzurat, s-a rupt funia. Când mi-am tras un glonț în tâmplă, glonțul a traversat craniul fără să-mi atingă creierul, fără să producă vreo daună serioasă. Am înghițit două cutii de somnifere, dar laboratorul greşise dozele, aşa că n-am avut dreptul decât la o siestă de trei zile. Acum trei luni am angajat chiar un ucigaş plătit ca să mă împuşte, dar imbecilul s-a înşelat şi a omorât-o pe vecina mea! Pur şi simplu nu am noroc. Înainte, voiam să mă sinucid din disperare, acum, principala cauză a disperării mele este că nu reuşesc să mă sinucid.

Semănând cu nişte smaralde într-o casetă căptuşită cu pânză albă, doar ochii ei verzi se zăreau printre bandaje. Antoine căută în ei o urmă de tristețe, dar nu găsi decât nemulțumire.

— Vrei să ştii de ce sunt în halul ăsta? întrebă ea întorcând ochii spre Antoine. Nu te jena, e normal să te întrebi de ce sunt ambalată aşa. M-am aruncat de la etajul trei al turnului Eiffel. Ar fi trebuit să fie imposibil să dau greş, nu-i aşa? Ei bine, a trebuit ca, exact în clipa aia, un grup de turişti germani în şort să se strângă la baza turnului pentru o poză suvenir.

— Ai căzut peste nemți?

— I-am strivit, da. Mi-au amortizat căderea. Ba chiar am fost aruncată în sus. De mai multe ori. Rezultatul: am aproape toate oasele din corp rupte dar, după imbecilul ăla de doctor, voi fi pe picioare şi în plină formă peste şase luni.

Tăcerea îşi întinse aripile de fluture, largi şi delicate, în încăpere. Soarele dispăruse, lăsând locul ploii şi cenuşiului. Era o lună iulie care interpreta partitura de martie.

— Poate că ar fi mai bine să te laşi de sinucideri, se va sfârşi prost. Încearcă... nu ştiu... să întâlneşti lume, să asculți un album cu Clash, să te îndrăgosteşti...

— Nu înțelegi! se răzvrăti ea. Din cauza dragostei vreau să mă omor, aşa încât, dacă mă-ndrăgostesc iarăşi şi iese prost, îmi voi dori să fiu de două ori moartă. Şi apoi, sinuciderea e vocația mea; de când eram mică de tot, este pasiunea mea. Ce o să se zică despre mine dacă mor la nouăzeci de ani din cauze naturale?

— Nu ştiu, doamnă, nu ştiu.

— Dar asta nu se va-ntâmpla, nu voi suferi această umilință. Mănânc orice, o mulțime de chestii prăjite, tone de carne, beau prea mult, fumez două pachete pe zi... Crezi că asta ține, ca mod de a te sinucide?

— Da, o încurajă Antoine. Ceea ce contează e scopul pentru care faci toate astea. Dar, în acelaşi timp, nu cred că, dacă mori de un cancer la plămâni, va fi omologat ca sinucidere în statistici, chiar dacă ăsta era obiectivul vizat.

— Nu-ți face griji, n-o să mai dau greş.

Atunci femeia îi povesti lui Antoine că descoperise pe panoul de afişaj al asociațiilor din primăria arondismentului al XVIII-lea, printre cursurile de yoga şi de olărit, un curs de sinucidere. Antoine, care n-avea pic de experiență în acest domeniu şi nu voia să piardă ani prețioşi de moarte încercând fără succes să se omoare, o ascultă cu atenție pe vecina lui de cameră. Aceasta îi expuse planul ei: de-ndată ce se va reface, se va prezenta la acest curs şi, cu asiduitate, va învăța să se sinucidă corect. Îi dictă lui Antoine numărul de telefon pentru curs.

Brusc, uşa se deschise şi doi diavoli tasmanieni dădură buzna într-un vârtej de exclamații şi de gesturi violente: unchiul Joseph şi mătuşa Miranda se năpustiră asupra bietului Antoine. Îl întrebară ce mai face, ce mai face familia lui, dar reveniră curând la ale lor, adică presupusele lor nenorociri. Unchiul Joseph îi povesti lui Antoine, precum şi vecinei lui de cameră – care probabil că regreta mai mult decât oricând prezența turiştilor germani –, că tocmai făcuse o operație de splină şi era convins că chirurgul îi schimbase splina cu a altcuiva. Insistă ca Antoine să-i pipăie abdomenul.

— Simți splina, Antoine? şopti el cu dinții încleştați. Acolo, o simți? Nu e splina mea, n-o să mă las păcălit aşa, nu e splina mea!

— Dar bine, unchiule Joseph, de ce să-ți fi schimbat splina?

— De ce?! exclamă unchiul. De ce? Spune-i, Miranda, eu nu pot. Spune-i, Miranda!

— De ce? continuă mătuşa Miranda. Traficul cu organe!

— Nu aşa tare! ţipă unchiul Joseph. Nu aşa tare, o să te audă, şi Dumnezeu ştie ce o să ne facă. Sunt în stare de orice, de orice. Oamenii care schimbă spline sunt în stare de orice!

— Noi credem că e un complot, şuşoti mătuşa Miranda apucându-l pe Antoine de braţ, am adunat mai multe indicii şi prezumţii despre un important trafic cu organe în cadrul acestui spital.

— Ce vă face să credeţi asta? întrebă Antoine.

— Splina! exclamă unchiul Joseph. Splina mea! Ce, asta nu-i o dovadă? Au luat splina mea frumoasă ca s-o vândă pe bani grei şi mi-au pus una jigărită şi moale...

— Am observat semne, afirmă mătuşa Miranda, priviri furişe din partea infirmierilor şi a medicilor, care spun multe despre conspiraţie.

Unchiul Joseph şi mătuşa Miranda vizitau astfel toate camerele pentru a pipăi abdomenul pacienţilor. Plecară în fine, ca doi detectivi mojici, în căutare de mărturii şi dovezi despre acest trafic.

Bucuros să regăsească liniştea camerei sale, Antoine s-a întors spre femeia sinucigaşă. Dar ochii ei erau închişi. Intră un medic şi, pe un ton de garajist, îl anunţă pe Antoine că poate să părăsească spitalul.

Au trecut câteva zile până ce Antoine s-a hotărât să arunce o privire pe hârtiuţa unde era notat numărul de telefon de la cursul de sinucidere. În sfârşit, deasupra Parisului strălucea soarele. Tobele de eşapament îşi difuzau poluanţii precum polenurile unei noi ere, însămânţând în plămânii parizienilor şi ai turiştilor flora viitoare a unei civilizaţii bolnave. Agonia vegetaţiei, a arborilor şi plantelor, atât de tăcută şi invizibilă ochilor care nu văd decât ceea ce mişcă, devenea standardul de viaţă. Automobilele continuau să inventeze omul nou, care nu va mai avea picioare ca să se plimbe în visele lui asfaltate, ci roţi.

Antoine nu avea telefon, aşa că s-a dus la cabina de la colțul străzii. Aceasta se afla în fața unei brutării; un miros de brioşe ştergea mirosurile mai puțin plăcute din cartier. Antoine a trebuit să aştepte puțin ca să se elibereze cabina.

— S.P.T.P.T.M., Sinucidere pentru toți şi prin toate mijloacele, bună ziua! răspunse o tânără cu glas melodios.

— Bună ziua, ăăă, am primit coordonatele dumneavoastră de la o prietenă, şi m-ar interesa cursurile dumneavoastră.

Un vagabond se lipise de grila de aerisire a brutăriei. Desfăcu o bucată de pâine veche ambalată într-o şosetă şi o degustă aspirând plăcutele miresme dulci ale specialităților vieneze, amestecându-le în gură cu pâinea cu gust de carton.

— În acest caz, domnule, vă sfătuiesc să veniți direct să ne vizitați. Nu e nici un curs săptămâna asta, ca urmare a minunatei spânzurări a profesorului Edmond, dar, de luni, doamna profesoară Astanavis va preda cursurile. Vă dau programul. Aveți cu ce nota?

— Aşteptați, aşteptați... Da, vă ascult.

— De luni până vineri, de la orele optsprezece la orele douăzeci, în piața Clichy, la numărul 7. Trebuie doar să sunați la interfon, e la parter. Scrie unde.

Lunea următoare, Antoine se afla în fața imobilului din piața Clichy. Printre plăcuțele cu medici, cursuri de teatru, o secție a Alcoolicilor anonimi, o trupă de cercetaşi, un partid politic, găsi o plăcuță de aramă pe care era gravat: „S.P.T.P.T.M., asociație înființată în 1742.” Antoine apăsă pe butonul care comanda deschiderea porții grele a imobilului. Urmând pista pancartelor, după ce străbătu un coridor, pătrunse printr-o uşă dublă într-o încăpere lungă, luminată de ferestre mari.

Erau deja prezente vreo treizeci de persoane. Unele, şezând, citeau sau aşteptau, majoritatea discutau în mici

grupuri răspândite. Un cvartet cânta o operă de Schubert. O femeie înaltă îmbrăcată în smoking negru părea a fi responsabila. Ea îl primi pe Antoine cu amabilitate şi se prezentă ca Prof. Astanavis. Participanții erau tineri, bătrâni, de toate condițiile sociale, de toate stilurile. Păreau destinşi; scotoceau prin geantă, discutau, schimbau hârtii. Începură să se aşeze. Cei mai mulți aveau un blocnotes sau un caiet. Aşteptau să înceapă cursul, cu stiloul în mână, şuşotind, înăbuşindu-şi hohote de râs.

Încăperea era umplută cu vreo zece rânduri de câte cincisprezece scaune; în fund, pe o estradă, se găsea pupitrul la care se instală Prof. Astanavis. Toți elevii erau acum aşezați. Cei patru pereți ai sălii erau acoperiți cu portrete sau fotografii ale unor sinucigaşi celebri: Gérard de Nerval, Marilyn Monroe, Gilles Deleuze, Stefan Zweig, Mishima, Henri Roorda, Ian Curtis, Romain Gary, Hemingway şi Dalida.

Publicul fremăta de vorbe şi râsete ca înainte de începerea oricărui curs sau conferințe. Antoine se aşeză pe unul din rândurile din mijloc, între un bărbat elegant cu chip inexpresiv şi două tinere zâmbitoare. Profesoara tuşi în pumn. Se făcu linişte.

— Doamnelor, domnişoarelor, domnilor, întâi şi-ntâi, permiteți-mi să vă anunț, chiar dacă unii sunt deja la curent, sinuciderea izbutită a profesorului Edmond. A făcut-o!

Profesoara Astanavis luă o telecomandă şi se îndreptă spre peretele acoperit cu un tablou alb. Pe el se imprimă imaginea unui bărbat spânzurat într-o cameră de hotel. În plus, avea venele de la încheieturile mâinilor deschise, sângele făcuse două cercuri roşii, mari, pe mocheta bej. Când fusese făcută fotografia, probabil că trupul se legăna uşor, căci chipul era neclar. Spectatorii din jurul lui Antoine

aplaudară şi făcură, între ei, comentarii elogioase despre această sinucidere combinată.

— A făcut-o! Şi după cum puteți vedea, pentru a nu da greş, pentru siguranță, în caz că s-ar fi rupt funia, şi-a deschis venele. Cred că asta mai merită câteva aplauze!

Elevii aplaudară din nou, se ridicară în picioare, strigară, fluierară. Antoine rămase aşezat, observând, uimit, manifestarea bucuriei care celebra moartea unui om.

— Avem un prieten nou în seara asta, spuse profesoara, arătând spre Antoine. Îl voi ruga să se prezinte.

Toată lumea se întoarse spre Antoine. Acesta, puțin intimidat la ideea de a lua cuvântul în public, se ridică în picioare sub privirile binevoitoare şi încurajările mute ale asistenței.

— Mă cheamă Antoine, eu... am douăzeci şi cinci de ani.

— Bună, Antoine! răspunseră în cor participanții.

— Antoine, interveni profesoara, poți să ne spui de ce te afli aici?

— Viața mea e un dezastru, explică Antoine stând tot în picioare, mişcând nervos din mâini. Dar nu asta e cel mai grav. Adevărata problemă este că sunt conştient...

— Tu ai ales să te sinucizi, murmură profesoara punându-şi mâinile pe pupitru, pentru a te cufunda în neantul liniştitor.

— De fapt, sunt atât de puțin dotat pentru a trăi, încât poate că mă voi realiza prin moarte. Am fără îndoială mai multe aptitudini să fiu mort decât viu.

— Sunt convinsă, Antoine, aprobă profesoara, că vei fi un mort foarte mare. Iar eu pentru asta sunt aici: ca să te învăț, ca să *vă* învăț să terminați cu viața asta care ne dă atât de puțin şi ne ia atât de mult. Teoria mea... teoria mea este că e mai bine să mori câtă vreme nu ți-a luat viața totul. Trebuie să păstrezi muniții, energie pentru moarte şi să nu ajungi acolo complet golit, ca bătrânii ăştia acriți şi

nefericiți. Prea puțin mă interesează dacă sunteți credincioşi, atei, agnostici sau diabetici, nu e treaba mea. Eu cred unele lucruri şi o să vă vorbesc despre ele, dar nu mă aflu aici ca să vă conving să muriți sau să vă spun ce pot să fie viața şi moartea. Sunt experiențele voastre, motivele voastre, opțiunile voastre. Punctul nostru comun este că viața nu ne satisface şi că vrem să terminăm cu ea, atâta tot. Vă voi învăța cum să vă sinucideți în mod eficace, ca să nu dați greş, într-un mod frumos, original. Învățătura mea se referă la modalitățile de a te omorî, nu la motive. Nu suntem o Biserică sau o sectă. În orice clipă, veți putea să plângeți, să părăsiți acest curs, să țipați: toate astea aveți dreptul să le faceți. Puteți chiar să vă îndrăgostiți de vecinul vostru şi să regăsiți gustul pentru viață... De ce nu, asta vă va face să petreceți clipe plăcute, chiar dacă riscăm să ne revedem peste şase luni. Dacă, din nefericire, voi mai fi încă aici.

Câțiva dintre vecinii lui Antoine râseră. Profesoara vorbea calm, nu ca un tribun politic sau religios, ci cu dezinvoltura unei profesoare de literatură în fața unui amfiteatru atent. Cu mâinile în buzunarele hainei de smoking, era atât de sobru sclipitoare încât nu avea nevoie să folosească efecte exagerate, scenice sau retorice, pentru a crea în mod artificial o emfază.

— Există o cenzură împotriva sinuciderii. Politică, religioasă, socială, chiar şi naturală, căci doamnei Naturi nu-i place ca cineva să-şi aroge drepturi în privința ei, vrea să ne țină în lesă până la capăt, vrea să hotărască în locul nostru. Cine hotărăşte moartea oamenilor? Am delegat această libertate supremă bolii, accidentelor, crimei. Asta se numeşte hazard. Dar e fals. Acest hazard este voința subtilă a societății care încet-încet ne otrăveşte prin poluare, ne masacrează prin războaie şi accidente... Societatea hotărăşte astfel data morții noastre prin calitatea alimentației,

periculozitatea ambientului cotidian, a condițiilor noastre de muncă şi de viață. Noi nu alegem să trăim, nu ne alegem limba, țara, epoca, gusturile, nu ne alegem viața. Singura libertate este moartea; a fi liber înseamnă să mori.

Profesoara bău puțină apă. Rămase cu brațele sprijinite pe marginea pupitrului. Se uita atent la toți participanții din sală, dădea din cap, complice, ca şi cum i-ar fi legat o intimitate înțelegătoare.

— Dar toate astea sunt baliverne. Ajungi la asta mai târziu, să gândeşti astfel, să găseşti o anumită noblețe, o sublimare, o legitimare, o transcendență... ce ştiu eu... iluzia unui absolut numit moarte sau libertate pe care ai vrea să le faci să coincidă la egalitate perfectă. Adevărul... adevărul meu – să fie clar, eu vorbesc despre mine – este că sunt bolnavă. Un cancer a considerat că trupul meu ar fi o plăcută insulă paradiziacă, aşa că-şi petrece aici vacanțele, cu picioarele în oceanul sângelui meu, bronzându-se la soarele inimii mele... Nu are nevoie de umbrelă, puțin îi pasă de insolație. Concediul lui plătit este pentru a mă face pe mine să mor. Sufăr cumplit... Ştiți cu toții despre ce vorbesc. Ca să nu mă zvârcolesc de durere sunt obligată să-mi fac injecții cu morfină, să mă îndop cu calmante... (Din buzunarul interior al hainei, scoase o cutiuță de medicamente şi o agită.) Asta are un preț, prețul conştiinței mele. Mai am încă mintea întreagă, dar asta riscă să nu dureze, aşa că prefer să mă suprim fiind încă „eu”, decât să ajung să fiu debranşată de un medic, zăcând inconştientă pe un pat de spital. Este o mică libertate, o libertate jalnică. Dacă vă aflați aici este pentru că, şi voi, aveți fără îndoială cancere organice sau cancere la suflet, tumori sentimentale, leucemii amoroase şi metastaze sociale care vă rod. Şi ele sunt cele care ne dictează opțiunea, cu mult înainte de orice idee măreață despre libertatea noastră. Să fim sinceri: dacă am fi sănătoşi, dacă am fi iubiți aşa cum merităm, luați în

seamă, cu un loc bun la soare, în societate, sunt sigură că această sală ar fi goală.

Profesoara îşi încheie prezentarea. Întreaga asistență o aplaudă; cele două vecine ale lui Antoine se ridicară în picioare, impresionate şi tulburate. Profesoara îşi scoase floarea roşie de la butonieră şi o puse în paharul cu apă de pe pupitru.

În următoarea oră şi jumătate, profesoara a ținut cursul. A predat mai multe metode eficace de sinucidere. Şi-a învățat auditoriul cum să facă un nod culisant adevărat, elegant şi solid, ce medicamente trebuie alese, cum se dozează şi se combină pentru a muri în mod plăcut. A dat şi a pregătit rețete de cocktailuri letale frumos colorate, asigurându-i că sunt delicioase. A prezentat în detaliu diferitele arme de foc şi efectele lor asupra oaselor craniene şi a anatomiei creierului, în funcție de calibru şi distanța de tragere; i-a sfătuit ca, înainte de a se apuca să-şi tragă un glonț în cap, să-şi facă o radiografie a craniului pentru a stabili unde să pună țeava ca să nu dea greş. Cu ajutorul unor diapozitive cu scheme descriptive, le-a arătat elevilor ei atenți ce vene de la încheietura mâinii să-şi taie, cum şi cu ce să le taie. I-a sfătuit să nu recurgă la mijloace aproximative cum ar fi gazul. A povestit sinuciderea lui Mishima, a lui Cato, a lui Empedocle, a lui Zweig... Toate aceste sinucideri circumstanțiale care conferă un sens lumii. În fine, a încheiat cursul cu un omagiu adus Prof. Edmond, amintind că este preferabil să conciliezi două forțe letale pentru a nu da greş: medicamente şi spânzurare, vene şi revolver...

Odată cursul terminat, Antoine părăsi încăperea înainte să încerce cineva să discute cu el. Cvartetul reîncepuse să cânte. Ieşind, trecu prin fața micului chioşc al asociației, unde se vindeau, într-un fermecător decor de casă de păpuşi, funii arătoase, broşuri, cărți, arme, otrăvuri,

ciuperci otrăvitoare uscate, precum şi cele necesare pentru a însoţi o moarte frumoasă: vinuri, bucate alese, muzică. O luă pe bulevardul Clichy până la staţia de metrou La Fourche; oraşul îi plutea în faţa ochilor ca şi cum ar fi fost beat. Acum că ştia cum să se omoare, după ce pierduse inocenţa amatorului şi poseda cunoştinţele profesionistului, nu îl mai tenta.

Antoine nu voia să trăiască, e cert, dar nici nu voia să moară.

4

— Nu ştiu dacă aţi remarcat, dar cu dimensiunile, circumferinţa şi greutatea unei baghete se poate obţine numărul de aur. Fără-ndoială că nu e ceva întâmplător.

Brutarul aprobă şi îi dădu o pâine integrală.

Antoine locuia în Montreuil, la marginea Parisului. Ceea ce-l făcea pe Aslee să spună că locuieşte în zariştea Parisului. Aslee era cel mai bun prieten al lui. Antoine nu-i spunea aproape niciodată pe numele complet, ci pe abrevierea As. Acest lucru îl amuza mult, pentru că în limba samoană – iar Aslee era samoan – As înseamnă „apă de la munte".

As avea probabil peste doi metri înălţime, dar se mişca cu fluiditatea unui cetaceu prin apă. Şi era înzestrat cu o calitate uimitoare. I se trăgea din copilărie.

Nestlé are obiceiul să-şi testeze noile produse, înainte de a le pune pe piaţă, pe un eşantion de consumatori. Părinţii lui Aslee fiind foarte săraci, îl înscriseseră la teste în schimbul unor bonuri de achiziţionare de alimente. La momentul respectiv, Nestlé voia să lanseze un nou sortiment de hrană pentru bebeluşi, cu adaos de vitamine şi fosfor. În doze infinitezimale, fosforul face bine la sănătate, dar a fost o

eroare de dozare la fabrică, un inginer confundând microgramele cu kilogramele. Ca urmare a acestei greşeli industriale, nu chiar toţi copiii supuşi testelor au murit: supravieţuitorii au suferit de diferite forme de cancer şi alte boli grave. Aslee a avut şansa relativă de a nu avea decât tulburări mentale, care au deviat dezvoltarea lui cerebrală. Nu avea o deficienţă intelectuală propriu-zisă, numai că mintea lui o lua pe căi deosebite, raţiunea lui urma o logică pe care nimeni altcineva nu o împărtăşea. O altă consecinţă a acestui aliment pentru bebeluşi supradozat în fosfor era că Aslee strălucea în întuneric. Era foarte frumos. Când hoinăreau noaptea pe străzi, As, alături de Antoine, părea un licurici uriaş care le lumina calea pe străduţele fără felinare.

Pentru a-i fi tratate afecţiunile, As îşi petrecuse copilăria într-o instituţie specializată. Ani în şir, rămăsese mut, nici o reeducare clasică nereuşind să-l scoată din tăcere. Pe urmă, o ortofonistă amatoare de poezie a descoperit că singurul mijloc pentru ca As să poată vorbi era s-o facă în versuri. Limbajul lui handicapat avea nevoie de picioare: versurile era cârje pentru cuvintele lui. Puţin câte puţin, a putut să revină la o viaţă aproape normală şi a părăsit spitalul la vârsta de şaisprezece ani. De atunci, în pofida firii lui placide, care-l făcea să semene mai mult cu un urs mare de pluş decât cu un gardian, ocupa posturi de paznic; se presupunea că statura lui impunătoare îi va speria pe eventualii hoţi. Mai avea încă două calităţi care au avut un oarecare efect asupra puţinilor spărgători cu care s-a confruntat: în primul rând, luminozitatea lui îl făcea să semene cu un spectru, cu o apariţie supranaturală; apoi, dacă hoţul nu leşinase sau nu o luase la goană, faptul că Aslee vorbea în versuri sfârşea prin a-l îngrozi. Era de doi ani şi jumătate paznic la Muzeul naţional de istorie naturală din Jardin des plantes.

Acolo îl întâlnise Antoine. Lui As îi plăcea mult să se plimbe, după orele de serviciu, pe etajele galeriei mari a Evoluției. E un loc uimitor, populat cu mii de animale împăiate, care-i dă vizitatorului impresia că se plimbă printr-o arcă a lui Noe încremenită în timp. Acest loc slab luminat degajă o atmosferă de mister; penumbra, prin contrast cu lumina ațintită asupra animalelor, îi învăluie pe curioşi, care murmură şi şuşotesc de teamă să nu trezească elefanții, fiarele şi păsările. Într-o dimineață, Antoine vizita pentru prima oară galeria, se plimba cu o uimire şi o nerăbdare intacte, admira animalele în postúri neaşteptate şi panourile care le descriau viața şi habitatul. Mergând agale, spiritul lui nesățios se hrănea cu toată această cultură oferită. O formă vagă, luminată ciudat, i-a atras atenția. S-a gândit la început că reprezintă un fel de om de Neandertal sau un exemplar rarisim de yeti spân căruia i-au pus haine şi încălțări. Antoine a lăsat ochii în jos în căutarea unei etichete explicative, a unei note ştiințifice despre originea şi epoca acestui specimen straniu. S-a uitat la picioarele creaturii, dar nu a găsit nimic. A ridicat privirea: creatura i-a zâmbit şi i-a întins o mână uriaşă. Aşa au devenit prieteni.

Erau mereu împreună. As nu vorbea mult, dar asta îi convenea lui Antoine, care avea mintea şi vorba agitate. As întrerupea veşnicele lui întrebări cu alexandrini care umpleau cu cele douăsprezece picioare ale lor arii de sens mai vaste decât prolixitatea lui Antoine. Acestuia îi plăceau sinteza şi poezia vorbelor lui As, iar As, la rândul lui, iubea vânzoleala, jungla cuvintelor lui Antoine.

Charlotte, Ganja, Rodolphe, As şi Antoine se întâlneau seara în micul bar islandez din strada Rambuteau, Gudmundsdottir. Jucau şah, discutau ingurgitând băuturi şi feluri de mâncare cu denumiri de nepronunțat şi compoziții misterioase. Nu ştiau ce înghit, dacă e carne sau

peşte, ce legume imposibile sunt astea, dar savorile inedite îi amuzau. Micul bar-restaurant era locul de întâlnire al islandezilor expatriați, aşa încât toți ceilalți clienți debitau aceeaşi limbă stranie. Antoine constatase că aici, cel puțin, exista un motiv logic ca să nu înțelegi ce spun oamenii. În acest loc neaşteptat, mai multe seri pe săptămână, împreună cu prietenii lui, se jucau de-a portretul chinezesc, de-a inventatul unor ținuturi noi, şi de-a jocul pe care-l numeau „jocul de-a lumea care se împarte în două". Este un joc care constă din a găsi adevăratele mari diviziuni ale lumii, cele care sunt cu adevărat pertinente, căci, infailibil, lumea se împarte întotdeauna în două: cei cărora le place să se plimbe cu bicicleta şi cei care gonesc cu maşina; cei care poartă cămaşa peste pantalon şi cei care şi-o bagă în pantalon; cei care beau ceaiul fără zahăr şi cei care îl beau cu zahăr; cei care cred că Shakespeare este cel mai mare scriitor al tuturor timpurilor şi cei care cred că e André Gide; cei cărora le place *Familia Simpson* şi cei cărora le place *South Park*; cei cărora le place Nutella şi cei cărora le place varza de Bruxelles. Cu o veritabilă preocupare antropologică, compuneau astfel lista diviziunilor fundamentale ale omenirii.

Cu ocazia uneia din întâlnirile lor secrete, la o săptămână după ieşirea lui din spital, pe 20 iulie, Antoine le-a comunicat prietenilor intenția lui de a deveni prost.

5

Restaurantul se umplea. Un viking în miniatură ieşi din ceasul agățat pe perete şi, cu barda, bătu de zece ori într-un scut. Zgomotul conversațiilor în islandeză şi al

muzicii tradiționale transforma în insuliță masa lui Antoine şi a prietenilor săi. Mirosurile de bucătărie şi de bere se amestecau şi formau un fel de ceață în suspensie în mica sală a restaurantului. Monştri şi zei din mitologia islandeză transformați în lampioane străluceau deasupra clienților. Chelnerițele copleşite făceau slalom printre mesele înghesuite şi pline. Din geantă, Antoine scoase caietul mare în care îşi notase profesiunea de credință. Le ceru prietenilor să nu-l întrerupă şi, cu un glas crispat şi emoționat, începu să citească:

„Există oameni cărora lucrurile cele mai bune nu le reuşesc. Pot să fie îmbrăcați într-un costum din caşmir, tot ca nişte vagabonzi o să arate; să fie bogați şi datornici; să fie înalți şi nuli la baschet. Îmi dau seama astăzi, eu aparțin speciei celor care nu izbutesc să-şi rentabilizeze avantajele, pentru care aceste avantaje sunt chiar nişte inconveniente.

Adevărul iese din gura copiilor. La şcoala primară, o insultă josnică era să fii tratat de «telectual»; mai târziu, a fi intelectual devine aproape o calitate. Dar e o minciună: inteligența este o tară. Aşa cum cei vii ştiu că vor muri, dar cei morți nu ştiu nimic, eu cred că să fii inteligent este mai rău decât să fii prost, pentru că un prost nu-şi dă seama ce-i cu el, pe când cineva inteligent, chiar dacă-i umil şi modest, tot o ştie.

În *Ecclesiastul* scrie «că cel ce îşi înmulțeşte ştiința îşi sporeşte suferința»; dar, neavând niciodată fericirea să merg la catehism cu ceilalți copii, nu am fost prevenit de pericolele studiului. Creştinii au mare noroc că sunt de

foarte tineri puşi în gardă împotriva riscului inteligenţei; ei vor şti, toată viaţa, să se ferească de ea. Fericiţi cei săraci cu duhul.

Cei care cred că inteligenţa are vreo nobleţe, cu siguranţă că n-au destulă pentru a-şi da seama că nu e decât un blestem. Anturajul meu, colegii mei de clasă, profesorii mei, toată lumea m-a considerat întotdeauna inteligent. N-am priceput niciodată prea bine de ce şi cum ajungeau la acest verdict despre persoana mea. Am suferit de multe ori din cauza acestui rasism pozitiv, al celor care confundă aparenţa inteligenţei cu inteligenţa şi te condamnă, dintr-un prejudiciu fals favorabil, să reprezinţi o figură cu autoritate. Aşa cum opinia publică se extaziază în privinţa tânărului sau tinerei de o mare frumuseţe, pentru a-i umili tacit pe ceilalţi mai puţin înzestraţi de natură, eu eram creatura inteligentă şi cultivată. Cât uram şedinţele alea în care participam, fără voia mea, la rănirea şi înjosirea băieţilor şi fetelor consideraţi mai puţin străluciţi.

N-am fost niciodată foarte sportiv; ultimele competiţii importante care mi-au obosit muşchii au fost concursurile de bile din şcoala primară, din curtea de recreaţie. Braţele mele slabe, lipsa de suflu, picioarele încete nu-mi permiteau să fac eforturile necesare pentru a lovi o minge cu eficacitate; nu aveam decât forţa să explorez lumea cu mintea mea. Prea plăpând pentru sport, nu-mi rămâneau decât neuronii pentru a inventa jocuri cu mingea. Inteligenţa ţinea loc de altceva mai bun.

Inteligenţa este un rateu al evoluţiei. Îmi imaginez perfect, pe vremea primilor oameni preistorici, în sânul unui mic trib, toţi copiii alergând prin hăţişuri, fugărind şopârle, culegând fructe pentru cină; treptat, în contact cu adulţii, învăţând să devină bărbaţi şi femei desăvârşiţi: vânători, culegători, pescari, tăbăcari... Dar, privind mai atent viaţa acestui trib, observ că unii copii nu participă la activităţile

grupului: rămân aşezaţi lângă foc, la adăpost, în interiorul peşterii. Ei nu vor şti niciodată să se apere în faţa tigrilor cu dinţi de sabie, nici să vâneze; lăsaţi singuri, nu ar supravieţui nici o singură noapte. Dacă-şi petrec zilele nefăcând nimic, nu e din lene, nu, şi-ar dori să zburde cu camarazii lor, dar nu pot. Natura, aducându-i pe lume, a dat un rateu. În tribul ăsta, există o fetiţă oarbă, un băieţel şchiop, un altul neîndemânatic şi neatent... Ei stau toată ziua în tabără, şi cum nu au nimic de făcut iar jocurile video nu au fost încă inventate, sunt nevoiţi să reflecteze şi să-şi lase gândurile să vagabondeze. Şi îşi petrec timpul gândind, încercând să decripteze lumea, scornind poveşti şi invenţii. Aşa s-a născut civilizaţia: pentru că nişte copilandri imperfecţi nu aveau nimic altceva de făcut. Dacă natura n-ar fi mutilat pe nimeni, dacă tiparul ar fi fost de fiecare dată fără cusur, omenirea ar fi rămas o specie de proto-hominizi, fericită, fără nici o intenţie de progres, trăind foarte bine fără Prozac, fără prezervative şi reader dolby digital de DVD.

A fi curios, a vrea să înţelegi natura şi oamenii, a descoperi artele ar trebui să fie tendinţa oricărei minţi. Dar, dacă aşa ar sta lucrurile, cu organizarea actuală a muncii, lumea ar înceta să meargă mai departe, pentru simplul fapt că asta ia timp şi dezvoltă spiritul critic. Nimeni nu ar mai munci. De-asta oamenii au gusturi şi dezgusturi, lucruri care îi interesează şi altele care nu; pentru că, altfel, nu ar exista societate. Pe cei pe care îi interesează prea multe lucruri, îi interesează chiar şi subiecte care nu-i interesau a priori – şi care vor să înţeleagă motivele lipsei lor de interes – plătesc un preţ printr-o anumită singurătate. Pentru a scăpa de această ostracizare, este necesar să te dotezi cu o inteligenţă care are un rol, care serveşte o ştiinţă sau o cauză, o meserie; pur şi simplu o inteligenţă care serveşte la ceva. Presupusa mea inteligenţă, prea independentă, nu serveşte la nimic, adică nu poate fi recuperată pentru a fi

folosită de către universitate, o întreprindere, un jurnal sau un cabinet de avocatură.

Eu am blestemul rațiunii; sunt sărac, celibatar, deprimat. De luni de zile reflectez la boala mea de a reflecta prea mult, şi am stabilit cu certitudine corelația dintre nefericirea mea şi incontinența rațiunii mele. Să gândesc, să încerc să înțeleg nu mi-a folosit la nimic, ci mi-a adus numai neajunsuri. Să reflectezi nu este o operație firească, răneşte, ca şi cum ar scoate la iveală cioburi de sticlă şi bucăți de sârmă ghimpată amestecate cu aerul. Nu reuşesc să-mi opresc creierul, să-i încetinesc ritmul. Mă simt ca o locomotivă, o locomotivă veche care se năpusteşte pe şine şi care nu se va putea opri niciodată, căci carburantul care-i dă puterea vertiginoasă, cărbunele ei, este lumea. Tot ceea ce văd, simt, aud, dă buzna în cuptorul minții mele, o ambalează şi o face să meargă cu viteză maximă. A încerca să înțelegi este o sinucidere socială, înseamnă să nu mai guşti viața fără să te simți, în pofida voinței tale, ca o pasăre de pradă şi totodată devoratoare de cadavre, care îşi sfârtecă obiectele de studiu. De multe ori, ucizi ceea ce vrei să înțelegi, căci, asemeni medicului ucenic, nu există cunoaştere adevărată fără disecție: descoperi venele şi circulația sângelui, organizarea scheletului, nervii, funcționarea intimă a corpului. Şi, într-o noapte de groază, te trezeşti într-o criptă umedă şi întunecoasă, cu un scalpel în mână, mânjit de sânge, suferind de grețuri permanente, cu un cadavru rece şi inform pe o masă de metal. După aia, poți încerca să faci pe Prof. Frankenstein şi să însăilezi totul la loc ca să faci o ființă vie, dar riscul este să fabrici un monstru ucigaş. Am trăit prea mult prin morgi; astăzi simt apropiindu-se pericolul cinismului, al acrelii şi al tristeții nesfârşite; ajungi repede înzestrat pentru nefericire. Nu poți să trăieşti fiind prea conştient, prea meditativ. De altfel, să observăm natura: toate cele ce trăiesc în fericire până la

adânci bătrâneţi nu sunt foarte inteligente. Broaştele ţestoase trăiesc secole, apa e nemuritoare iar Milton Friedman[2] mai e încă în viaţă. În natură, conştiinţa este excepţia; se poate chiar postula că ea este un accident fiindcă nu garantează nici o superioritate, nici o longevitate deosebită. În cadrul evoluţiei speciilor, ea nu este semnul unei mai bune adaptări. Insectele sunt cele care, ca vârstă, număr şi teritoriu ocupat, sunt adevăraţii stăpâni ai planetei. Organizarea socială a furnicilor, de exemplu, este mult mai performantă decât va fi vreodată a noastră, şi nici o furnică nu deţine catedră la Sorbona.

Toată lumea are ceva de spus despre *femei, bărbaţi, poliţişti, asasini*. Noi generalizăm pornind de la propria noastră experienţă, de la ceea ce ne convine, de la ceea ce putem înţelege cu slabele mijloace ale reţelelor noastre de neuroni şi în funcţie de perspectiva viziunii noastre. Este o înlesnire care ne permite să gândim rapid, să emitem judecăţi şi să ne poziţionăm. Dar asta nu are valoare în sine, sunt nişte semnale, nişte steguleţe pe care le flutură fiecare. Şi toată lumea apără adevărul avantajelor sale, ale sexului său, ale averii sale.

Într-o dezbatere, generalităţile oferă avantajul simplităţii şi al fluidităţii raţionamentelor, al înţelegerii lor uşoare şi deci al unui mai mare impact asupra auditoriului. Pentru a traduce acest lucru în limbaj matematic, discuţiile pe bază de generalităţi sunt adunări, operaţii simple, care, prin caracterul lor evident, te fac să crezi în pertinenţa lor. În vreme ce o discuţie serioasă ar semăna mai degrabă cu o serie de inecuaţii cu mai multe necunoscute, de integrale şi de jonglări cu numere complexe.

---

[2] Milton Friedman – economist american, născut în 1912.

Într-o discuție, o persoană înțeleaptă va avea întotdeauna impresia că simplifică, şi unica ei dorință ar fi să şteargă câte ceva din text, să aplice asteriscuri unor cuvinte, să pună note de subsol şi comentarii la sfârşitul volumului pentru a-şi exprima cu adevărat gândirea. Dar, într-o conversație la un colț de coridor, la o cină animată sau în paginile unui ziar, acest lucru nu e cu putință: nu se pune problema rigorii, imparțialității, onestității. Virtutea este un handicap retoric, nu e eficace într-o dezbatere. Anumite minți strălucite, văzând vacuitatea inevitabilă a oricărei conversații, au ales să fie glumețe şi să sugereze complexitatea prin paradox şi un umor detaşat. De ce nu, la urma urmelor, e un mod de a supraviețui.

Oamenii simplifică lumea cu ajutorul limbajului şi al gândirii, şi astfel au certitudini; iar a avea certitudini este cea mai mare voluptate din lume, mult mai mare decât banii, sexul şi puterea luate împreună. Renunțarea la inteligența veritabilă este prețul care trebuie plătit pentru a avea certitudini, şi este întotdeauna o cheltuială invizibilă la banca conştiinței noastre. În sensul ăsta, îi prefer pe cei care nu se-nvăluie în mantia rațiunii şi recunosc caracterul fictiv al credinței lor. Precum un credincios care acceptă că credința lui nu este decât părere şi nu preempțiune asupra adevărului lucrurilor reale.

Există un proverb chinezesc care spune, aproximativ, că un peşte nu ştie niciodată când face pipi. Asta se potriveşte perfect intelectualilor. Intelectualul este convins că e inteligent, fiindcă se foloseşte de creierul lui. Zidarul se foloseşte de mâinile lui, dar şi el are un creier care îi poate spune «Hei! Zidul ăsta nu e drept şi, în plus, ai uitat să pui ciment între cărămizi». Există un du-te-vino permanent între munca şi rațiunea lui. Intelectualul care munceşte cu rațiunea nu are acest du-te-vino, mâinile lui nu se înviorează ca să-i spună «Hei, omule, greşeşti! Pământul

este rotund». Intelectualului îi lipseşte acest decalaj, de aceea se crede în stare să aibă o opinie documentată despre orice subiect. Intelectualul este asemeni unui pianist care, fiindcă îşi foloseşte mâinile cu virtuozitate, crede că posedă aptitudini pentru a fi, desigur, jucător de poker, boxer, neurochirurg şi pictor.

Evident că intelectualii nu sunt singurii pe care îi priveşte inteligența. În general, când cineva începe prin a spune: «Nu că aş vrea să fiu demagog, dar...», este tocmai ca să fie demagogic. Prin urmare, nu prea ştiu cum să spun ce anume ar putea fi interpretat drept condescendență. Sunt convins că inteligența este o virtute împărtăşită de ansamblul populației, fără distincție socială: există acelaşi procent de oameni inteligenți printre profesorii de istorie şi pescarii bretoni, printre scriitori şi dactilografe... Asta ştiu din experiența mea, din frecventarea unor *brain-builders*, unor gânditori, profesori, intelectuali simpli şi, totodată, a unor oameni normali, inteligenți fără certificat de inteligență, fără aura instituțională. Nu pot spune altceva. Este cu atât mai contestabil, cu cât un studiu ştiințific este imposibil. Să consideri că cineva este inteligent, cu judecată, nu depinde de diplomă; nu există test de I.Q. pentru a dezvălui ceea ce am putea numi bunul simț. Mă gândesc iarăşi la ce spunea Michael Herr, scenaristul de la *Full Metal Jacket*, în splendida carte a lui Michel Ciment despre Kubrick: «Prostia oamenilor nu se trage din lipsa lor de inteligență, ci din lipsa lor de curaj.»

Un lucru pe care putem să-l recunoaştem este că frecventarea marilor opere, folosirea minții proprii, citirea lucrărilor unor genii, chiar dacă nu te face cu certitudine inteligent, face riscul mai probabil. Desigur, există oameni care au citit Freud, Platon, care ştiu să jongleze cu cuarci şi să deosebească un şoim-călător de un vindereu, şi care să fie nişte imbecili. Cu toate acestea, potențial, în contact cu o

multitudine de stimuli şi lăsându-ţi spiritul să frecventeze o atmosferă stimulatoare, inteligenţa găseşte un teren favorabil dezvoltării ei, exact la fel ca o boală. Căci inteligenţa este o boală.”

În fine, Antoine citi concluzia. Închise caietul şi îşi privi prietenii cu aerul unui savant care a făcut demonstraţia implacabilă a unuia din marile mistere ale ştiinţei în faţa unei adunări de distinşi colegi rămaşi cu gura căscată.

6

Ganja izbucni într-un râs care nu l-a mai părăsit toată seara; un islandez, aşezat la masa din spate, i-a întins pachetul lui de ţigări: pare-se că râsul behăit al lui Ganja însemna în islandeză ceva de genul „N-aveţi cumva o ţigară?”. Aşa încât, de câte ori râdea, un islandez amabil îi oferea o ţigară. Rodolphe făcu observaţia că Antoine nu ar trebui să se forţeze prea mult ca să fie prost; Charlotte îl apucă de mână cu afecţiune; As îl privi cu ochii lui mari de uimire.

Cu o simplitate emoţionantă, Antoine le-a explicat că nu se poate împiedica să gândească, să încerce să înţeleagă, şi că asta îl face nefericit. Dacă cel puţin studiul i-ar fi dat bucuria căutătorului de aur... Dar aurul pe care îl găsea avea culoarea şi greutatea plumbului. Mintea lui nu-i dădea nici un răgaz, îl împiedica să doarmă cu întrebările ei neîncetate, îl trezea în toiul nopţii cu îndoielile şi indignările ei. Antoine le-a povestit prietenilor lui că, de multă vreme, nu mai avea nici visuri, nici coşmaruri, într-atât ideile îi umpleau spaţiul somnului. Din cauză că gândea prea mult,

că avea o conştiinţă în stare permanentă de turgescenţă, Antoine trăia prost. Acum dorea să fie inconştient un pic, să ignore mult cauzele, adevărurile, realitatea... Se săturase de acea acuitate a observaţiei care îi dădea o imagine cinică asupra raporturilor umane. Voia să trăiască, nu să ştie realitatea vieţii, doar să trăiască.

Le-a reamintit prietenilor lui tulburaţi, de tentativa de a deveni alcoolic şi de proiectul de sinucidere eşuat. Prostia era ultima lui şansă de salvare. Încă nu ştia cum să procedeze, dar a promis să-şi consacre toată voinţa pentru a deveni prost. Spera să pună puţină apă în vinul lui fără alcool, să devină mai maleabil, să se debaraseze de prejudecăţile pe care le numim adevăruri. Antoine nu dorea să fie un imbecil perfect, ci să-şi dilueze inteligenţa în aliajul vieţii, să renunţe la a mai analiza mereu totul, la a decortica totul. Spiritul lui fusese întotdeauna un vultur cu privirea sigură, cu gheare şi cu cioc ascuţite. Acum voia să-l înveţe să fie un cocor falnic, să planeze şi să se lase purtat de vânt, să profite de căldura soarelui şi de frumuseţea peisajului.

Nu se punea problema să renunţe în mod gratuit la raţiune: scopul era să ia parte la viaţa în societate. El încerca întotdeauna să găsească motorul motivelor care animă fiecare fiinţă umană, ştia cât de puţin loc deţine liberul arbitru în alegerea opiniilor. O parte din nefericirea lui se trăgea din faptul că trăia sub imperiul tragediei enunţate de Jean Renoir, anume că „nenorocirea pe lumea asta este că toată lumea are motivele ei”. Precum un sacerdoţiu, el aplica formula lui Spinoza: „Să nu deplângi, să nu râzi, să nu deteşti, ci să-nţelegi”, încerca întotdeauna să nu judece, nici măcar ceea ce voia să-l rănească şi să-l subjuge. Antoine era genul de suflet care ar fi putut fabrica un aparat dentar pentru rechini şi ar fi fost în stare să încerce să-l instaleze în bot. Dar, deşi încerca să înţeleagă, nu o făcea la modul religios, care constă din a ierta totul cu

condescendență. Poate că exagera, însă el vedea sub poleiala libertății și a opțiunii necesitatea și mecanismul unei mașinării care se hrănește cu suflete omenești. În același timp – căci încerca să fie la fel de obiectiv cu sine însuși cum era și cu ceilalți –, constatase că încercând să înțeleagă totul învățase să nu trăiască, să nu iubească, și că probitatea lui intelectuală extremistă putea fi interpretată ca o teamă de a se angaja în viață și de a ocupa acolo un loc bine definit. Era conștient de acest lucru și asta a contribuit la hotărârea lui.

— Dar, adăugă el, adevărul, precum Ianus, are două fețe, iar eu până acum nu am trăit decât pe fața lui întunecată. Mă voi plimba pe fața lui luminoasă. Să uit să înțeleg, să mă pasioneze cotidianul, să cred în politică, să cumpăr haine frumoase, să urmăresc evenimentele sportive, să visez la ultimul tip de automobil, să mă uit la știrile de la televizor, să îndrăznesc să detest unele chestii... Eu am ignorat toate astea, interesându-mă de toate, dar nepasionându-mă nimic. Nu spun că este bine sau rău, numai că o să încerc, și voi participa, da, voi participa la acel spirit larg care se numește „opinie publică”. Vreau să fiu cu ceilalți, nu să îi înțeleg, ci să fiu ca ei, printre ei, să împărtășesc aceleași lucruri...

— Vrei să spui, pronunță rar Ganja mestecând boabe medicinale, vrei să spui că ai fost prost încercând să fii atât de inteligent, că era pe de lături de drum, și că să devii puțin prost, asta ar fi o treabă inteligentă...

— Nouă, spuse Charlotte, nouă ne placi așa, ești puțin complicat, dar... ești un tip super. Dacă aș fi hetero...

— Iar eu, Charlotte, răspunse Antoine, dacă aș fi daneză, te-aș cere în căsătorie. Ascultați. O oarecare asocialitate mi se pare în continuare lucrul cel mai normal din lume, ba chiar este bine să ai probleme cu societatea. Nu vreau să fiu complet integrat, dar nici nu vreau să fiu dezintegrat.

— Trebuie să găseşti un echilibru, spuse Ganja.
— Da, continuă Charlotte, sau un dezechilibru echilibrat.
Chelnerul le-a adus boluri cu o supă groasă şi verzuie şi pahare pline cu un lichid tulbure la suprafața cărora se ridicau mici bobițe roşii. Cei cinci prieteni se aplecară circumspecți asupra mâncării. Chelnerul scoase din adâncul gâtlejului un ghem de consoane care probabil însemnau ceva de genul „Poftă bună”. Sub forma unui haiku, As l-a întrebat atunci pe Antoine dacă nu exista pericolul să fie definitiv pierdut şi să ajungă într-o bună zi animator la televiziune. Antoine i-a răspuns că este o aventură, iar marile aventuri umane nu sunt lipsite de primejdii: Magellan, Cook, Giordano Bruno sunt doar câteva exemple. Până în prezent, trăise în ochiul ciclonului, care este un loc liniştit şi solitar înconjurat de furtuna cea mai cumplită. Voia să părăsească acest cuib blestemat, să traverseze perdeaua de vârtejuri distrugătoare ca să se alăture lumii laice.
Îngrijorați şi întristați pentru Antoine, prietenii l-au îmbărbătat, l-au pus să promită că nu va face prostii şi au reuşit să-l convingă să meargă să-i ceară sfatul medicului şi confidentului său, Edgar.

7

Cabinetul doctorului Edgar Vaporski se găsea la etajul al treilea al unui frumos imobil din arondismentul al XX-lea, pe strada Pirineilor, foarte aproape de piața Gambetta. Antoine îl consulta de când avea doi ani şi nu avusese niciodată alt medic decât pe el.

Era pediatru, dar nimeni nu îl cunoştea pe Antoine ca el. Dat fiind că se ştiau de douăzeci şi trei de ani, exista între ei o oarecare intimitate: îşi spuneau pe nume şi, din când în când, ieşeau împreună, căci aveau o pasiune comună pentru Brady, un cinematograf vechi de pe bulevardul Strasbourg.

După vârsta de douăzeci de ani, începuse să se simtă foarte jenat să fie singurul adult care stătea în sala de aşteptare neînsoțit de un copil. Părinții se uitau la Antoine discret, pe deasupra revistelor lor, copiii se zgâiau la el. Chiar dacă se aşeza lângă femeile singure, faptul că nu avea copii sfârşea prin a ieşi la iveală. Iată de ce îl lua cu împrumut de fiecare dată pe nepoțelul vecinei lui, sau orice alt puşti disponibil. În ziua aceea o cărase cu el pe Coralie, fiica portarului blocului său, care nu se arăta prea entuziastă să-i furnizeze un alibi.

Edgar a deschis uşa sălii de aşteptare, cu o mască de chirurg pe față. I-a chemat în cabinet pe Antoine şi Coralie. Încăperea semăna cu oricare alt cabinet de medic, cu diplomele lui agățate pe pereții crem, cu biblioteca cu volume groase legate superb în pielea unei vaci care probabil păscuse aur. Ca şi cum plăcuța de alamă de la intrare n-ar fi fost de ajuns, cabinetul emana o garanție de competență; culorile şi mobilierul inspirau seriozitate. Oricine intra aici era asaltat de atmosfera aceasta de solemnitate, simțea domnia medicinei atotputernice şi nu avea altă alegere decât să se supună. Deseori, mersul la medic te sileşte să renunți la orice suveranitate asupra ta: nu îți mai aparții cu adevărat, îți dăruieşti trupul şi disfuncțiile lui vrăjitorilor ştiinței bolilor. Similitudinea între mărunțişurile care îmbracă orice cabinet medical şi cele care compun misterul unui cabinet de prezicătoare sau de vraci este uimitoare. Un spirit critic şi glumeț ar putea să reproşeze acestor două puneri în scenă faptul că în simplul miros de produse

medicale şi în mirosul de tămâie se regăseşte aceeaşi intenție, aceeaşi influență asupra psihologiei clientului. Dar cabinetul lui Edgar scăpa puțin de toate astea, căci pe pereți erau afişate desene de copii, iar pe jos şi pe birou erau împrăştiate mâzgăleli, jucării şi plastilină. Un Power Ranger[3] roşu pus pe un teanc de rețete dezamorsa puterea simbolică a naturii lui medicale.

Fereastra era deschisă, în cameră plutea un uşor miros de gaz lacrimogen. Asta era explicația pentru masca lui Edgar. Acesta o scoase, aerul fiind din nou respirabil. Antoine îi atrase atenția asupra mirosului, în timp ce Coralie se strâmba şi se ținea de nas.

— Un puşti de zece ani puțin prea turbulent; a încercat să-mi fure rețetele.

— Şi pentru asta l-ai împroşcat cu gaz lacrimogen? se indignă Antoine.

— Avea un nunchaku, răspunse Edgar ridicând brațele spre cer. Un nunchaku, Antoine!

— Dumnezeule, ți se întâmplă des?

— Nu, din fericire. Bună, Coralie, spuse Edgar după ce se instală la birou. E pentru tine sau pentru Antoine?

— E pentru el, răspunse Coralie pe un ton de reproş. La vârsta lui, tot mai sunt obligată să-l însoțesc la medic!

— Te plătesc, Coralie, spuse Antoine. Şi destul de bine.

— Două cornuri cu ciocolată şi *Première*... Ar trebui să-mi revizuiesc tarifele şi să le măresc. În fond, inflația trebuie să afecteze şi raporturile umane.

— Coralie, mama ta te lasă să citeşti pagina financiară a ziarelor? E de necrezut.

— Trebuie să te obişnuieşti, e noua generație. Ei bine, Antoine, ce s-a întâmplat?

---

[3] Power Rangers – film serial pentru copii.

După ce scotoci printr-un talmeş-balmeş de cărţi, ziare şi hârtii diverse, Antoine scoase din geantă un desen reprezentând creierul uman în secţiune şi-l puse pe birou. Luă Mont Blanc-ul lui Edgar şi indică anumite zone ale creierului.

— Funcţiile cognitive superioare sunt asigurate de cortexul neo-cerebrum-ului, suntem de acord?

— Da... Acum ce ai mai născocit? Unde vrei să ajungi? Te-ai decis să fii neurochirurg?

— Lobii frontali, aici, continuă Antoine încercuind zonele respective, asigură comunicarea între structurile eului şi funcţiile cognitive...

— Este foarte bine, Antoine. Sunt medic, nu-mi spui nimic nou. Toate astea sunt cunoscute.

— Bun, spuse Antoine cu ochii tot pe desen, mă gândeam că ai putea să-mi scoţi o parte a cortexului, sau, dacă preferi, să suprimi un lob frontal, aşa...

Edgar se uita perplex la Antoine care încercuia pe creierul lui părţile de înlăturat. Încruntă din sprâncene, privindu-l atent pe prietenul şi pacientul lui. Coralie îşi citea revista de cinema pe canapeaua din fundul cabinetului.

— Despre ce vorbeşti, Dumnezeule mare? spuse Edgar ridicându-se brusc de pe scaun. Nu pricep. Ai luat-o razna, te-ai prostit de tot, sau ce naiba?

— Aş vrea eu, răspunse Antoine foarte serios, ăsta e scopul. Eu...

— Vrei să practic asupra ta o lobotomie? îl întrerupse Edgar, îngrozit.

— Da fapt, cred că o semilobotomie ar fi suficientă: vreau să mai fiu în stare să scapăr un chibrit şi să deschid frigiderul; să nu ajungem până la un remake după *Zbor deasupra unui cuib de cuci*... În fine, tu eşti medicul, fă ce crezi că e mai bine.

— Cel mai bun lucru ar fi să te închid într-un azil. Ce te-a apucat?
— Nu, nu este ceea ce crezi... Îți cer asta având mintea perfect sănătoasă, în deplinătatea facultăților. Îți voi da un act de justificare. M-am gândit mult. Iau hotărârea asta cu mâna pe suflet. Nu e prima mea alegere, ca să ştii, înainte am vrut să devin alcoolic şi să mă sinucid, dar n-a mers.
— Ai vrut să te sinucizi?
— O catastrofă. Să nu vorbim despre asta.
Edgar ocoli biroul şi se aşeză alături de Antoine. Îi puse o mână pe umăr, plin de solicitudine pentru pacientul lui cel mai familiar, cel mai apropiat, prietenul lui.
— Eşti deprimat? E ceva ce nu merge? întrebă el, neliniştit.
— Nimic nu merge, Edgar. Dar nu-ți fă probleme, sunt pe cale să caut o soluție. Cea mai bună mi se pare să devin prost...
— Ce?
— Poți să-mi faci un serviciu? Descrie-mă. Dacă ar trebui să-i vorbeşti cuiva despre mine, ce ai spune?
— Nu ştiu... Că eşti strălucit, inteligent, cultivat, curios în ambele sensuri ale termenului, simpatic, amuzant, puțin prea împrăştiat şi indecis, neliniştit...
Pe măsură ce pediatrul înşira calificativele ce-l caracterizau pe prietenul său, chipul acestuia se întuneca de parcă asta ar fi fost o listă a bolilor grave de care suferea.
— Este extrem de măgulitor, în fine, ar trebui să fie, dar viața mea e un iad. Cunosc o mulțime de oameni idioți, inconştienți, plini de certitudini şi de prejudecăți, nişte imbecili perfecți, şi care sunt fericiți! Eu unul o să fac ulcer, am deja câteva fire de păr alb... Nu mai pot să trăiesc aşa, nu mai pot. După un studiu minuțios al cazului meu, am dedus că inadaptarea socială mi se trage de la inteligența mea vitriolantă. Nu-mi dă niciodată pace, n-o pot îmblânzi,

mă transformă într-un castel bântuit, întunecos, primejdios, neliniştitor, posedat de spiritul meu chinuit. Mă bântui pe mine însumi.

— Chiar dacă inteligența ta este cauza problemei, nu pot să fac ceea ce-mi ceri. Ca medic, nu pot, este contrar oricărei etici. Iar ca prieten, nu vreau.

— Nu mai pot de cât gândesc, Ed, trebuie să mă ajuți. Creierul meu aleargă ca la maraton toată ziua, toată noaptea, se învârte neîncetat ca o roată pentru hamsteri.

— Îmi pare rău, nu pot. Nu te înțeleg: eşti fantastic, original, nu-ți dai seama ce noroc ai. Va trebui să-nveți să trăieşti fiind tu însuți. Pentru o vreme, până îți revii, până depăşeşti starea asta, vom găsi o soluție de depanare ca să-ți ameliorăm viața.

— Ameliorarea vieții mele ar fi să fiu stupid.

— Este stupid.

— Deci sunt pe calea cea bună. N-am putea scoate o parte din neuronii mei? Există bănci de organe, bănci de sânge, bănci de spermă, ar trebui să existe şi bănci de neuroni, nu? În felul ăsta, cei care au prea mulți neuroni pot să le dea tuturor celor care au o carență în privința asta. În plus, ar fi un gest umanitar.

— Nu, nu există aşa ceva, Antoine. Îmi pare foarte rău.

— Atunci ce pot să fac, Ed? Ce-o să se aleagă de mine? De ce sunt deosebit? Doresc banalitatea vieții, vreau să fiu asemeni celorlalți. Doar o furnică printre furnici.

În timp ce vorbea, Antoine mâzgălea pe desenul creierului în secțiune; desenă furnici de jur-împrejurul desenului, şi o furnică mare care-ar fi trebuit să-i semene.

— Ții minte cartea pe care mi-ai făcut-o cadou când am împlinit zece ani?

— *Domnul Badabum?*

— Da, *Domnul Badabum*. În aventurile lui, nu i se întâmplă decât necazuri: când iese pe-afară, plouă, se

loveşte peste tot cu capul, uită prăjitura în cuptor, îşi pierde toate lucrurile, pierde mereu autobuzul... De ce? Fiindcă este Domnul Badabum! Edgar, am sentimentul că sunt pe cale să devin Domnul Badabum... Domnul Badabum sunt eu!

Pe obrajii lui Antoine se prelinseră lacrimi. Edgar îl strânse în braţe şi îl bătu uşor pe umăr, ceea ce îi provocă o criză lungă de tuse. Edgar scoase dintr-un sertar nişte sirop; îi dădu două linguriţe, apoi îi propuse un Twix. Antoine muşcă cu lăcomie din batonul îmbrăcat în ciocolată, cu ochii acum uscaţi, recăpătându-şi puţin câte puţin calmul.

— Te-ai gândit să te duci la un psihiatru?

— Am fost la un psihiatru, spuse Antoine, ridicând braţele a neputinţă.

— Şi?

— După părerea lui, toate astea sunt perfect normale: nu am o patologie psihică, nici... Ştii ce mi-a spus? „Profită de viaţă, tinere, destinde-te. Nu-ţi mai bate capul.” Ce şcoală de psihanaliză a frecventat ca să-mi spună asta? Şcoala cauzei tomjonesiene?

— Bun. Ceea ce pot să-ţi propun, spuse medicul, este să-ţi dau Heurozac. În general sunt împotriva genului ăstuia de medicamente, dar tentativele tale de sinucidere şi de alcoolism, starea ta mă determină să iau în considerare acest mijloc. Dar asta nu rezolvă nimic, nu e un tratament.

— Vreau numai să gândesc mai puţin, Ed.

— Heurozac are o acţiune tranchilizantă şi antidepresivă. Este exact ce-ţi trebuie. Nu e lipsit de riscuri, de asta va trebui să vii să mă vezi în fiecare lună, ca să-ţi reînnoiesc, sau nu, tratamentul.

— Nu e lipsit de riscuri? Cum adică?

— Micile efecte secundare obişnuite ale medicamentelor: uscarea mucoaselor, posibile vertijuri, oboseală... Şi, mai

ales, o foarte agreabilă dependență. Va trebui neapărat să citeşti modul de administrare şi să respecți dozele.

— Cu ăsta, întrebă Antoine, plin de speranță, voi gândi mai puțin?

— Vei fi aproape un zombie, ți-o garantez. Viața ți se va părea mai simplă, mai frumoasă. Ceea ce va fi fals, bineînțeles, dar nu vei fi conştient de acest lucru. Trebuie să ştii că asta nu poate fi decât temporar.

— E foarte bine, îl asigură Antoine, în fond, ai dreptate, mai bine să nu fie ceva definitiv. M-am cam ambalat. Văd asta ca pe un colac de salvare, ştii, mă va ajuta un timp, pe urmă voi putea să mă descurc singur.

Au mai discutat câteva minute, despre familiile lor, despre prieteni, despre cinema. Antoine avea deseori întrebări de pus lui Edgar, întrebări pe care le considera ca ținând de competența lui medicală: de ce băuturile gazoase te fac să râgâi, de ce cresc unghiile, de ce strănutăm, de ce sughițăm, de ce, atunci când creta zgârie tabla sau o furculiță farfuria este ceva neplăcut? După ce a trecut recomandarea în registru şi a scris rețeta, Edgar i-a strâns mâna lui Antoine cu căldură. Ca de obicei, Antoine a vrut să plătească consultația şi, tot ca de obicei, Edgar a refuzat. Coralie şi Antoine au ieşit din cabinet.

8

Garsoniera lui se afla la etajul opt al unui imobil vechi din Montreuil. La colegiu şi la liceu, Antoine suferise umilirea instituționalizată – alături de alți colegi care nu prea erau făcuți pentru practicarea

activităților fizice – de a fi ales întotdeauna printre ultimii la formarea echipelor de fotbal şi de volei. Trebuise întotdeauna să îndure reproşurile şi zeflemeaua colegilor pentru care cursurile de educație fizică nu aveau nimic de-a face cu învățatul, ci mai degrabă cu competiția. De aceea lui Antoine nu îi plăcea sportul. Dar nu-i convenea să se supună acestei experiențe negative şi să nu facă mişcare, aşa că se hotărâse să închirieze o garsonieră la un etaj superior, ceea ce-l va obliga să se servească de ipoteticii lui muşchi. În practică, acest lucru s-a dovedit repede prea epuizant. Vecinul lui de la etajul şapte era un campion de catch, foarte drăguț, pe nume Vlad. Cum el trebuia să se antreneze tot timpul, să ridice haltere, să facă execiții pentru muşchi, i-a propus lui Antoine să-l care până la el. Prin urmare, Antoine încerca să ajungă la aceeaşi oră cu el la baza scărilor, pentru ca Vlad să-l ducă pe umărul lui până la etajul şapte. După spusele lui Vlad, Antoine nu cântărea mai mult decât un prosop, aşa că atâta timp cât nu încerca să se şteargă cu el după duş... Vlad avea un metru optzeci şi aproape sigur cântărea o sută douăzeci de

kilograme; era atât de puternic, încât o dată îl uitase pe Antoine pe umărul lui, intrase la el în casă şi se apucase să-şi pregătească cina.

Nu era o garsonieră foarte şic, ba era chiar dărăpănată: caloriferele, izolația, instalațiile, lumina, nimic nu funcționa cum trebuie. Şi totuşi, era mult peste posibilitățile lui Antoine. La început, putea plăti chiria datorită ajutorului de cazare pentru studenți şi muncii lui de traducere în aramaică a cărții *În căutarea timpului pierdut*. Dar de când proiectul fusese abandonat, datorită falimentului neaşteptat al editorului, finanțele sale erau extrem de reduse. În fața agoniei portofelului său, se gândise la un spital financiar unde ar putea fi puse la perfuzie conturile bancare anemiate. Antoine îi vorbise despre asta bancherului lui, dar acesta părea să considere banca drept o clinică privată.

În căutarea unui clasament al umanității, Antoine stabilise un barem universal care determina gradul de bogăție pornind de la etalonul şosetă. Prima categorie, cei mai săraci, cei care nu au şosete; a doua categorie, cei mediu săraci, cei care au şosetele găurite; a treia categorie, cei mai bogați, care au şosete fără găuri. Antoine făcea parte din a doua categorie. Veniturile lui constau în principal din onorariile de lector la Paris V, care variau, în funcție de lună, între o mie şi două mii de franci. La asta se adăugau banii de la R.M.I.[4], pe care îi încasa total ilegal datorită unei confuzii în privința prenumelui său: în documentele de la universitate, el era Antoine Arakan, în vreme ce pentru A.S.S.E.D.I.C.[5] era înscris sub prenumele lui birmanez, Sawlu, pe care nu-l folosise niciodată în viața de toate zilele.

[4] Ajutor de şomaj.

[5] Asociație profesională.

În plus, mai lucra din când în când la negru. Astfel, de curând, dublase țipetele unei familii de girafe într-un documentar despre animale ale cărui benzi audio se pierduseră. Din Bretania, părinții îi trimiteau ceva bani şi mâncare. Era un amestec delicios de specialități asiatice şi bretone. În fiecare lună, primea o cutie frigorifică grea, conținând nem-uri cu peşte şi scoici, pachețele de primăvară cu flori de brâncă, ravioli cu cochilii Saint-Jacques, plăcinte din făină de hrişcă cu nuoc-mam, flambate, umplute cu orez călit... Îl mai ajuta şi prietenul lui Ganja, şi l-ar fi ajutat şi mai mult, dacă Antoine nu ar fi refuzat să fie întreținut.

Antoine trăia lună de lună dintr-o sumă mai mică decât salariul minim. Cu toate astea, rămânea în garsoniera lui. Cum? Nu mai plătea chirie. De ce? Fiindcă proprietarul, dl. Brallaire, suferea de Alzheimer.

Antoine nu era foarte sigur că era într-adevăr boala Alzheimer. În orice caz, dl. Brallaire nu-şi mai amintea nimic. La început de septembrie, Antoine trebuia să-l însoțească la spital pentru nişte controale suplimentare. Domnul Brallaire nu avea familie, aşa încât Antoine avea grijă de el. Îşi dăduse seama de amnezia lui cu totul întâmplător. Neputând să-i dea banii de chirie în fiecare lună, Antoine se strecura încet pe lângă pereți, încercând să fie cât mai discret cu putință. Cu toate astea, într-o zi, dl. Brallaire a pus gheara pe el. Antoine se aştepta să-i spună să-şi facă bagajele. Uitându-se la el parcă fără să-l vadă şi ținându-l de braț, acesta murmură:

— Locuiți aici?

— Da, domnule. La etajul opt. Aş vrea să mă scuz, luna asta, am probleme... am uitat...

— Ați uitat ceva? îl întrebă acesta, cu o solicitudine naivă şi mirată.

De obicei, dl. Brallaire pretindea plata chiriei la întâi ale lunii; dimineața, la ora şapte fix, plicul trebuia să-i fie băgat pe sub uşă. Erau de-ajuns câteva ceasuri de întârziere pentru ca dl. Brallaire să-i bată cu pumnii în uşă şi să-l amenințe cu portăreii.

— Ăăă, nu, răspunse Antoine, trecându-l transpirațiile. Am uitat să vă spun bună ziua. Bună ziua.

— Bună ziua, murmură acesta. Locuiți aici?

— Da, domnule. La etajul opt.

Aici s-a ivit un caz de conştiință delicat. Antoine putea lăsa boala omului să-şi facă mendrele şi să continue astfel să stea în garsoniera lui. Sau putea să se ocupe de acest proprietar altădată clonțos, niciodată amabil, şi lipsit de milă. Bunătatea lui nativă a câştigat. Antoine s-a gândit cu tristețe că ar trebui să-şi dezvolte egoismul şi amoralitatea pentru a supraviețui în lumea asta.

L-a dus la medic. Acesta nu a dat un diagnostic clar: era nevoie de timp şi de un noian de analize pentru a stabili cu certitudine boala dlui Brallaire.

— Şi are şanse să se vindece?

— E greu de spus, răspunse medicul. Memoria lui e ferfeniță. Trebuie să aveți grijă de el. Are mintea întreagă, dar e incapabil să-şi amintească trecutul recent.

Antoine se ocupa de el ca de un unchi bătrân. Îl ducea înapoi la apartamentul lui atunci când se rătăcea pe culoare; îi făcuse un cartonaş cu adresa, pe care i-l strecurase în portofel, în caz că se pierdea prin oraş. Îi făcea cumpărăturile, strângea banii de la ceilalți locatari şi îi depunea în contul bancar al bătrânului. Domnul Brallaire mai avea încă perioade de luciditate în care îşi amintea unele lucruri, în special că Antoine nu-şi mai plătea chiria; dar asta nu dura mult. Antoine citise un articol în *Le Monde* despre progresele cercetărilor medicale privind bolile degenerative ale creierului: Parkinson, Alzheimer… Se

bucura pentru dl. Brallaire şi în acelaşi timp era îngrozit de ideea că aceste progrese ştiinţifice vor duce probabil la evacuarea lui. Savanţii nu sunt conştienţi că descoperirile lor pot avea şi alte consecinţe decât cele medicale. Dacă se ajungea în cele din urmă ca boala proprietarului lui să fie vindecată, Antoine nu putea conta pe recunoştinţa acestuia: din registrele contabile bătrânul avea să constate toate chiriile neplătite, dar nu-şi va aminti deloc de ajutorul dat de Antoine.

A doua zi după consultaţia la cabinetul lui Edgar, joi 25 iulie, Antoine a început să ia medicamentul care trebuia să-i asigure o protecţie împotriva propriei lui minţi, Heurozac. Doza era de un comprimat pe zi. Antoine a luat iniţiativa să o dubleze. Dorea un efect palpabil şi rapid, nu un balsam pentru o acţiune de suprafaţă. Efectul avea să se facă simţit după câteva zile, exact cât îi trebuia lui Antoine pentru a-şi pregăti noua viaţă cu toată candoarea de care era capabilă voinţa lui.

Prima etapă. A trimis o scrisoare de demisie la universitatea Paris V René-Descartes. De doi ani, ţinea un curs săptămânal de o oră şi jumătate despre Apocolocyntova divinului Claudius (adică „metamorfozarea în dovleac”), o piesă satirică a lui Seneca. În plus, asigura din când în când supliniri la materiile în care avea cunoştinţe temeinice: biologie, lepidoptere, retorică aramaică, cinema. Cunoştinţele lui de specialitate în privinţa multor subiecte erau suficiente pentru a putea înlocui pe nepusă masă un profesor bolnav, dar rămâneau mult prea fragmentare ca să-i confere o stăpânire veritabilă a unei materii universitare şi speranţa unui post.

A doua etapă. S-a descotorosit de tot ce ar fi putut risca să-i stimuleze mintea. Şi-a pus cărţile în cutii de carton, sutele de romane, de lucrări teoretice, de dicţionare şi enciclopedii, discurile, kilogramele de cursuri, de

cunoştinţe, de reviste ştiinţifice, istorice, literare... A dat jos de pe pereţii singurei lui camere afişele de cinema, portretele eroilor lui şi reproducerile după picturi de Rembrandt, Schiele, Edward Hopper şi Miyazaki. As, Charlotte, Vlad şi Ganja l-au ajutat să transporte cutiile la Rodolphe, care s-a bucurat să recupereze, temporar spusese Antoine, aceste comori culturale.

A treia etapă. Garsoniera fiind goală, Antoine se întreba cum putuse să depoziteze atâtea într-un spaţiu aşa mic. Trebuia acum să-l umple cu lucruri inofensive, care să-i lase spiritul în pace. După vizite din interes la câţiva vecini ale căror protecţii imunitare împotriva inteligenţei le considera excelente, a constatat care ar fi decorul perfect pentru noua lui viaţă. Un cuplu de vecini format dintr-un profesor, Alain, şi o jurnalistă, Isabelle, i se părea exemplul cel mai elocvent pentru o viaţă întreagă dedicată renunţării la inteligenţă. Îi studia de multă vreme şi, în adâncul sufletului său, îi admira: erau atât de ancoraţi în viaţă, posedau atât de complet toate nuanţele unei prostii sclipitoare, ale unei stupidităţi pure, pline de inocenţă, fericite şi împlinite, o stupiditate plăcută pentru ei şi anturajul lor, câtuşi de puţin răutăcioasă sau primejdioasă. Alain şi Isabelle, cu o seriozitate grijulie, de un ridicol absolut fermecător, l-au sfătuit cum să-şi umple garsoniera. A recuperat un televizor vechi, pe care l-a pus în mijlocul camerei, ca simbol manifest al hotărârii lui. A lipit cu scotch pe pereţi afişe cu *Regele Leu*, cu maşini sport şi tinere voluptuoase, fotografii de actori şi actriţe care-şi luau un aer preocupat, de genii universale, fotografii cu personalităţi intelectuale nemuritoare precum Alain Minc şi Alain Finkielkraut. La început, a fost şocat, s-a simţit prost în mediul ăsta steril. S-a autoliniştit spunându-şi că, datorită chimiei Heurozacului, în curând totul i se va părea formidabil. Alain şi Isabelle i-au recomandat discuri inofensive pentru calmul

lui sinaptic, muzică modernă pe bază de lovituri de ciocane electronice pe piane compresate, albume de folclor internațional.

I s-a părut, în fine, că garsoniera lui era perfect inofensivă pentru creierul său pe cale de a deveni flasc. Antoine ştia însă că, şi dacă lumea exterioară urma aceeaşi tendință, tot nu putea spera să eradicheze complet slabele pericole culturale şi intelectuale ale societății.

Antoine i-a poftit pe Charlotte, Ganja, As şi Rodolphe la o gustare irlandeză în noul lui decor. Masa era acoperită cu delicii nordice: ceai cu unt, bucățele de rahat cu pinguin, gogoşi cu ierburi confiate, prăjite în grăsime de focă... Antoine şi-a reafirmat hotărârea de a fi prost, măcar pentru un timp, pentru a încerca să-şi dilueze conştiința mult prea concentrată. Considerând acest proiect ca fiind un rău mai mic, amicii lui i-au acordat, cu regret, sprijinul lor. Antoine i-a invitat să nu provoace discuții pe teme majore, ci să stea la taclale despre una şi alta, despre vreme, despre acele lucruri anodine şi frivole pe care el le neglijase până acum.

— Bănuiesc, îi spuse Ganja, că partidele noastre de şah sunt de domeniul trecutului?

— Pentru moment, da. Dar îți propun să le înlocuim cu partide dintr-un alt joc, pe care l-am descoperit datorită vecinilor mei. Se cheamă Monopoly. Scopul jocului e simplu: trebuie să câştigi bani, să fii abil, să te comporți ca un bun capitalist imbecil. Este fascinant. O virtute a acestui joc este că el ar trebui să mă învețe, şi poate chiar să mă convertească, prin latura sa ludică, la morala liberală. Voi adera la ceea ce astăzi condamn, ca un simplu joc, fără să mă preocupe consecințele chiriilor mult prea mari care aruncă atâtea familii în stradă. Voi deveni un zgârie-brânză, egoist, fără altă grijă decât banul, fără altă frământare şi întrebare existențială majoră decât modul în care să câştig cât mai mult cu putință.

— Atunci, rişti să devii un adevărat imbecil, remarcă Charlotte.
— Să fiu un adevărat imbecil ar fi un bun remediu pentru boala mea. Am nevoie de un tratament radical: să fiu imbecil, asta va fi chimioterapia pentru inteligenţa mea. E un risc pe care mi-l asum fără şovăire. Dar dacă, peste şase luni, vedeţi că mă complac puţin prea mult în calitatea de... tâmpit, interveniţi. Scopul meu nu este să devin stupid şi cupid, ci să las să circule molecule din astea prin corpul meu, pentru a-mi curăţa mintea prea dureroasă. Dar să nu interveniţi mai devreme de şase luni.
Într-un sonet magnific, As îi spuse lui Antoine că riscă să-şi piardă personalitatea, să fie contaminat de aceste otrăvuri pe care le va lăsa să pătrundă în el.
— Şi ăsta e un risc. Cu atât mai mult cu cât faptul de a fi idiot aduce mult mai multă plăcere decât acela de a trăi sub jugul inteligenţei. Aşa eşti mult mai fericit, e cert. Nu va trebui să păstrez sensul prostiei, ci elementele benefice care înoată prin ea ca nişte oligo-elemente: fericirea, o anumită detaşare, capacitatea de a nu mai suferi de empatia mea, o lejeritate în viaţă, în spirit. Lipsă de griji!
— Înţeleg, interveni Rodolphe. Eu numesc asta teoria rechinului. La fel precum curara sau amanitele faloide, rechinul este mortal de primejdios şi, totuşi, în ţesuturile lui se găsesc compuşi chimici care vor servi la fabricarea medicamentelor pentru tratarea cancerului, pentru a salva vieţi. La urma urmelor, devenind prost, s-ar putea ca, de data asta, să dai dovadă de o inteligenţă uimitoare. Mă consideraţi perfid?
— Ăsta este şi principiul vaccinului, continuă Charlotte. Poate că o să reuşeşti să te tratezi şi să te imunizezi.
— Dacă nu mor din asta, spuse Antoine ducându-şi mâna la ceafă şi zâmbind, vag neliniştit.

— Sau dacă nu devii iremediabil stupid, spuse Charlotte. Ceea ce ar fi mai rău decât moartea.

În naivitatea lui disperată, Antoine privea prostia ca pe un univers infinit care avea să ofere vieții lui un spațiu lipsit de orice rezistență față de atmosferă: avea să plutească printre stele şi planete pe elipsa speciei lui.

9

Pentru Antoine, marea problemă a fost să descopere minele miraculoase care, printre roci şi minereuri, pot adăposti diamantele de stupizenie. Să arăți cu degetul câțiva imbecili, prostia generală şi ambiantă, asta ar fi uşor, dar este cel mai adesea camuflajul unei judecăți de valoare. Dacă am spune că fotbalul, jocurile televizate, mass-media sunt intrinsec stupide, ar fi simplu. Dar, pentru Antoine, era limpede că stupiditatea se găsea mai mult în modul de a face lucrurile, decât în lucrurile înseşi. În acelaşi timp, să ai prejudecăți era stupid, aşa că Antoine a considerat că ăsta putea fi un bun început pentru noua lui viață.

Heurozacul începea să-şi facă efectul. Antoine era mai relaxat, îndoielile şi angoasa îl părăsiseră. Alchimia care avea loc în creierul lui şi în sistemul lui nervos transforma plumbul realității într-un praf luminos, auriu şi colorat.

Înainte, toate întrebările, toate principiile care se încâlceau în mintea lui îl împiedicau să trăiască. De exemplu, verifica proveniența tuturor hainelor pe care le cumpăra, ca să nu contribuie la exploatarea copiilor în uzinele din Asia ale firmei Nike şi ale altor multinaționale. Cum publicitatea era o lezare a libertății, o lovitură de stat aplicată consumatorului, imaginarului şi inconştientului acestuia, îşi făcuse un caiet cu numele tuturor mărcilor şi produselor care participau la acest război psihologic, şi nu le accepta în coşul lui de cumpărături. De asemenea, ținea un registru cu toate întreprinderile care investeau în activități condamnabile din punct de vedere moral, poluante, în țări nedemocratice, sau care făceau concedieri când beneficiile lor creşteau brusc. Nu cumpăra nici alimente chimice, alimente conținând conservanți, coloranți, antioxidanți şi, atunci când i-o permiteau mijloacele financiare, prefera să cumpere produse rezultate din agricultura biologică. Nu că ar fi fost ecologist, pacifist, internaționalist, făcea pur şi simplu ceea ce considera conştiința lui ca fiind drept; comportamentul lui în viață era rodul ideilor morale, mai degrabă decât al convingerilor politice. În privința asta, Antoine avea anumite caracteristici ale unui martir al societății de consum. De altfel, îşi dădea foarte bine seama cât de mult semăna atitudinea lui intransigentă cu mortificarea creştină. Acest lucru îl deranja, fiindcă era ateu, dar nu putea să se comporte altfel decât ca un soi de Cristos laic şi apostat. Încercând să nu-şi ascundă nimic în ce-l privea, Antoine îşi zisese că poate că acest rigorism dureros, ba chiar dolorist, era modul lui de a-şi exprima culpabilitatea de mascul-occidental-exploatator-al-lumii-a-treia. Ca orice cleric abstinent, avea principii cam rigide: refuza să cadă în capcana noilor tehnologii care îi obligă pe consumatori să se redoteze periodic cu materiale după ultima modă. Astfel, respingea discurile laser şi se

mulțumea, pe bună dreptate, cu excelenta tehnică a celor de 33 de turații şi cu vechiul lui picup.

Din păcate, o atitudine de consumator responsabilă şi umanistă avea un preț. Antoine plătea totul mai scump. Rezultatul moralei sale şi al simțului său de răspundere ascuțit era că avea puține haine şi de multe ori îi era foame. Dar nu se plângea niciodată.

Sub soarele chimic al Heurozacului, Antoine a descoperit lumea. A văzut-o aşa cum nu o mai văzuse niciodată. Înainte, peisajele, aerul, străzile, oamenii, toată realitatea era afectată de violența războaielor, de şomaj, boli, nefericirea cotidiană a majorității ființelor omeneşti. Nu putea să admire soarele fără să se gândească la cei pentru care, în Africa, această măreție strălucitoare era sinonimă cu recoltele pârjolite, cu foametea. Nu putea aprecia ploaia, căci ştia câți morți şi câte distrugeri aduce musonul în Asia. Mulțimea maşinilor desena în mintea lui sensibilă imaginile miilor de răniți şi de morți de pe şosele. Titlurile ziarelor cu litaniile lor de catastrofe, de crime şi de nedreptăți – asta era ceea ce dădea culoarea cerului lui, temperatura zilei, calitatea aerului pe care îl respira.

De când lua micile pastile roşii, între lume şi consecințele ei profunde se creasе o etanşeitate salvatoare.

Nu că nu i-ar mai fi păsat de soarta speciilor în pericol, că nu l-ar mai fi impresionat mizeria din lume, atentatele, războaiele, inegalitățile sociale – a căror victimă era el însuşi –, dar devenise realist. Găsea întristătoare sărăcia, violențele de tot soiul, era într-adevăr groaznic, dar... asta e! ce putea să facă? Nu avea cum să schimbe ceva, pe cont propriu. O sinceră compasiune luase locul empatiei lui dureroase.

Antoine se plimba, gusta bucuria simplă de a umbla şi a vedea, simțea plăcerea vibrantă de a constata că îi bate inima şi că respiră. Inspira aerul dimineții în parcul din Montreuil, cu ochii mari închişi asupra realității lumii,

admira măcăleandrii fără să-i treacă prin minte scăderea vertiginoasă a longevității lor din cauza poluării. Profita de spectacolul tinerelor fete în ținută de vară, fără să se întrebe dacă au cărți în geantă, lua lumea aşa cum este, cum se prezintă, fără să caute mai departe, profitând de plăcerile ei gratuite.

Pentru a avea comportamentul unui individ normal în societate, Antoine i-a invitat pe vecinii lui la cină, să se uite împreună la meciuri de tot soiul de sporturi, în cursul cărora s-a arătat entuziasmat de oamenii de afaceri în şort. El care avea mereu îndoieli, s-a străduit să emită judecăți părtinitoare şi să nu țină cont de preferințele altora. Era pe cale să să instaleze încet-încet în normalitate, când s-a decis să treacă testul suprem care să dovedească succesul integrării lui: McDonald's-ul. Înainte, nu i-ar fi venit nicicând ideea să pătrundă în acest sălaş al capitalismului imperialist, furnizor de grăsimi, de zaharuri, simbol al uniformizării modurilor de viață. Dar se schimbase mult.

A ales McDonald's-ul din Montreuil, la câteva minute de casă. În era precedentă a existenței sale – adică cu o eternitate de patru luni în urmă –, Antoine îşi zisese că, dacă nu ar fi fost împotriva oricărei violențe, i-ar fi plăcut să pună o bombă aici. Dar, obiectase tot el de-ndată, aici lucrau studenți şi angajați exploatați, ar fi nedrept să îi rănească şi să îi bage în şomaj.

Clădirea era vastă şi înaltă, colorată, cu afişe care te invitau să iei viața uşor şi pentru o sumă modică. Un M mare roşu trona pe zidul fast-food-ului. Un clovn simpatic din plastic l-a întâmpinat în fața uşii de la intrare, cu mâna ridicată, cu zâmbetul spontan. Antoine a intrat şi i-a salutat înclinând puțin capul pe cei doi paznici, prezenți fără-ndoială pentru a-i proteja pe clienți de atacurile puternicelor bande de hoți de cartofi prăjiți. A ajuns la tejghea:

— Bună ziua! îi spuse el tinerei din fața lui.

— Ce vreți?

Antoine era fermecat de această economie relațională: nu mai era nevoie să lansezi o formulă de politețe mecanică. Aşa că se va abține. Era mai deschis, mai onest la urma urmelor. Se uită la meniuri.

— Un meniu Best of McDeluxe, descifră el pe panoul luminos, sedus de făgăduiala de a mânca pentru treizeci şi doi de franci un aliment cuprinzând cuvântul „lux” în denumirea lui.

— De băut?

— Da, bineînțeles. E perfect.

— Ce băutură vreți? întrebă tânăra, puțin iritată.

— Coca, da, să-ncercăm o Coca.

Pentru a se supune cutumelor acestei noi realități, a avut reflexul să se abțină de la orice mulțumiri. S-a instalat la o masă bej şi s-a apucat să-şi mănânce cartofii prăjiți, golind treimea de litru de lichid brun şi cu bule. Cu o privire curioasă, a studiat un cartof prăjit, l-a muiat într-un amestec de ketchup, muştar şi maioneză şi l-a ronțăit. Cu câteva zile în urmă, Antoine nu s-ar fi putut împiedica să se gândească, doar mâncând un cartof prăjit, la istoria sângeroasă a cartofului, la sacrificiile umane pe care le-a făcut în numele lui civilizația aztecă. Faptul că acest tubercul simplu avea atâția morți pe conştiință l-ar fi împiedicat fără îndoială să-l aprecieze pe de-a-ntregul. Neîndemânatic, şi-a înfipt dinții în sandviş; o parte din garnitura vâscoasă a căzut pe tavă. A trebuit să admită că îi plăcea chestia asta. Precis că nu era foarte bună pentru sănătate, ambalajele probabil că nu erau biodegradabile, dar era ceva simplu, nu prea scump, foarte caloric şi cu o savoare liniştitoare. Gustul îi dădea impresia că a găsit o familie fără frontiere, că s-a alăturat miilor de persoane care mestecau în acelaşi moment un sandviş identic. Ca într-o coregrafie internațională, el executa aceleaşi gesturi de

cumpărare, ducere a tăvii, supt de Coca şi ingerare a cartofilor prăjiți şi a sandvişului precum alți dansatori-consumatori din temple extrem de asemănătoare. A simțit o oarecare plăcere, o încredere, o forță nouă în a fi la fel cu ceilalți, împreună cu ceilalți.

Pe Antoine nu-l preocupase niciodată cum arată. Avea haine rezistente, suficient de vechi ca să fie deja uzate, dar nu avea nici mijloacele, nici chef să-şi cumpere haine noi; magazinul lui favorit era second-hand-ul Guerrisold de pe bulevardul de Rochechouart. Cât despre „coafura” lui, ea consta dintr-un tuns simplu cu maşina, pe care i-l făcea Ganja la fiecare două luni.

I-a cerut unui frizer să-i facă o tunsoare. Într-un magazin de confecții, a copiat alegerile unui tânăr care se comporta ca şi cum ar fi fost sigur pe gusturile lui, fără să-l intereseze să afle dacă hainele pe care le alege sunt fabricate de copii. A cumpărat o pereche de Nike, nişte jeans Levi's şi un sweat-shirt Adidas. Asta avea să fie ținuta lui de recreere. A comis apoi o vizită la Galeriile Lafayette, delict inimaginabil cu ceva timp în urmă. A pătruns în această ogradă burgheză, parfumată cu moscul superiorității sociale. La sfaturile unui vânzător care lungea toate cuvintele, a cumpărat un pantalon de stofă, o cămaşă şi un sacou, într-un stil elegant „dar foarte foarte cooool, vă asigur...”.

Pentru a încheia ziua, şi-a oferit o partidă de jocuri video într-o sală specializată. O, nu a ales unul din jocurile alea intelectuale în care trebuie să găseşti obiecte, să rezolvi enigme, nu, s-a jucat de-a ucis monştri veniți din spațiul intersideral. Asta l-a defulat, a eliminat tensiunea unei zile pe care o spera tipică. A simțit chiar o oarecare plăcere să-i extermine pe extratereştrii ăştia; angajat în luptă, era implicat ca şi cum viitorul omenirii ar fi depins cu adevărat de agilitatea încheieturii mâinii lui şi de precizia degetelor lui. Era, în sfârşit, un erou.

I-a telefonat Charlotte. Fusese din nou la inseminare şi voia să o însoţească la o serbare câmpenească. Au vorbit ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, despre vara care îşi dăduse drumul atât de târziu anul acesta, despre guvernul atât de ineficace, despre viaţa atât de frumoasă. La un moment dat, ea a încercat să-i vorbească despre angajarea lui în echipa care îşi asumase sarcina să traducă toată opera lui Christopher Marlowe. După două ture cu maşinuţele care făceau optul mare în această fericire însorită, Antoine a vomitat în înaltul cerului. Cele două pastile roşii, nedigerate încă, au căzut în mijlocul unei băltoace de cartofi prăjiţi şi ketchup. Şi-a clătit gura şi a înghiţit alte două pastile. S-au despărţit fără să-şi ia rămas bun.

La un chioşc, uitându-se la copertele revistelor pentru tinere, la revistele uşoare de informare pentru bărbaţi, la publicitatea pentru parfumuri şi produse de înfrumuseţare masculine, la actorii sex-simbol, Antoine şi-a dat seama că el nu corespunde imaginii bărbatului ideal. Un număr din *Elle* cuprindea o anchetă despre caracteristicile masculine care le provoacă fantasme femeilor şi, oarecum dezamăgit, a constatat că el nu poseda nici una. Cu ceva timp în urmă, puţin i-ar fi păsat, şi-ar fi spus că era vorba de corespondentul firesc al fantasmelor masculine şi că el are calităţi mai profunde. Dar, sub imperiul pastilelor roşii, s-a simţit umilit fiindcă nu putea stârni o dorinţă imediată. Pentru a semăna cu conformitatea viselor pe hârtie lucioasă, s-a înscris la o sală mare de exerciţii pentru dezvoltarea musculaturii, luminoasă şi modernă, cu plante exotice atârnate de tavan. Spera astfel să ia forma dorinţelor epocii şi să acceadă la existenţa sexuală.

O oră pe zi, a ridicat greutăţi cu picioarele, cu braţele, cu umerii, a făcut serii de mişcări repetitive. Epuizat, Antoine uita de sine în efort; durerea, transpiraţia, muzica

scrâşnetelor de metal şi a loviturilor ca de tampon ale greutăților pe aparate îl transformau într-un mecanism, o rotiță a acestei săli de maşini umane vârâte în maşini de fier.

Seriozitatea celorlalți clienți ai sălii l-a convins pe Antoine de importanța activității lui. Muzica zvâcnitoare şi hipnotică dădea cadența loviturilor de vâslă ale condamnaților pe galera muşchilor. Nimeni nu se uita deschis la ceilalți, plutea un soi de jenă, de jenă de a nu avea un trup splendid şi de a fi obligat să ți-l fabrici prin această chirurgie de transpirație.

Trupul lui Antoine dobândea substanța netedă şi dură a obiectelor industriale; linii clare au luat locul liniilor nedefinite ale vechiului său trup. Pe pântecul lui au apărut desene, reliefuri. Devenea mai puternic şi, chiar dacă nu ştia cum să folosească această forță nouă, se bucura să vadă ieşind oțelul din carnea lui moale. Îşi admira muşchii incipienți ca pe nişte stigmate ale normalității, simboluri vizibile ale conformității lui cu un ideal de frumusețe omologat. Era puternic, era cineva, îşi dădea bine seama că, fiind plăpând şi slab, fusese aproape un nimeni. Precum un Lego, trupul lui se îmbina perfect în recunoaşterea lumii. Avea de-acum aceeaşi fluiditate cu a rechinilor în apă, nimic nu se mai agăța de el; transformarea fizică urma transformarea lui psihică. Mintea şi trupul nu îi mai erau dureroase, ca şi cum ar fi aparținut în sfârşit acelei specii uimitoare de peşti cărora nu le este frică de înec. Nici măcar nu şi-a dat seama că delicata şi prețioasa timiditate îşi luase zborul din sufletul lui asemeni unui fluture.

Antoine nu mai era ieşit din comun, se recunoştea pe sine în ceilalți ca în nişte oglinzi vii; ceea ce îl scutea de multe eforturi.

10

Imperturbabil de fericit, Antoine avea impresia că trupul lui este umplut cu pene mici şi moi de gâşte tinere, care îi circulă prin vene, îi umplu organele; inima şi creierul îi erau pline de bomboane chamallows multicolore. Marți 1 august, a primit o scrisoare de la bancă prin care era informat că are descoperire de cont. Atunci a avut prima angoasă de când începuse tratamentul. Mult prea nepăsător, uitase să găsească o sursă de venituri, cumpărând cu o voluptate nouă lucruri care i s-ar fi părut inutile cu câteva săptămâni în urmă. Trebuia să facă rost de bani: viața este un animal care se hrăneşte cu cecuri şi cu cărți de credit.

Cu masteratul de aramaică, licența de biologie şi masteratul de cinematografie cu teza despre Sam Peckinpah şi Frank Capra, precum şi cu multitudinea de fragmente de diplome, nu putea spera să găsească o slujbă calificată care să corespundă formației lui. Şocul acestei reveniri la realitate neutralizase efectele Heurozacului, aşa că Antoine s-a prezentat la Oficiul forțelor de muncă din cartierul lui dureros de conştient. După o aşteptare de trei ore, în picioare, împreună cu alți şomeri, într-o sală climatizată cu feromonii stresului, un bărbat de la un ghişeu a strigat numele lui, stâlcindu-l fără nici o ezitare. Antoine s-a aşezat în fața bărbatului în costum, care butona pe computer. Au trecut cinci minute fără ca omul să ia cunoştință de

prezența lui. În sfârşit, i-a pus câteva întrebări, fără să-şi ia ochii de pe ecranul computerului. Antoine i-a mărturisit diplomele lui exotice.

— Las-o baltă, îi spuse bărbatul. Eşti nebun, nu-i aşa? De ce oi fi ales să studiezi chestiile astea...

— Mă interesau. O, şi era cât pe ce să fac o licență în...

— Asta e sinucidere profesională, dumneata ai făcut studii ca să fii şomer!

— Bun, spuse Antoine ridicându-se în picioare, la revedere şi mulțumesc pentru ajutor şi sprijin.

— Stai, nu te da bătut aşa uşor. Ai permis?

— Nu.

— Nu ai permis... Incredibil.

— De fapt, conform unui studiu, explică Antoine ironic, rezervele de petrol ale planetei ar trebui să se epuizeze peste patruzeci de ani. Nu merită să stric bani pe asta.

— Nu trebuie să fii prea pretențios. Eşti de mâna a doua. Aşteaptă, aşteaptă.

Omul, care nu privea decât ecranul computerului, i-a propus lui Antoine stagii, pregătire pentru meserii care nu îl interesau şi care erau plătite de sărăcie. Antoine şi-a dat seama că se află în postura cerşetorului: nu avea de ales, trebuia să accepte ce i se pune în pălărie, monede galbene, tichete de metrou, Ticket-Restaurant, nasturi de izmene, chewing-gum-uri deja mestecate... Bărbatul se străduia să îi găsească ceva, adică orice; îl înjosea cu o bunăvoință profesionistă. Antoine s-a ridicat şi a plecat fără ca bărbatul să observe.

Antoine şi-a amintit de un coleg de liceu care făcuse avere, Raphael. Scotocind prin cutia unde îşi arunca claie peste grămadă arhivele, a dat de numele lui de familie şi de telefonul lui. Bineînțeles, Raphael nu mai locuia cu părinții. Aceştia, adorabili sau ramoliți, n-ar fi fost în stare să spună care din două, i-au dat numărul lui de telefon.

Antoine spera ca Raphi, ăsta era diminutivul lui ridicol, să-şi amintească de el şi de rolul pe care îl jucase în alegerea carierei lui, cu ocazia unei discuţii la sfârşitul ultimei clase.

Foarte sigur pe sine, Raphi se simţea în largul lui cu toată lumea; avea contactul deschis şi direct al celui care nu se îndoieşte că este iubit. Conştiinţa lui aerodinamică nu avea şansa dureroasă de a se agăţa de asperităţile realităţii şi de a se răni: ea aluneca prin lume. Raphi îl aprecia pe Antoine, îl găsea nostim, în principal fiindcă nu simţea critica ascuţită din cuvintele lui; şi, mai ales, îl intriga acest personaj care nu era căzut în admiraţia lui. Antoine, pentru Raphi, era exotic, nu îl înţelegea. Cât despre Antoine, să mănânce la aceeaşi masă cu Raphi era un prilej de a nu trebui să asculte o conversaţie pentru a şti dinainte că nu va fi interesantă. Raphi poseda egocentrismul celor care vorbesc despre ei înşişi la persoana întâi: vorbea despre el, despre alţii în raport cu el, despre ce spuneau despre el etc.

Raphi era pe cale să taie în bucăţele un colţ de pâine, îl rupea, îl frământa, semn de nervozitate neobişnuit la el. Şi-a apropiat capul de urechea lui Antoine şi i-a şoptit, de parcă ar fi fost doi spioni americani la cantina K.G.B.-ului:

— Am o problemă. Poţi să mă ajuţi?

— Ba chiar o să lansez o mare operaţiune umanitară, răspunse laconic Antoine, nu foarte convins că aceste şaptezeci de kilograme de perfecţiune ar putea avea cu-adevărat o problemă importantă.

— Este extrem de important, ştiu că eşti bun la chestia asta.

— Desigur, sunt centură neagră la ontologie.

— Uite. Trebuie să aleg unde-mi continui studiile, sunt acceptat la cele mai bune clase preparatorii... Aş putea urma calea succesului: Ştiinţe Politice, Înalte Studii Comerciale, Şcoala Politehnică, poate Şcoala Naţională de

Administrație, pe urmă să intru într-un mare grup pe un post important şi să sfârşesc prin a-l conduce, sau aş putea face carieră ca înalt funcționar public...

— Ai putea ajunge preşedinte... spuse Antoine, sarcastic.

— Da, sigur. Aş putea avea un astfel de viitor strălucit, dar îmi doresc altceva. Vreau să-mi asum riscuri şi să fac ceea ce mă pasionează. Nu vreau ca, la sfârşitul vieții, să-mi spun că am avut succes în tot ce-am întreprins, că sunt bogat şi iubit şi aşa mai departe, dar că nu mi-am realizat pasiunea. Nu le-am spus nimic părinților mei, fiindcă nu vreau să-i neliniştesc, dar îmi vine să dau cu piciorul la tot şi să fac ce-mi dictează inima. Am nevoie de aventură, să ies de pe cărările bătătorite, simt că am ceva original în mine. Am un vis tainic, Antoine, o pasiune complet smintită...

— E foarte bine, Raphael, spuse Antoine, mirat că colegul lui de clasă se lasă antrenat de o pasiune aparent atât de puțin rațională. E foarte bine, trebuie să-ți mărturisesc că m-ai surprins, te credeam mai cu picioarele pe pământ, mai arivist.

— Asta e latura mea de poet, Antoine, simt că am suflet de artist. Crezi că ar trebui să merg înainte şi să mă dăruiesc total pasiunii mele?

— Da, e limpede, dă-i bătaie. Rupe lanțurile. O să ai nevoie de curaj şi răbdare, să te cramponezi pentru a-ți realiza visul, însă trăieşte-ți pasiunea.

Raphi era în al nouălea cer. Emoționat, i-a strâns mâinile lui Antoine, cu ochii sclipind de recunoştință. Drept mulțumire, l-a servit cu un pahar de apă.

— De fapt, Raphael, nu mi-ai spus care este visul tău nebunesc...

— Îmi voi înființa propria societate de brokeraj.

— Poftim?

— Acțiuni, obligațiuni, consultanță pentru plasamente financiare... O voi face, Antoine, mulțumită ție o să ajung un tip de milioane!

Până la urmă, părinții lui Raphael nu au luat lucrurile foarte în tragic, ba chiar i-au oferit un milion ca să ajute firma să demareze. De atunci, Antoine avea pe conştiință această crimă imbecilă: fabricase un nou capitalist. Ridicase din umeri când Raphi îi spusese că va fi oricând acolo ca să-l ajute la nevoie, dar, acum, contul lui din bancă era lihnit şi nu mai vedea nici o barieră morală care să-l împiedice să facă orice pentru a câştiga bani. Când constați că eşti unul dintre puținii care mai respectă nişte principii morale în raporturile umane, poate fi tentant să cazi în amoralitate, nu din convingere sau de plăcere, ci pur şi simplu pentru a nu mai suferi, căci nu există durere mai mare decât să fii un înger în iad, în timp ce un diavol este oriunde la el acasă. Antoine se va inspira din acest comportament care constă în integrare, oferind drept sacrificiu idealurile sale; damnarea permite orice, iartă orice.

Nu a putut vorbi direct cu Raphi: o secretară s-a interpus şi i-a cerut să-şi lase numărul de telefon. O oră mai târziu, telefonul din cabina de lângă brutărie a sunat. Era Raphi, surescitat şi bucuros să vorbească cu cel care-l încurajase să-şi ia destinul în propriile mâini.

— Antoine! De-ai ştii cât mă bucur că te aud. Ce vremuri bune am trăit noi, tu şi cu mine! Ce mai faci? Trebuie neapărat să vii la noi la masă, împreună cu soția ta, să-mi vorbeşti despre munca ta, ar fi grozav!

— Sunt celibatar şi şomer.

La celălalt capăt al firului a fost o clipă de tăcere. Raphael nu se gândise niciodată că succesul lui personal nu instaurase fericirea pentru toate ființele umane de pe pământ.

— Nu e o problemă, tu eşti guru-ul meu, Antoine, o să-ţi găsesc eu ceva. Este cel mai mărunt lucru pe care ţi-l datorez. Trebuie să ne vedem!

Au stabilit o întâlnire în clădirea din Saint-Germain-des-Prés care adăpostea societatea lui Raphi. Acesta l-a primit pe Antoine în biroul lui mare, decorat cu afişe mari de cinema. Chestiunea a fost rezolvată rapid: Raphi voia să-l angajeze pe Antoine.

— Nu mă pricep deloc la Bursă...

— Tocmai de-aia, eşti nou în mediul ăsta, nu va exista riscul să fii influenţat de tâmpenii. Am încredere în tine.

— Ce va trebui să fac?

— E uşor: ajunge să vinzi şi să cumperi acţiuni în lumea-ntreagă. La momentul potrivit. Să simţi cursul căror acţiuni va creşte sau va scădea, să fii pe fază, să te laşi în voia instinctului. Şi în privinţa asta nu am de ce să-mi fac griji: toate astea, succesul meu, ţie ţi se datorează.

Foarte mândru, Raphi l-a dus pe Antoine să viziteze birourile luxoase ale societăţii, l-a prezentat colegilor lui şi automatului de cafea. Atmosfera era laborioasă şi electrizantă, dar destinsă; relaţiile de muncă erau flexibile, ca într-o comunitate egalitară. Preşedintele Clinton îi cere presei disciplinate să-i spună Bill, nu pe numele complet, William; este mai simpatic, îi conferă imaginea unui prieten, a cuiva apropiat, căruia e uşor să-i ierţi anumite lucruri; în plus, asta face posibilă atenuarea imaginii negative legate de funcţia lui. Urmând aceeaşi strategie afectivă, pentru toţi din firmă, Raphael era Raphi. Uşor accesibil, deschis şi amabil, acest lucru îi servea pentru a exercita asupra colaboratorilor lui presiuni binevoitoare, pentru a le cere, amical, o productivitate mai mare şi ore de lucru prelungite.

Lui Antoine i s-a dat un *box* în imensa sală care îi adăpostea pe cei şaptezeci de agenţi de bursă ai societăţii. Acesta era dotat cu două micro-computere, un mic birou de

fier cenuşiu cu o serie de sertare, şi o ceaşcă de cafea. Pe pereții sălii defilau cursurile diferitelor tranzacții ale celor mai mari Burse mondiale. Timp de o săptămână, Antoine a studiat ce fac colegii lui; i s-au dat sfaturi; a cumpărat cărți ca să-şi însuşească termenii şi mecanismele financiare: O.P.A., Nasdaq, O.P.E., F.E.D., C.O.B., Stoxx, F.T.S.E. 100, DAX 30... Incomparabil mai simplă decât aramaica, această nouă limbă nu a mai avut curând nici un secret pentru el.

Viața lui s-a schimbat şi mai mult. Salariul fix, care i-ar fi ajuns din plin ca să trăiască, era completat de un comision pentru rezultate. Şi-a abandonat mica garsonieră gratuită pentru un atelier transformat în locuință, lângă Bastilia, pe strada Roquette. Cum domnul Brallaire tot nu îşi revenise, Antoine l-a rugat pe Vlad, vecinul lui catchist, să se ocupe de el.

Nu se mai vedea cu Rodolphe. Acesta voia să-l atragă spre subiecte intelectuale şi polemici pentru care îşi pierduse orice interes; fără liantul discuției şi al contradicției, relația lor s-a dezagregat. Antoine continua să o însoțească pe Charlotte să se dea în roata mare, dar nu mai stăteau de vorbă. Ganja, atât de calm de obicei, s-a supărat şi a declarat că nu se vor revedea decât după ce va renunța la proiectul lui prostesc de a deveni prost. As i-a dedicat un catren în care constata că nu mai respirau acelaşi aer şi că, fără să se fi mutat în altă țară, îşi deveniseră străini unul altuia. S-au despărțit într-o seară, după o întâlnire tăcută la cartierul lor general, Gudmundsdottir. Antoine i-a privit pe prietenii lui îndepărtându-se în noapte, luminați de strălucirea corpului lui As. Acest lucru nu îl întristase foarte tare: nu mai aveau nimic să-şi spună. Antoine era ocupat cu noua lui meserie, cu ambiția de a deveni ambițios şi de a dori să-şi dorească haine de marcă. Avea prieteni noi, care aveau o părere despre orice, cu care mergea la concerte, la serate. Trăia astfel viața normală a tuturor tinerilor care au

mjloace să trăiască. Antoine a câştigat amici de consum, preambalați, amici de serie, care nu ar şovăi să nu îi vină în ajutor, în caz de nevoie.

Din afară, l-ai fi putut crede complet integrat în această castă de prinți, jucând fără probleme rolul costumului său Hugo Boss. Dar, dacă priveai mai atent, ți-ai fi dat seama că mai avea o oarecare reținere. În tot cazul, nu îşi punea niciodată întrebări despre moralitatea relațiilor lui, nu emitea niciodată o opinie care ar fi putut părea originală. Antoine se lăsa purtat de această lume nouă şi simțea o plăcere certă: plăcerea libertății încadrate, a lăsării în voia curentului care urmează forma fluviului.

Banii, succesul, integrarea într-un mediu recunoscut ca având baze solide, toți aceşti factori contribuie la o economisire de sine. Nu mai ai nevoie să te gândeşti la dorințele tale, la morala ta, la actele tale, la prietenii tăi, la viața ta, nu mai ai nevoie să înțelegi, să cauți: mediul îți oferă toate astea la cheie. Antoine a primit trusoul său de căsătorie cu societatea. Este o chestiune de economii de energie; este categoric mai puțin obositor, mai puțin stresant decât să încerci să găseşti totul tu însuți, sau să inventezi. Nu, nu merită osteneala, ți se vor pune la dispoziție emoții prefabricate, gânduri preasamblate.

Ființele umane seamănă frapant de mult cu automobilele lor. Unii au o viață fără opțiuni, care doar merge, nu prinde viteză prea mare, calează şi are deseori nevoie de reparații; este o viață în partea de jos a gamei, puțin solidă, care nu-şi protejează ocupanții în caz de accident. Alte vieți au toate opțiunile posibile: banii, dragostea, frumusețea, sănătatea, prietenia, succesul, precum airbag-ul, A.B.S.-ul, scaunele tapisate cu piele, servodirecția, motorul cu 16 supape şi aerul condiționat.

La jumătatea lui august, grefa lui Antoine la noua lui profesie reuşise bine, era un agent de bursă la fel ca ceilalți,

munca lui era corectă. Urmărea piețele, reacționa după un amestec de instinct şi de logică, dar nu reuşise marea lovitură care l-ar fi făcut să intre în cenaclul milionarilor din firmă. A uitat să se mai gândească la consecințele speculației şi ale jocurilor lui cu cifre asupra unei lumi reale care nu mai exista cu-adevărat în sfera conştiinței lui vătuite.

Exista totuşi o trăsătură care îl deosebea pe Antoine de colegii lui: nu suporta cafeaua. Încercase să bea o ceaşcă la începuturile sale în societate. Rezultatul: nu putuse să închidă ochii două nopți la rând. De atunci, consuma ziua întreagă cafea decofeinizată. Ceaşca de cafea este o chestiune de standing, un bun agent de bursă are întotdeauna în mână sau pe biroul lui o ceaşcă de cafea. Exact aşa cum un polițist are armă, un scriitor, stilou, un jucător de tenis, rachetă, agentul de bursă lucrează cu cafeaua lui; este instrumentul lui de lucru, picamerul lui, Smith & Wesson-ul lui.

Apoi, deodată, fără nici o premeditare, Antoine a devenit bogat. Tasta ca de obicei pe cele două computere în micul lui *box* în mijlocul agitației unei zile normale: creşteri, scăderi, strigăte, sonerii de telefon continue, sinucideri, clinchete, urlete, şuierat sacadat al celor zece cafetiere aliniate la perete... Tasta liniştit, cu un telefon fixat între ureche şi umăr, vindea yeni, îşi lansa undița şi momeala în hazardul tranzacțiilor, când, vrând să apuce ceaşca de cafea pentru a-şi umezi mucoasa labială uscată, a vărsat-o pe tastatura computerului său principal. Au ieşit câteva scântei, puțin fum, sfârâituri, ecranul computerului s-a întunecat, a clipit, dar totul a reintrat în ordine într-o clipă. Cu excepția faptului că din conturile lui reieşea că realizase o fructuoasă operațiune a cărei sumă se ridica la mai multe sute de milioane. Scurtcircuitul provocase o reacție în lanț, care a dus la operațiuni financiare geniale.

— Am ştiut eu că e o idee bună să te angajez, îi spuse Raphi. Cum ai făcut ca să prevezi lovitura asta?

— Intuiția, răspunse Antoine, lăsând ochii în jos.

— Iar asta nu se învață. Dar tot a trebuit să munceşti pe tema asta, ai stăpânit perfect evenimentele, nu te-ai speriat, ai ştiut ce urmăreşti. Asta, prieteni, numesc eu sânge rece.

Toată sala l-a aplaudat pe Antoine, colegii i-au dat palme zdravene pe spinare, au zburat confeti, s-au deschis sticle de şampanie, iar Raphi i-a întins cecul cu comisionul lui. Antoine a privit suma de pe cec şi, pe neaşteptate, s-a simțit emoționat. Atât de emoționat de parcă tocmai i s-ar fi născut mai mulți copii. Avea de ce să fie, căci poseda sextupli: după o cifră oarecare, pe cec erau desenate şase zerouri.

În clipa aceea, Antoine nu şi-a amintit că pe vremuri ştia că cel mai uşor de corupt este propria ta persoană. O pastilă roşie l-a scutit de gândul că putuse în acelaşi timp să se vândă şi să se cumpere cu o bogăție care nu se va fosiliza în nici un vis.

11

Pentru a palpa realitatea averii lui, Antoine şi-a încasat prima în bancnote mici. A ieşit din bancă cu două valize pline de bani şi a pus pachetele în teancuri, pe masa mare din lemn de măslin, din salonul lui. Aceste mii de dreptunghiuri de hârtie erau atomii succesului lui. S-a lăsat puțin pradă beției a ceea ce focaliza dorința omenirii, l-a luat amețeala;

fără să vrea, a zâmbit. Era bogat; adică îndeplinise o parte a contractului său, realizând o fantasmă împărtăşită de mii de persoane.

Dar acest sentiment, pe care l-a botezat „fericire”, nu a ținut mult. Ce va face cu bogăția asta? Dacă voia să fie un milionar perfect normal, nu se putea mulțumi cu păstrarea acestor bani. A fi bogat nu e un scop în sine; trebuia ca societatea, oamenii de pe stradă, prin admirația şi invidia lor, să fie oglinda succesului său. Antoine şi-a dat seama că, devenind bogat, nu parcursese decât jumătate de drum: acum era necesar să-şi dorească lucrurile pe care şi le doresc cei bogați. Iar asta i s-a părut partea cea mai dificilă. Pentru a deveni bogat, fusese de-ajuns să verse o ceaşcă de cafea pe tastatura computerului; pentru a-şi folosi bogăția, va trebui să-şi bată capul.

Răsfoind reviste, a întocmit lista lucrurilor pe care trebuia să şi le dorească. Şi să nu le dorească: a avut grijă să nu cadă în păcatul celor proaspăt îmbogățiți, categorie de oameni bogați pare-se demnă de dispreț, care nu are decât poleiala cea mai puțin importantă a bogăției, adică banii.

Ca şi cum ar fi devenit propriul său Moş Crăciun, Antoine a făcut cumpărături cu coşul lui mare din răchită şi cu sania trasă de reni. Pentru a-şi decora apartamentul şi a-şi înveşmânta reputația, a cumpărat artă contemporană. Dintr-o prestigioasă galerie pariziană, a ales pânze ale unui pictor care probabil că era un geniu, dat fiind numărul de zerouri aplicate sub semnătura lui. Proprietarul galeriei l-a descris drept noul Van Gogh. „De altfel, îi spuse el lui Antoine pentru a-l convinge, a avut oreion.” Antoine a mimat admirația, a scos un „o!”, din milă pentru tâmpenia venală a negustorului de artă, şi şi-a deschis geanta. Pe urmă, s-a decis să cumpere o maşină de lux. Nu ştia să conducă, nu avea câtuşi de puțin intenția să învețe, dar asta nu i-a afectat cu nimic hotărârea de a se conforma acestui

ritual esențial. Aproape toată lumea cumpără o maşină, alegerea fiind limitată pentru cei mai mulți de rațiuni financiare. Antoine nu trebuia să-şi facă astfel de griji, aşa că avea în față o ofertă inimaginabilă de mărci, modele şi motoare. A constatat că diversele automobile de lux corespundeau de multe ori unui anumit tip de avere: milionarii din societatea lui Raphi aveau toți maşini sport pentru cei mai tineri şi Mercedes-uri sau BMW-uri pentru cei mai în vârstă, trecuți de treizeci de ani. Antoine a cumpărat maşina care să afirme că este tânăr, strălucit şi agent de bursă milionar: un Porsche roşu. Concesionarul a livrat maşina în fața apartamentului lui, şi acolo a rămas, ca o firmă luminoasă ce-i premărea succesul şi puterea.

În magazine păzite de dispreţul cerberic al vânzătorilor împotriva celor care nu posedau mijloacele necesare pentru a-şi face cumpărăturile acolo, Antoine a fost primit ca un prinț, atunci când i-au văzut coroana plastifiată: cartea de credit aurie. A cumpărat costume elegante care vor face să râdă generațiile viitoare, şi care, pentru moment, difuzau superioritatea lui asupra poporului de rând care nu are posibilități să afişeze un gust atât de prost cu o ostentație atât de firească.

Năpârlirea, *la mue* (definiție din *Petit Robert*) este o „schimbare parțială sau totală care afectează carapacea, coarnele, pielea, penajul, blana etc. anumitor animale, în anumite anotimpuri sau în perioade determinate din existența lor”. Antoine năpârlise. Renunțase la vechile lui țoale pentru nişte haine elegante; îşi parfuma pielea cu arome exorbitante, o ungea, o întreținea cu uleiuri şi lapte, se ducea pentru masaj, îngrijiri şi ultraviolete în institute de înfrumusețare şi îşi întreținea săptămânal frizura într-un salon şic. Acest cuvânt înseamnă, în franceză, şi modificarea timbrului vocii umane în momentul pubertății. De aceea, lui Antoine i s-a părut că devenise subit, în doar câteva

săptămâni, adult. Înainte de epoca succesului, vocea lui nu era atât de eficace în viața de toate zilele, când trebuia să-i ceară ceva unui vânzător, când avea de a face cu funcționari de pe la administrații, ori pur şi simplu într-o conversație: se întâmpla să nu fie auzit, deşi avea un glas limpede. Dar acum, fără ca el să fi constatat o schimbare de timbru, Antoine era de-ndată auzit, ascultat şi servit.

Cu toate poveştile astea despre năpârlire, am putea spune că Antoine devenise un fel de şarpe. Nu mai avea mare lucru în comun cu ființa umană ce fusese, ca şi cum şi-ar fi schimbat specia.

Bugetul lui explodase. Pe lângă achizițiile importante de tablouri, maşină, haine, şi-a oferit pentru standingul lui aparate electrocasnice, hi-fi, video şi informatice. De fapt, nu folosea aceste aparate perfecționate şi exorbitante. Tot aşa cum nu mânca nici cantitățile uriaşe de alimente rafinate pe care le îndesa în fiecare seară în giganticul său frigider american. Mintea lui era în faza de cumpărare, nu încă în cea de consum. Antoine îşi păstrase gusturile simple. Apartamentul lui semăna cu un muzeu de minunății ale tehnicii moderne, cu un cimitir de aparate noi.

Pentru ca contul lui din bancă să continue să-i alimenteze lucrările practice de consum, Antoine a vărsat, iarăşi, o ceaşcă de cafea decofeinizată pe tastatura computerului. Şi de data asta, a fost un jackpot: banul este un animal domestic, un bun câine credincios care începea să cunoască drumul spre contul lui bancar.

Era la sfârşitul zilei. Toți agenții de bursă se pregăteau să plece, când Raphi l-a chemat pe Antoine la el în birou. Raphi era încadrat de două tinere în rochii de seară sexy.

— Antoine! exclamă Raphi. Eşti minunat, prietene. Iată prima ta.

— Mulțumesc, spuse Antoine băgând milioanele în buzunarul interior al hainei. Bine, bună seara...

— Cum „bună seara”? Petrecem seara împreună. Ca să-ți sărbătorim genialitatea. Ți-o prezint pe Sandy.

— Încântată, spuse una dintre tinere zâmbind şi întinzându-i mâna ei delicată.

— Şi Séverine, continuă Raphi, care va fi partenera ta în seara asta, băftosule.

Antoine s-a uitat la Séverine, la trupul ei superb, chipul atrăgător, ochii plini de dorință când îl privea, şi şi-a spus că era o problemă. Simțind cum caninii personalității lui încep să se ițească din hipogeul conştiinței, ar fi înghițit bucuros una sau două pastile de Heurozac pentru a preveni acest pericol, dar le uitase acasă. L-a întrebat pe Raphi dacă pot să vorbească o clipă între patru ochi. Raphi le-a rugat pe fete să îi aştepte la maşină. Acestea au ieşit din birou cu un aer de provocare concupiscentă.

— Nu pot să cred că-mi faci una ca asta, spuse Antoine pe un ton de reproş.

— Ca asta? Ce vrei să spui?

— Îmi plăteşti o prostituată... Credeam că mă cunoşti mai bine, Raphael. Mă dezamăgeşti.

— O târfă? Raphi izbucni în râs. Crezi că Séverine e o târfă?

— Mi se pare evident.

— Ar trebui să ai mai multă încredere în potențialul tău de seducție, Antoine. Nu, Séverine nu este o târfă.

— Atunci de ce vrea să iasă cu mine? Şi, mai ales, de ce are aerul ăsta pofticios când se uită la mine. Ai zice că se uită la Brad Pitt.

— I-am vorbit despre tine, că eşti un magician al finanțelor, şi aşa mai departe. Crede-mă, ai farmec.

— Aşa deci. Şi Sandy asta ce este? Raphael, tu ai o soție senzațională...

— O, nu, n-o să te apuci să-mi faci morală!

— Nu, nu vreau asta, dar... Ba da, o să-ți fac morală, pentru că...

— O să mă torni? Nu e frumos să torni. Turnătorii merg în iad. Eşti puțin cam încuiat, Antoine. Relaxează-te.

— Soția ta va fi nefericită, nu poți să faci asta.

— Soția mea nu va şti nimic, deci nu va suferi, prin urmare nu e nimic rău.

— De ce faci asta? Ai un amor...

— În viață nu există numai amorul. Există şi dorința. La naiba, Antoine, suntem în anul 2000, emanciparea sexuală a avut deja loc, trezeşte-te. Dispunem de trupul nostru, fetele sunt emancipate.

Raphi avea morga unui principe plebeu care confundă privilegiile cu drepturile pe care le are, şi justificarea lor cu adevărul. Antoine s-a aşezat într-un fotoliu în fața biroului. Freca o gumă pe o agendă, cu privirea în gol. A rămas aşa un minut întreg. În timpul ăsta, Raphi îşi punea nişte hârtii în servietă. Antoine a întors ochii spre Raphi:

— Apropo de emancipare sexuală...

— Vrei nişte lecții? Séverine îți va da lecții... dacă pricepi ce vreau să spun.

— Una dintre colegele mele îți împărtăşeşte părerea, votează pentru tine.

— Bineînțeles, lucrurile s-au schimbat, trebuie să fii mai puțin încuiat. Ea profită de sex şi are dreptate.

— Nu ştiu dacă o cunoşti, o cheamă Mélanie.

— Mélanie? rosti Raphi pălind. Mélanie, cea de la Nasdaq?

Sprijinindu-se de birou, Antoine răsuci scaunul cu rotile. Se uita la Raphi, îi urmărea reacția, cu un zâmbet în colțul buzelor, şi parcă o anume melancolie îi apăruse în ochi. S-a ridicat în picioare şi l-a apucat pe Raphi de umăr.

— Da. Ea este de acord şi, ca să spun totul, este gata să se culce cu oricine, atât este de emancipată. Nu-i grozav? Dar problema e că nimeni nu vrea să se culce cu ea. Aşa

că... mi-am zis că, dat fiind că şi tu eşti emancipat, poate că ai putea să-i faci acest serviciu...

— Dar, Mélanie... ea este într-adevăr... în fine, vezi tu... ea nu are nimic...

— Este cu siguranță mai amuzantă, mai inteligentă decât toate aceste Sandy, nu încape discuție în privința asta. Asta vrei să spui?

— Este nasoală, Antoine, îmi pare rău, dar ăsta e adevărul, seamănă cu un schelet. Este un antidot pentru Viagra.

— Şi?

— Şi ce? Ce vrei să-ți spun? Asta e natura: nu toată lumea poate să alerge suta de metri. Există inegalități naturale, eu nu pot să fac nimic. Nu are corpul pentru aşa ceva. Dar mai sunt şi alte sporturi. Ar fi mai bine să-şi concentreze forțele asupra dragostei, numai sentimentele pot să facă acceptabil un fizic ca al ei. Dragostea e oarbă. Ştii proverbul: e o fată făcută pentru prietenie, nu pentru pat.

— Asta e tot? Dar... Raphael, nu înțelegi... Ea îşi doreşte sex, vrea să se dezlănțuie. La fel ca tine, ca Sandy.

— Pot să mă interesez, să-i găsesc tipi orbi. Ascultă, Antoine, mâine, o să-i propun ca prin asigurările facultative firma să-i plătească o operație de pus silicoane la sâni. Asta ar trebui să limiteze pagubele.

— Eşti cu-adevărat milostiv. Dacă tot faci asta, n-ai decât să pui să-i grefeze o puță în mână...

— Trezeşte-te, Antoine, nu poți avea fantasme pe motive de personalitate. Nu asta te face să ți se scoale. Poate că e păcat, dar asta e. Nu pot face nimic.

— Kirk Douglas a zis: „Arătați-mi o femeie inteligentă, o să vă spun «Iată o femeie sexy.»„

— Hei, Antoine, doar nu vrei să mă culc cu ea numai pentru a fi coerent?

— Ar fi fost bine.

Mélanie era genul de persoană căreia îi place ceea ce i se refuză, precum săracii care îi admiră pe cei bogați; aşa cum Raphi nu o dorea fiindcă era urâtă, ea îl dorea fiindcă era chipeş. O săptămână mai târziu, ea a sosit la serviciu cu un decolteu peste noii ei sâni, voluminoşi şi tari. Pentru unii bărbați, asta a fost de-ajuns ca să o facă vizibilă. Nu mai era un spectru în ochii colegilor: cu sânii ei, ea intra în sfârşit în tiparul privirii bărbaților.

Raphi era mulțumit de magnanimitatea lui, dar îşi făcea griji pentru Antoine din pricina „robespierrismului lui sentimental" după cum s-a exprimat el. Printr-o hărțuire amicală, l-a convins să meargă să consulte o prietenă care conducea o firmă de intermediat întâlniri.

I-a dat toate garanțiile de seriozitate, l-a asigurat că asta nu îl angaja cu nimic, l-a implorat să aibă măcar o întrevedere cu prietena lui. Antoine a capitulat pentru ca Raphi să-l lase în pace cu catehismul lui libertin şi predicile moralizatoare. Cu câteva săptămâni în urmă, mai avea încă o idee despre dragoste ca fiind o formă de artă, sau cel puțin de meşteşug artistic; acum intra tot mai adânc în noua lume, categoric mai reală, în care amorul este o formă de consum şi un loc de segregație.

La etajul cincizeci al unui imobil de birouri care adăpostea sediile sociale ale unor întreprinderi high-tech, Antoine a pătruns în incinta plină de forfotă a firmei matrimoniale. Nu existau pereți; angajații umblau încoace şi-ncolo, telefoanele sunau fără încetare; răpăitul tastaturilor de computer distila o muzică ce ar fi putut fi cântată la Institutul de Cercetări şi Coordonare pentru Acustică/Muzică. Antoine a fost introdus într-un birou în stil englezesc, izolat de agitație. A aşteptat câteva secunde singur, în picioare. Încăperea era luminoasă şi ordonată. Câteva cărți pe etajere, plante lângă pereți, obiecte de artă discrete, un Apple bleu, o fereastră mare. O femeie de vreo patruzeci de ani a intrat în pas vioi, l-a invitat

să ia loc şi a trecut în spatele biroului. Purta un taior elegant, destul de larg pentru a nu o jena în mişcări şi poate şi pentru a ascunde câteva kilograme presupuse a fi în plus.

— Veniți din partea lui Raphi, nu-i aşa? Bun, o să vă găsim ceva. Nu trebuie să fiți prea dificil, nu sunteți de primă mână. Aveți pretenții speciale?

— Adică?

— Blondă, brună, roşcată, înălțime, categorie profesională. Există o mulțime de criterii. Nu vă pot promite să vă aranjez o întâlnire cu cineva care să semene leit cu ce vă doriți, dar putem găsi ceva pe-aproape.

Femeia dădu drumul la calculator, deschise fişiere, tastă câteva cuvinte. Părea epuizată, de parcă ar fi fost la capătul puterilor, şi în acelaşi timp nervoasă şi încordată. Se uita țintă la Antoine, aşteptând lista criteriilor lui.

— Nu vreau să intru în detalii. În fine... cred că am greşit venind aici. Scuzați-mă, vă rog.

— Vă şochează? Dar aşa merg lucrurile, numai că în locul filtrelor inconştiente, noi folosim filtre ştiințifice. Rezultatul este acelaşi. Nu întâmplător avem gradul cel mai mare de reuşită dintre toate agențiile matrimoniale: noi ne ocupăm de afaceri, nu de sentimente. De afaceri cu sentimente, dacă vreți. Să reluăm. Deci fără profil prestabilit.

Degetele ei loviră violent tastele. A sunat telefonul, dar nu l-a ridicat. Soneria s-a oprit. Ea l-a privit pe Antoine, scrutându-l cu un ochi de expert, ca şi cum ar fi făcut o evaluare.

— Oricum, cineva cam de vârsta mea...

— Splendid. Ascultă, băiete, fă un efort. Vom alcătui un dosar despre tine şi, pornind de la acesta, clientele poate că se vor interesa de tine. Aşa că ar fi bine să te prezinți.

— Adică să vă vorbesc despre pasiunile mele?

— Da. O să punem asta la sfârşit. Dar mai întâi, trebuie să punem pe primul plan situația ta socială.

— Aş prefera, nu vreau să...

— Îți bați joc de mine? Nu am timp de pierdut cu tipi care vor să fie iubiți pentru personalitatea lor. Dacă ai fi frumos, ai găsi fără mare greutate fete care să te iubească pentru umorul şi drăgălăşenia ta. Dar aşa... Tinere, nu suntem aici ca să facem morală, ca să spunem e bine sau e rău, numai că aşa funcționează lumea, fie că-ți place sau nu, aşa că atrage-ți toate şansele de partea ta. Machiavelli a spus despre politică lucruri care pot părea cinice, dar nu sunt mai puțin adevărate. Noi suntem Machiavelli ai dragostei. Nu spun că oamenii iubesc pentru bani, pentru culoarea părului, circumferința pieptului, dar statisticile ne arată că toate astea au o importanță hotărâtoare. Meseria, musculatura, înălțimea, vârsta, banii, greutatea, maşina, hainele, culoarea ochilor, naționalitatea, marca de corn flakes pe care o mănânci dimineața... Nici nu-ți închipui câți factori au o influență. Ştiai că blondele au cu douăzeci şi patru la sută mai multe raporturi sexuale decât brunele? Există adevăruri în dragoste şi în sex, şi ştii ceva? Aceste adevăruri nu interesează pe nimeni, fiindcă toată lumea e convinsă că mica sa poveste este ceva deosebit. Am tone de statistici care-mi spun contrariul.

— Generalizați, spuse Antoine, pe un ton liniştitor. Personalitatea contează după părerea mea, nu în aceeaşi măsură pentru toată lumea, dar... Cunosc oameni pentru care contează. Poate că exagerați puțin.

— Crezi? S-ar putea. Sunt nefericită, aşa că am dreptul să exagerez şi să am o viziune pesimistă despre toate astea. Totuşi cred că sunt obiectivă, dar în dragoste adevărul înseamnă fără îndoială cinism. De fapt, mă enervează că sunt atât de obiectivă, că înțeleg că toate astea nu sunt lipsite de cauză şi că nu suntem răspunzători de nimic. Aş vrea să încetez să mai fiu obiectivă, ca să mă las în voia urii

şi să reuşesc, în fine, să-l detest pe soţul meu care m-a părăsit pentru o fată de douăzeci de ani.

A trântit mouse-ul pe birou, a apăsat pe o tastă şi s-a ridicat în picioare. Zâmbea cu o răutate tristă. S-a întors spre etajere, a mutat câteva cărţi, a răsturnat statueta unui koala, care s-a spart pe podea. A adunat cioburile.

— Îmi pare foarte rău... murmură Antoine ridicându-se şi ajutând-o să strângă bucăţile statuetei.

— De ce îţi pare rău? spuse femeia încruntând din sprâncene. Îţi interzic să-ţi pară rău şi să-l critici pe soţul meu. Cine te crezi?

— Voiam doar... V-a părăsit pentru o fată mai tânără...

— Ei şi? Te înşeli ţinându-mi partea. Eu, eu n-aş fi putut niciodată să mă îndrăgostesc de un bărbat ca tine.

— Fiindcă nu sunt destul de drăguţ?

— Nu, mai ales din cauză că eşti mai scund decât mine.

— Doar pentru atât?

— E important, în tot cazul, pentru mine. Nu mă întreba de ce. Dar trebuie să recunosc că probabil ţine de aceleaşi motive pentru care idiotul de bărbatu-meu preferă o tânără. În dragoste nu există inocenţi, nu există decât victime.

— Nu credeţi că este o atitudine cam calculată, să alegeţi genul ăsta... de criterii...

— Nu, te înşeli. Nimic nu este calculat, toată lumea e sinceră în dragoste. Soţul meu este cu adevărat îndrăgostit de ştoarfa aia. Nu şi-a spus: „Ei, nevastă-mea are patruzeci de ani, sânii încep să i se lase, pielea nu o mai are la fel de frumoasă, începe să se îngraşe, aşa că o voi înlocui.” Ăsta e adevărul, după părerea mea, dar el nu şi-a spus asta. Numai că toate s-au întâmplat în aceste condiţii. Numai după aceea poţi să raţionalizezi şi să analizezi în amănunt un comportament. Eu, te-aş fi adorat, poate că ai fi fost cel mai bun prieten al meu, dar nu m-aş fi îndrăgostit de tine, sincer. Când aud oameni spunând că nu ştiu de ce s-au

îndrăgostit de o anumită persoană, îmi vine să zâmbesc. Poate că nu vor să ştie, dar, pe lângă motivele legate de întâlnirea a două personalităţi, există motive psihologice, sociale, genetice... Dragostea şi seducţia sunt lucrurile cele mai inconştiente şi totodată cele mai raţionale din câte există. A spune că nu există motive, asta-ţi permite să nu mărturiseşti că nu sunt foarte glorioase, căci cine are interes să cunoască adevărul? Când l-am întrebat pe soţul meu de ce mă părăseşte pentru fata aia, tânără, fină, blondă, sexy, cu sâni superbi, plină de viaţă, mi-a spus: „Nu ştiu, draga mea, nu ştim de ce ne îndrăgostim, se întâmplă, atâta tot.” Şi ştii ce-i mai rău în toate astea? Că era sincer, fiul de căţea credea sincer în tâmpeniile astea. Nemernicul era sincer. Ştii ce a spus Mme de Staël? „În domeniul sentimentelor, nu este nevoie să minţi ca să spui minciuni.”Aşa că, da, exagerez... dar am dreptate să exagerez, fiindcă... sunt bătrână, fac parte din plebe, acum.

Plângând, femeia continua să vorbească, îşi reproşa că se vaită, îl blestema pe soţul ei şi pe noua lui logodnică. Nu şi-a dat seama când Antoine s-a retras discret, întristat.

Într-o rodnică zi de disperare, îşi spusese că a crede în aceste adevăruri care te silesc să pleci capul înseamnă să te supui realităţii care le produce: oricine va vrea să găsească dovezi ale nefericirii sale va găsi, căci în chestiunile omeneşti găseşti întotdeauna ceea ce cauţi. Hotărâse atunci că orice adevăr care îl făcea să sufere era o morală, că realitatea însăşi era o morală şi că el putea să-i opună închipuirea lui. Dar, ieşind din imobil, în pofida tulburării, nu şi-a amintit de asta. Mai exact, nu a avut nevoie să-şi amintească: a luat două pastile de Heurozac şi spectrul cuvintelor deziluzionate ale femeii a dispărut. Antoine l-a sunat pe Raphi, i-a povestit episodul şi l-a sfătuit să aibă grijă de prietena lui.

În timpul întrevederii, pe lângă conştiinţa lui trecuse plutind o umbră, dar a dispărut de îndată ce a reintrat în ritmul de viaţă în care zilele se reproduc între ele.

Pentru cei care sunt perfect integraţi în societate, nu există decât un singur anotimp, o vară veşnică, care le bronzează spiritul sub un soare care nu apune peste somnul lor: au vise în care nu e niciodată noapte. Antoine trăise douăzeci şi cinci de ani de toamnă ploioasă; de-acum încolo, fie că va fi iarnă, primăvară, toamnă, pentru conştiinţa lui nu va exista decât domnia nedisputată a verii.

12

Începea luna septembrie. Soarele mai avea încă putere şi mângâia cu mâinile vântului pielea trecătorilor. În seara aceea, Antoine rămăsese în faţa televizorului, zapând, uitându-se la emisiuni interesante, amuzante. Nu conta, de fapt, ce face, la ce se uită: singurul lucru care-l interesa erau efectele tranchilizante şi anxiolitice ale televiziunii, această radiaţie solară care încălzea şi umplea peştera conştiinţei lui. Cu telecomanda în mână, zapa. O acoperise cu o ţesătură mătăsoasă şi plină şi o dotase cu un motoraş ce producea un zgomot plăcut, de tors, atunci când trecea mâna pe deasupra ei. Era telecomanda-pisică. Cu degetul arătător,

alegea emisiunile care, prin subiectul lor, să-i furnizeze un pretext pentru această dependenţă. În ciuda celor patru pastile de Heurozac, Antoine nu se simţea bine. Asta de când găsise în faţa uşii lui, cu câteva ceasuri în urmă, la întoarcerea de la serviciu, un pachet. Era un mic colet poştal anodin, aşa că Antoine nu avusese nici o reţinere atunci când l-a desfăcut, în bucătărie. Smulsese hârtia, scotchul, iar când l-a desfăcut, o explozie l-a proiectat până în frigider. Rămăsese holbându-se la micul pachet deschis care conţinea o ediţie de buzunar a corespondenţei lui Flaubert. Inima lui şi-a reluat încet-încet ritmul regulat. Plânsese, fără să se poată opri, ca şi cum lacrimile ar fi încercat să facă să dispară imaginea cărţii de pe masă sau să stingă incendiul pe care ea îl provocase explodând în memoria lui. Nu o atinsese, nu îndrăznise. Corespondenţa lui Flaubert era una dintre cărţile preferate ale lui Antoine, înainte de transformarea lui. O adorase, se regăsise deseori în tatonările, deziluziile şi dificultăţile lui Flaubert de a trăi pur şi simplu şi de a-şi suporta epoca. Această carte care reapărea brusc în faţa lui era ca şi cum ar fi

muşcat dintr-un măr otrăvit ce tulbura un organism şi o gândire pe care le crezuse securizate. Bănuia că acest atentat era opera vechilor săi prieteni, care, rănindu-l, încercau să îl recupereze. Îşi concentrase voinţa ca să lupte împotriva acestei bombe de hârtie care risca să deranjeze mersul lin şi fără surprize al vieţii lui. De teamă să nu se contamineze, lăsase cartea pe masă şi îşi conectase conştiinţa la televizor, cu telecomanda care torcea în mână.

Culorile nopţii pătrundeau în apartamentul lui Antoine. Luna se bronza ostentativ pe plaja de nisip negru a spaţiului. Antoine încerca să se hipnotizeze în ochiul ciclopului televizual, când, dintr-o dată, un harpon s-a înfipt în ecran. Scântei, puţin fum negru, cuvintele unui prezentator care se distorsionează, apoi nimic, nimic decât acest harpon înfipt chiar în mijlocul ecranului. Antoine s-a întors brusc, telecomanda a căzut. În apartament nu era aprinsă nici o lumină, aşa că nu a reuşit decât să distingă forma umană a celui care aruncase harponul. Nu putea fi un extraterestru, şi-a spus Antoine, liniştit. A constatat cu surprindere că nu îi era frică, în mod sigur datorită supradozei de Heurozac. S-a silit să tremure şi şi-a muşcat buza de jos. Cât despre siluetă, era un bărbat de talie normală, aprioric lipsit de aripi de liliac.

Pe stradă, se aprinseseră felinarele. Acum, Antoine îl putea vedea pe bărbatul din faţa lui.

— Dany Brillant... murmură el. Eşti Dany Brillant. Dany Brillant este un spărgător. O să mă omori? Eşti un gen de ucigaş în serie?

Antoine îl cunoştea vag pe acest cântăreţ care părea să fi rămas blocat în anii cincizeci; mai multe dintre cântecele lui i se păruseră plăcute şi pline de farmec. Totul începea să capete sens: Dany Brillant cu pieptănătura lui à la Elvis, cu

costumele lui excentrice şi cântecele dintr-o altă epocă, tipul ăsta era un psihopat. Dany Brillant râse. Era îmbrăcat într-un costum negru, cu o cămaşă albă, deschisă peste piept şi pantofi negri de lac. O ținută pe care ar fi putut s-o poarte Jerry Lee Lewis.

— Fals, fals, fals. Tot ce spui e fals, Tony. Nu sunt Dany Brillant, nici un spărgător, şi mai puțin un *serial killer*. Ce, un ucigaş în serie s-ar îmbrăca cu atâta clasă?

— Nu ştiu, dar cineva normal nu s-ar îmbrăca cu genul ăsta de costum. Eşti Dany Brillant. Vorbeşti ca el, ai acelaşi zâmbet, acelaşi păr, dat cu briantină. Eşti Dany Brillant.

— Greşit, Tony: sunt fantoma lui Dany.

— Dany Brillant a murit?

— Nu.

— Atunci cum poți fi fantoma lui?

— Sunt o fantomă născută prematur. Se mai întâmplă. Nu apar decât atunci când Dany Brillant cel în viață doarme.

— Glumeşti.

— Ba deloc, Tony. Atinge-mă.

Dany Brillant, sau fantoma lui, se apropie de Antoine cu un pas exagerat de relaxat, cu privirea malițioasă, pocnind din degete.

— Am priceput, spuse Antoine dându-se înapoi, eşti un pervers.

— Sunt o fantomă! spuse Dany râzând. Atinge-mă şi o să vezi că mâna ta trece prin corpul meu.

Şi, într-adevăr, mâna lui Antoine traversă corpul lui Dany. Asta l-a amuzat mult pe Antoine.

— Hei, ajunge! Jos labele! Nu sunt un joc, Tony.

— Ai putea să nu mai îmi spui „Tony"?

— Nici o problemă, Tonio.

— Foarte bine, continuă să-mi spui „Tony", e mai puțin oribil.

— Nici o problemă, Tony. Îmi permiți să arunc o privire în frigiderul tău?

Fără să-i aştepte răspunsul, Dany a intrat în bucătărie. A deschis uşa frigiderului, luminând încăperea. Antoine a venit lângă el. Dany a rămas cu gura căscată în fața frigiderului deschis, a căzut în genunchi, cu brațele ridicate, în adorație, ca în rugăciune în fața bogăției de alimente. S-a ridicat şi şi-a umplut brațele cu Nutella, *foie gras*, un cârnăcior, blini, tot soiul de provizii. Şi-a depus comoara pe masa mare din bucătărie, s-a aşezat pe un scaun înalt şi a început să înfulece.

— Fantomele mănâncă? întrebă Antoine instalându-se pe un taburet în afața lui.

— Tofada, spuse Dany cu gura plină de blini unse cu *foie gras* şi Nutella. În plus, ce e bine, e că nu ne îngrăşăm. Putem mânca hamburgeri toată ziua, să bem Cola cât poftim, nu luăm un kilogram. Să fii fantomă, e grozav, e viața dulce, omule. Îmi dai o Coca?

— Ascultă, Dany, pari foarte simpatic, cânți cântece frumoase, dar eu mâine lucrez, aşa că n-ai putea să te duci să bântui pe altcineva?

— Nu pot, spuse Dany după ce a golit jumătate din sticla de Coca şi a râgâit fără sfială. Am o misiune, de-asta sunt aici.

— A, şi misiunea ta este să-mi goleşti frigiderul?

— Nu, dar asta face misiunea şi mai simpatică.

— N-ai putea să te opreşti o clipă din mâncat şi să-mi dai o explicație fără să scuipi firimituri peste tot? Eu fac curat.

— Calmează-te, Tony. Am fost desemnat să fiu îngerul tău păzitor.

— Ca să mă previi de riscurile colesterolului? Cine te-a desemnat?

— Nu mai ştiu, eram full. În orice caz, sunt aici ca să te scot din tot rahatul ăsta.

Dany a făcut un gest larg cuprinzând apartamentul. A râgâit şi a scormonit în muntele de alimente. Era evident că fantoma lui Dany Brillant avea mai puţină clasă decât originalul.

— Ei, aşadar e minunat? remarcă Antoine, ironic.

— Aşa s-ar zice, aprobă Dany, atacând un pachet de chips. Bun, Tony, cum e viaţa ta? Eşti fericit?

— Nu ăsta e cuvântul pe care l-aş folosi, dar nici nefericit nu sunt.

— Nici fericit, nici nefericit? Mai rău nici că se poate. Viaţa ta e un rahat.

— Mulţumesc, eşti foarte delicat. Ca să fii înger păzitor, nu trebuie să ai o oarecare pregătire psihologică?

— Nu, se învaţă la locul de muncă. Tu eşti pentru mine primul, Tony, my first one.

— Fantastic, cu-adevărat fantastic.

Antoine s-a apucat să adune resturile de mâncare şi ambalajele. Dany a şters masa cu mâinile, a ridicat hârtiile unse, bucăţile de prăjitură, feliile de somon şi, în sfârşit, a găsit obiectul căutării sale: ediţia de buzunar a corespondenţei lui Flaubert. A tamponat-o cu un şerveţel şi a şters grăsimea de pe copertă, a răsfoit-o şi a deschis-o la o pagină căreia i-a îndoit colţul.

— Uite. Ai un microfon, Tony?

— În salon, Dany, murmură Antoine, tot mai obosit. Sub combina muzicală.

După ce a ingurgitat un borcănel de caviar cu un pai cu cap de Mickey, Dany a trecut în salon. A scos microfonul din amabalaj, l-a pus pe un stativ şi l-a racordat la combina muzicală. A izbucnit un zgomot ascuţit de distorsiune.

— Ai putea să-mi dai *Best of*-ul meu, Tony?

— Nu am *Best of*-ul tău, Dany. De altfel, nu am nici un disc.

— Nu e grav, spuse Dany scoţând un CD din buzunar, prevăzusem chestia asta. Combina ta cu opţiune karaoke e genială.

A pus CD-ul în compartimentul lui şi a apăsat pe câteva taste. În mâna stângă ţinea deschisă cartea cu corespondenţa lui Flaubert. A bătut uşor în microfon, a apăsat pe „play” şi din difuzoare au ţâşnit primele note ale hit-ului său *Redonne-moi ma chance*, fără cuvinte. Mişca din cap în ritmul muzicii, apoi a început să cânte un extras dintr-o scrisoare către dra Leroyer de Chantepie, datată 18 mai 1857, urmând exact forma cântecului lui şi adăugând exclamaţii ceva mai personale:

Oamenii superficiali, încuiaţi, minţile
înfumurate şi entuziaste vor
ca orice să aibă o concluzie;
Ei caută rostul vieţii,
ei da, şi dimensiunea infinitului, ehe!
Iau în mâna lor,
mmm, în biata lor mânuţă,
un pumn de nisip,
Şi îi spun oceanului:
„O să număr firele de nisip
de pe malurile tale”, yeah!
Dar cum firele le curg printre degete, daaa,
şi numărătoarea e lungă,
Dau din picioare şi plâng,
da, plâng.
Ştii ce trebuie să faci
pe malul oceanului?
Trebuie să îngenunchezi sau
să te plimbi, da!
Plimbă-te.
Plimbă-te, Tony! Da, plimbă-te!
Mmm plimbă-te!

Tony!

Cufundat în canapea, Antoine s-a lăsat legănat, fără voia lui, de ritmul agreabil al cântecului. Cuvintele îl aruncaseră într-un vârtej. Strângea în brațe perna. La sfârşitul cântecului, Dany s-a aşezat lângă el. L-a apucat pe după umeri şi l-a zgâlțâit prieteneşte.

— Nu-ți mai bate atâta capul, Tony. Câte puțin, e bine, dar marele Gustave are dreptate: plimbă-te pe malul mării! Trebuie să termini cu prostiile, tu nu eşti un golden boy, nu eşti tu ăsta. Dă-le cu şutul la toate astea, tâmpitului de Raphi, regăseşte-ți prietenii şi inventează-ți viața. Da, inventează-ți viața, Tony.

— Tot ce spui seamănă cu nişte cuvinte de cântec... murmură Antoine, străduindu-se să zâmbească.

— Deformație profesională, recunoscu Dany.

Noaptea se pregătea de culcare, pe firele stâlpilor electrici ciripeau şi țopăiau păsărele. Dany s-a ridicat în picioare şi şi-a scuturat costumul.

— Acum trebuie să plec: mai sunt şi alți tipi jalnici care au nevoie de sfaturile mele. Dar voi continua să veghez asupra ta până când îți rezolvi problemele. O să le rezolvi, Tony. Ştii ce spunea Nietzsche? „Inteligența e un cal sălbatic, trebuie să înveți să-i ții frâiele, să-l hrăneşti cu ovăz bun, să-l țesali şi, uneori, să foloseşti cravaşa.” Ciau, Tony.

Fantoma lui Dany Brillant a traversat salonul şi a dispărut în bezna culoarului fără ca Antoine să fi auzit uşa deschizându-se. A adormit pe canapea câteva ceasuri, care i s-au părut secole.

În săptămâna ce a urmat vizitei fantomei, Antoine nu a vorbit cu nimeni. Părea preocupat. I-a ignorat pe Raphi, pe prietenii lui agenți de bursă şi ieşirile pe care le puseseră la cale în localuri la modă. Vineri seara, plecând de la serviciu,

a făcut semn unui taxi, ca să meargă acasă. O camionetă neagră cu geamuri fumurii, pe care era pictată o femeie călărind un balaur, a oprit chiar în fața lui într-un scrâşnet de roți. Şoferul s-a întors spre Antoine, amenințându-l cu un pistol. Pe față avea o mască de Albert Einstein. Uşa camionetei a culisat, alți doi Einsteini l-au apucat fiecare de câte un braț şi l-au băgat în maşină. Antoine nu a reacționat; era atât de ostenit, de plictisit, că nu mai avea putere să se opună unor voințe contrare. Einsteinii i-au pus un căluş, l-au legat la ochi şi l-au făcut fedeleş. Antoine a încercat să înregistreze mental traseul, momentele când coteau la stânga, la dreapta, semafoarele, dar, după cinci minute, a pierdut şirul. După o cursă plină de derapaje şi de calări ale motorului, camioneta s-a oprit. Einsteinii l-au scos afară pe Antoine. Aerul blând al serii de septembrie era plăcut, de parcă ar fi fost țesut din mătase. Au intrat într-un loc închis, un imobil, după câte i s-a părut lui Antoine. Cineva l-a apucat de talie şi l-a săltat pe umărul său. În poziția asta, a fost transportat mai multe etaje, pe care nu a reuşit să le numere, căci începea să aibă amețeli. S-a deschis o uşă. Nişte brațe l-au instalat pe un scaun. Kidnapperii i-au desfăcut legăturile, bandajul de pe ochi, şi l-au legat de scaun. I-au lăsat căluşul. Câteva secunde, a văzut tulbure, a ghicit siluete în jurul lui, o fereastră. În sfârşit, imaginile au devenit clare, a putut să observe cele patru persoane îmbrăcate în negru, purtând în continuare măşti de Albert Einstein. Stăteau în fața lui, în semicerc, fără să scoată o vorbă. Antoine a încercat să vorbească, dar căluşul l-a împiedicat să articuleze ceva. A privit atent camera, căutând indicii, ceva care să explice răpirea lui. Peste pereți şi în fața ferestrei fuseseră puse cearşafuri mari albe. În spatele răpitorilor săi era aprinsă o lampă cu halogen, ceea ce îi făcea să pară mai mari şi mai impresionanți decât erau în realitate; umbrele lor uriaşe se

întindeau în toată încăperea şi treceau peste Antoine, legat de scaun. Ridurile din plastic ale măştilor de Einstein ieşeau în relief în contraste înfricoşătoare, coamele de păr alb străluceau ca nişte coline de flăcări lipsite de culoare.

L-au tras pe Antoine cu scaun cu tot şi l-au pus cu spatele la fereastră. Lângă el, au instalat un aparat de proiectat diapozitive. Atunci a început cea mai formidabilă şedinţă de exorcism care a avut loc vreodată.

Dintr-o pungă de plastic de la Champion, un Albert Einstein a scos vreo zece capete şi râcâitoare de pui. Le-a aşezat în cerc în jurul scaunului, iar lui Antoine i-a legat de gât un cap de cocoş cu penele lui frumoase. Un alt Albert Einstein a luat o sticlă plină cu sânge şi l-a mânjit pe faţă. Cei patru Albert Einstein s-au aşezat puţin mai în spate decât Antoine; lumina s-a stins; proiectorul de diapozitive a început să meargă.

În timp ce aparatul difuza diapozitive cu mari spirite ale omenirii, cu opere de artă, invenţii şi descoperiri, cei patru Einstein citeau, precum nişte incantaţii, texte menite, conform unei alopatii naive, să combată letargia. Toţi patru aveau în mână câte un exemplar din *Meditaţii metafizice* a lui Descartes, în colecţia cu copertă roşie de la P.U.F., şi parcă ar fi ţinut o carte de rugăciuni. În cor, au citit prima meditaţie, cu glas tare şi sonor, în timp ce chipurile de artişti, de oameni de ştiinţă, de umanişti şi cele ale membrilor Familiei Simpson defilau pe cearşaf. Au continuat declamând pasaje din *Cugetările* lui Pascal, din *Comentariile* unui îndrăgostit de Gracián şi de vinul de Burgundia şi momentele cele mai amuzante din *Trei într-o barcă*, de Jerome K. Jerome.

Şedinţa de exorcism a durat ceva mai mult de o oră. În fine, păcănitul diapozitivelor s-a oprit. Răpitorii şi-au încheiat melopeele erudite. Au aprins lampa şi au smuls cearşafurile care acopereau încăperea. Antoine a recunoscut

vechea lui garsonieră din Montreuil. Kidnapperii s-au demascat: au apărut chipurile asudate ale lui As, Charlotte, Ganja şi Rodolphe. Păreau satisfăcuți de munca lor, dar a fost nevoie de gesticulațiile lui Antoine de pe scaunul lui, ca să-l elibereze.

— Ce-i cu voi, v-ați pierdut mințile? întrebă Antoine cât putu de calm, scoțând cu scârbă capul de cocoş agățat de gâtul lui.

— Nu am vrut decât să te scoatem de sub vrajă, Antoine, explică Ganja. Deveniseşi un tip destul de infect.

— Eu am o mătuşă care e puțin vrăjitoare voodoo, continuă Charlotte, ea ne-a explicat cum să te scăpăm de farmecele astea pe care ți le-ai făcut singur.

— Te-am salvat, peroră Rodolphe cu aroganța-i obişnuită. Deveniseşi un zombie. Te-am dezombifiat. Misiune îndeplinită.

As l-a luat pe Antoine în brațe şi l-a strâns tare, lipindu-l de uriaşul lui trup luminos. În octosilabi, i-a spus cât de mult se bucură să îl revadă. Antoine a renunțat la ideea de a se înfuria: intenția prietenilor lui față de el fusese generoasă şi, chiar dacă o făcuseră cu nepricepere şi cu riscul de a-l traumatiza, ei voiseră să-l salveze.

Antoine le-a povestit – fără a menționa vizita nocturnă a fantomei lui Dany Brillant ca să nu-i neliniştească în privința sănătății lui mentale – că încetase de o săptămână să mai ia pastile şi îşi pregătise o retragere cu surle şi trâmbițe: introdusese un virus în sistemul informatic al societății lui Raphi, care, conectat la rețeaua mondială, trebuia să provoace, la redeschiderea piețelor, la începutul săptămânii, ceva de genul unei vesele harababuri financiare.

În acea noapte de eliberare, au dormit cu toții întinşi pe cearşafurile albe din garsoniera lui Antoine, ca nişte copii într-o cabană construită într-un stejar din mijlocul unei păduri fermecate.

Trecură câteva zile, în care Antoine şi-a petrecut timpul împreună cu prietenii lui, distrându-se şi regăsind bucuria de a fi dependenți unii de alții.

Într-o dimineață, la uşa lui au sunat nişte polițişti şi l-au arestat. Raphi fugise în Elveția cu câteva economii. Considerând că exilul helvetic era o pedeapsă suficient de crudă, Justiția nu a cerut extrădarea lui. Foarte rapid, a avut loc un proces. Antoine a plătit o amendă care a înghițit toți banii pe care reuşise să-i câştige; toate bunurile lui inutile, tablourile, maşina, au fost sechestrate; şi, cum nu fusese nimeni rănit, nu a fost condamnat decât la şase luni de închisoare cu suspendare. Antoine a considerat că e un preț cinstit pentru exilul lui Raphi şi pentru că făcuse să dispară câteva miliarde.

12

Era una din acele dimineți din pragul toamnei, când luna reuşeşte să supraviețuiască zilei. Soarele nu se arăta pe cer: răzbătea delicat în toate individualitățile naturale şi urbane, picura din petalele florilor, din clădirile vechi şi din chipurile obosite ale trecătorilor. În holocaustul fecund al timpului ce trece, înfloresc pentru ochii traumatizabili singurele edenuri veritabile, acelea a căror arhitectură este o senzație.

În această dimineață de duminică, Antoine s-a trezit la ora opt. În valurile ce se-ncalecă despărțind somnul de trezie, i se păruse că aude un cântec.

S-a sculat, întinzându-se. După ce a pus apă la încălzit, a făcut un duş. Când infuzia de ceai a fost gata, a zăbovit o clipă în fața ferestrei, uitându-se la lichidul verde şi aburind. Pe o ramură, un măcăleandru roşu părea să pozeze pentru amintirea lui Antoine; soarele de vară răspândea un flash permanent în atmosferă. Fără să bea o picătură din ceai, a lăsat ceaşca în fața ferestrei şi a ieşit din garsonieră.

A luat-o pe jos până la parcul din Montreuil, strecurându-se printre maşini şi trecători. A grăbit pasul, cu şireturile desfăcute, cu părul ciufulit şi încă umed. La ora asta, parcul era aproape pustiu: câțiva bătrânei se plimbau, câteva femei îşi scoseseră copiii la aer, un pictor cu o pălărie largă îşi ridicase şevaletul pe iarbă.

Antoine mergea fără nici o direcție, parcă pierdut în acest spațiu neted şi tihnit. S-a aşezat pe o bancă, lângă un bătrân sprijinit în bastonul lui cu măciulie de argint. Bătrânul purta o pălărie de fetru gri cu o bandă de mătase neagră; a întors puțin capul spre Antoine, apoi şi-a reluat poziția de santinelă ostenită. Antoine s-a uitat în aceeaşi direcție şi, o clipă, nu a văzut nimic, dar, strângând din ochi, privind cu atenție, chiar în fața lui se ivi o tânără. L-a scrutat cu privirea pe Antoine, a înclinat capul, s-a aplecat să-l studieze de parcă ar fi fost o sculptură, apoi i-a întins mâna. El a vrut să vorbească, dar tânăra a dus un deget la buze şi i-a făcut semn să se ridice şi s-o urmeze. S-au îndepărtat de bancă şi de bătrân.

— Caut nişte prieteni, spuse fata uitându-se la Antoine, pe urmă de jur-împrejur.

— Cum arată?

— Poate seamănă cu tine. Cum aveai aerul că eşti o persoană interesantă, şezând acolo pe banca aia, mi-am zis că poate vrei să fii unul din prietenii mei. Pari a fi de bună calitate. De calitate superioară.

— De calitate superioară... Parcă ai vorbi de şuncă.

— Nu, nu de şuncă, eu nu mănânc carne.
— Şi îți mănânci prietenii?
— Nu mai am prieteni, tu trebuie să-mi dai replica. Aşadar, când eu spun lucruri într-adevăr uimitoare, tu trebuie să mă întrebi de ce.
— Impresarul meu a uitat să-mi trimită continuarea scenariului. Deci... de ce?
— De ce, ce? întrebă ea, mimând foarte convingător uimirea.
— De ce nu mai ai prieteni?
— Au mucegăit. Nu remarcasem că au o dată de expirare. Trebuie să fii atent la asta. Prietenii mei au început să aibă urme de putregai, pete verzi destul de scârboase. Ceea ce spuneau începea cu-adevărat să miroasă rău...
— Asta poate fi periculos.
— Da, ar fi putut să-mi dea salmoneloză.
— I-ai pus în lada de gunoi?
— Nu, n-a fost nevoie, s-au aruncat singuri în viața lor fără vlagă.
— Eşti aspră.
— Scuze, ăsta nu e textul tău: ar trebui să spui: „Eşti grozavă."
— Au fost unele modificări de ultim minut în scenariu.
— Eu aflu întotdeauna ultima!
Fata se opri brusc şi-şi dădu o palmă peste frunte. Se puse în fața lui Antoine, un pic panicată, cu ochii larg deschişi.
— Am uitat scena prezentărilor! Am uitat scena prezentărilor! Trebuie să reluăm totul de la început. Haide, ne întoarcem la bancă.
— Ştii, răspunse Antoine oprind-o, vom putea face un racord. Pentru asta există montajul.
— Ai dreptate. Să facem câțiva paşi fără să spunem nimic şi să ne prezentăm. Motor.

Se plimbară pe aleile înguste ale parcului, pe peluze, privind copacii, păsările. Vremea era blândă, aerul avea o culoare limpede şi aproape sclipitoare. Nicicând nu mai fusese o lună septembrie atât de plăcută; ignora cu candoare apropierea toamnei, stătea mândră, în picioare, ardea ultimele forțe ale verii ca şi cum ar fi fost nesfârşite.

— O, spuse fata cu spontaneitate, pe mine mă cheamă Clémence.

— Încântat, răspunse Antoine pe un ton vesel. Pe mine mă cheamă Antoine.

— Încântată să te cunosc, spuse ea strângându-i mâna, apoi, după câteva secunde de tăcere, continuă: acum, Antoine, să reluăm de acolo de unde spuneai că sunt grozavă.

— Spuneam că eşti severă.

— Eşti foarte nedrept. Tu nu judeci pe nimeni?

— Încerc, dar e greu.

— Teoria mea este că poți să înțelegi şi să judeci. Judecăm tocmai pentru a ne proteja, fiindcă pe noi cine încearcă să ne înțeleagă? Cine îi înțelege pe cei care încearcă să înțeleagă?

— Lacenaire spunea că singurii care au dreptul să judece sunt condamnații.

— Atunci e în regulă, noi suntem condamnații, spuse Clémence desfăcând brațele. Eu am fost dintotdeauna condamnată, de când eram mică am fost judecată cu sentințe tăcute. E frumos ce spun, nu-i aşa?

— Exemple?

— De exemplu: totul. Toată societatea e o judecată împotriva mea. Munca, studiile, muzica modernă, banii, politica, sportul, televiziunea, manechinele, ziarele, maşinile. Ăsta e un bun exemplu, maşinile. Nu pot să merg cu bicicleta, să mă plimb pe unde vreau, să profit de oraş: maşinile îmi restrâng libertatea. Şi put, sunt periculoase...

— Sunt de acord. Maşinile sunt o calamitate.

Au cumpărat o vată de zahăr. Ciugulind, rupând vălătuci roz, au înghiți-o repede, lingându-se pe buze şi pe degete.

— Încă o chestie, spuse Clémence. După părerea mea, marea diviziune a lumii, bun, în afară de toată chestia cu clasele sociale, marea diviziune este între cei care mergeau la petreceri şi cei care nu mergeau. Iar această diviziune a omenirii, care datează din colegiu, persistă toată viața sub alte forme.

— Eu nu eram invitat la petreceri.

— Nici eu. Le era teamă, fiindcă spuneam ceea ce gândesc, şi gândeam multe lucruri rele despre colegii mei. Detestam pe aproape toată lumea. Era colosal. Dar acum, fiindcă şi-au dat seama cât suntem de grozavi, ar vrea să ne invite la petrecerile de adulți şi să se poarte ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, ca şi cum totul ar fi uitat. Dar, nu, noi nu vom merge.

— Sau numai pentru a şterpeli fursecuri şi sticle de Orangina.

— Şi ca să le dăm la toți indivizii ăia lovituri cu bâta de baseball peste craniu, spuse Clémence mimând gestul.

— Şi o să-i lichidăm cu bețe de golf, e mai elegant.

— Cu clasă, cu grație!

În timp ce discutau, au ieşit din parc. Mergeau unul lângă altul, Clémence țopăia, culegea flori, uşuia păsările bătând din palme. Era cam de vârsta lui Antoine; în unele momente foarte serioasă şi, în clipa următoare, dezinvoltă şi destinsă, personalitatea ei se schimba neîncetat. Cu un aer nevinovat, a exclamat deschizând brațele:

— De ce să nu avem dreptul să criticăm, să-i considerăm pe unii tâmpiți şi săraci cu duhul, sub pretext că am părea acri şi geloşi? Toată lumea se comportă ca şi cum am fi cu toții egali, ca şi cum am fi cu toții bogați, educați, puternici, albi, tineri, masculi, fericiți, sănătoşi, cu o maşină mare...

Dar asta nu e adevărat. Aşadar, am dreptul să fac scandal, să fiu prost dispusă, să nu zâmbesc fericită tot timpul, să-mi dau părerea când văd lucruri anormale şi nedrepte, şi chiar să insult oamenii. E dreptul meu să protestez.

— De acord, dar... e obositor. Poate avem ceva mai bun de făcut, nu-i aşa?

— Ai dreptate, acceptă Clémence. E o idioțenie să-ți cheltuieşti energia pentru chestii care nu merită. Mai bine să ne păstrăm forțele ca să ne distrăm.

— Şi să ne plimbăm pe malul mării.

— Să ne plimbăm pe malul mării... Asta nu e dintr-un cântec?

Clémence a început să fredoneze o melodie vagă. Mergeau pe trotuar prin mulțimea de lucrători şi de şomeri, de studenți, de bătrâni şi de copii. Magazinele, brutăriile, băncile nu se mai goleau de aceste globule divers colorate care sunt ființele omeneşti în aparatul circulator al oraşului. O maşină a trecut prin fața lor claxonând. S-a oprit cu zece metri mai încolo, la semafor. Clémence l-a luat pe Antoine de braț.

— Închide ochii, i-a cerut ea. Am o surpriză pentru tine.

Antoine a închis ochii. Un vânt uşor şi cald ciufuli părul celor doi tineri. Clémence îl conduse pe Antoine trăgându-l de braț; îl duse în mijlocul străzii. La o sută de metri, se apropia o maşină neagră.

— Bun, poți să deschizi ochii.

— Clémence, vine o maşină, constată liniştit Antoine.

— Ai promis să ai încredere în mine.

— Nu, câtuşi de puțin, n-am spus niciodată asta.

— A, am uitat să-ți cer. Ai încredere în mine, de acord?

— Clémence, maşina...

— Jură că ai încredere în mine, şi nu te mai văicări, fricosule. Nu trebuie să te mişti, e foarte important. Jură.

— Bine, jur. Nu o să mă mişc, nu... o să mă mişc...

Maşina era la numai treizeci de metri, claxonul urla pentru ca cei doi tineri să plece din drum. Antoine şi Clémence tot nu se mişcau, trecătorii se uitau la ei. În penultimul moment, Clémence îl trase pe Antoine de braţ şi căzură pe trotuar. Maşina neagră trecu mârâind furioasă şi arătându-şi colţii.

— Ţi-am salvat viaţa, spuse Clémence. Sunt eroina ta! (Se sculă şi îl ajută şi pe Antoine să se ridice în picioare.) Asta înseamnă că suntem legaţi pe viaţă. De acum încolo răspundem unul de celălalt. Ca la chinezi.

— Cred că am avut destule emoţii pentru azi.

— Ai un număr de emoţii pe care nu trebuie să-l depăşeşti?

— Da, aşa e, altfel risc o supradoză. Să nu-mi spui că supradozele de emoţii sunt geniale, nu sunt obişnuit cu ele.

Înfometaţi de viaţa lor atât de aventuroasă, Clémence şi Antoine au convenit să se ducă să ia masa la Gudmundsdottir împreună cu As, Rodolphe, Ganja, Charlotte şi prietena ei. Dar, cum mai erau câteva ore până la prânz, s-au hotărât să se joace de-a fantomele. Clémence i-a explicat lui Antoine în ce consta jocul: urmau să se poarte ca nişte fantome, să-i privească pe oamenii de pe terasele cafenelelor din toate părţile, să se plimbe pe străzi şi prin magazine zgomotoşi, să ţipe ca bufniţele, să hoinărească profitând de invizibilitatea lor, să se poarte ca şi cum ar fi dispărut din ochii lumii. Zornăindu-şi lanţurile şi ridicând braţele înfricoşător, Clémence şi Antoine au început să bântuie oraşul.

CUPRINS